UMU LIELAJĀ LIS 5:3

ā kaŗa „futbolu“

es gaisa tilts, Rietumvācijas ieciska atdzīvināšana, pro- aŗ celšana' visā Rietumeiropā mūnisma sakāve Francijas un s vēlēšanās bija spožākās uz- Tagad, pēc neveiksmīgas as, rietumnieki sagaida sīvu arī ziemā.

rietumnieku neveiksmēm šai kā pirmā un smagākā atzi- na krievu atombumba. Ka- Stalinam šī ieroča nebija, ame- u atomu monopols līdzsvaroja mju savienības milzīgo saus- armiju. Tagad šī līdzsvara nav un visa rietumu stratē- zaudējusi savu bāzi. Ne gluži dīta, bet tomēr ļoti nepatīka- ija arī Ķīniešu komūnistu uz- Liekas, ka sarkanie savās sagrābs vēl labu daļu atli- Āzijas, iekam rietumu stra- nostiprinās savas pozicijas un avos prettriecienu.

šā lielākā neveiksme bija an- nārciņas un visu tai piesaistīto u devalvācija. Šī saimnieciskā atrodas vēl tikai sākuma sta- Tā stiprināja komūnistu pār- u, ka rietumnieku saimnieci- draud neizbēgams sabrukums, jau paredz marksisma bībele. iekšpolitiskās pretestības un vājinājuši amerikāņu prestī- rievu acīs. Visbeidzot, pieķīs ētais punkts bija valdības krize cijā, kur izjuka visstabilākais ets kāds ilgi nebija redzēts un atkal vairojušās komūnistu zes ar streikiem un nekārtī- radīt traucējumus ziemā. etumnieku trīs punkti kon- ējas no Jugoslāvijas, militāras ras Grieķijā un visās instances ušās Eiropas ieroču palīdzības rammas. Tito panākums cīņā kominformu Newsweek apzīmē „necerētu un pārsteidzošu sa- umu“. Nevien Belgrades līdz- otā un veiksmīgā polēmika ar kavu grāvusi Kremļa prestīžu utoritāti, bet it īpaši Jugoslāvi- evēlēšana Drošības padomē bi- āpīgs un nepatīkams sitiens vu lāčim un atgādinājums dau- šaubīgajiem, kā arī komin- s nav visvarens.

r setu, kas beidzies neizšķirti, āls apzīmē rietumu un austru- ņu Vācijā, kur Bonnas parla- ta radīšana apmēram līdzsvē- Austrumvācijas „tukšās mu- rībināšanu“. Vācija esot viens tiem nedaudzajiem neitrālisku punktiem lielās politikas spē- kur rietumnieku izredzes nākot- zskatāmas par ievērojami labā- nekā komūnistiem.

DAŽOS VĀRDOS

eice izraidījusi ASV militārā eja palīgu par pierādītiem sa- em ar kādu šveici eti, kas no- ta par spiegošanu.

aršavas valdība nolēgusi dar- es Polijas territorijā Starptau- ā sarkanā krusta un Care pali- as organizācijām. Sarkanā sta delegācija aicināta Poliju āt tūliņ, bet Care darbībai jā- idzās 1. decembrī.

rchenšteinam jauna speciāli- trešo reizi divu mēnešu laikā Maskavā, darbodamies PSRS stākās padomes viceprieksšēža tā, atkal pasniedzis goda zīmes lai virknei virsnieku un atom- ecības darbinieku „par speci- valdības uzdevuma sekmīgu šanu“.

obeļa prēmija medicīnā pie- ta kopīgi Šveices prof. Dr. Val- m Hessam un portugāļu prof. onio Monicam. Šogad piešķirtā mija ir jau četrdesmitā pēc kār- un to apbalvotājiem svinīgā ce- onijā pasniegs 10. decembrī kholmā. Premijas summa — 289 zviedru kronas, kas līdzinas . 30.000 amerikāņu dolariem.

eldmaršals Pauluss paziņojis sa- ģimenei, kas dzīvo Rietumvā- Diseldorfas tuvumā, ka viņš ākā laikā sagaida atlaišanu no omju gūsta. Vācu presē sakarā to jau sākusies diskusija par to, pret viņu jāizturas vācu tautai sabiedrībai.

I DIMANTI IR STRATĒĢISKI MATERIĀLI

ašingtona (I) — Maršala plāna opas administrācija paziņojusi, viņa paredzējusi iepirkt Holandē 00 karātu dimantu ASV strātē- ko materiālu krājumu papildinā- ai. Par dimantiem samaksās no ekļiem, kas Holandei paredzēti aršala plāna aprēķinos. Amerikāņi ā ceļā iepludinās Holandē ap .000 dolaru, bet paši iegūs lielā krājumu neslīpētu dimantu, kas ieciešami kaŗa rūpniecībai op- u un citu smalkmehanisku ie- izgatavošanai.

LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lamberga. Eßlingen/N., Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 106 (329)
Sestdien, 1949. g. 5. nov.
Iznāk trešdienās un sestdienās Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M Čulītis. Redaktori: A Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Kīselis H Mindenbergs E Raisters L Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17339.

Baltijas valstis apsūdz Padomju savienību

Nujorka (D). — Lietuvas sūtnis Vašingtonā Šadeikis trešdien iesniedza Apvienoto nāciju ģenerālsekret. Trigve Li memorandu, kuŗā lūgts, lai UN pārtrauc cilvēku deportācijas Lietuvā un pārējās Baltijas valstīs. Memorands, ko sastādījusi Lietuvas atbrīvošanas komiteja, apsūdz Maskavu cilvēka tiesību ignorēšanā un Baltijas iedzīvotāju masveidīgā iznīcināšanā. Kopš 1941. gada, kad Padomju savienība okupēja Lietuvu, teikts tālāk apsūdzības rakstā, krievi apcietinājuši, noslepkavojuši vai deportējuši uz Sibīriju 520.000 lietuviešu. Š. g. martā un jūnijā, kad arī notika masveidīgas cilvēku izsūtīšanas, pazuduši vairāk nekā 100.000 lietuviešu.

LNP prezidijs ieteic plēnumu izraudzīt vēlēšanu ceļā

Latviešu nacionālās padomes prezidija pēdējā sēdē, kuŗā piedalījās arī mūsu sūtnis K. Zariņš, apspriesta LNP darbības paplašināšanu un pašas padomes pārveidošanu. Šajā jautājumā LNP prezidijā valda divējādi uzskati — vairākums ir par LNP ievēlēšanu tiešās vēlēšanās, liekot par pamatu zemju reģionālo principu, bet mazākums aizstāv uzskatu, ka paturāms organizāciju pārstāvniecības princips. LNP statūtu pārveidošanas komisijā ievēlēja J. Celmu, A. Klīvi, J. Niedru. Tā ka A. Klīve atteicās, viņa vietā ievēlēja V. Janumu. LNP prezidijs pieņēma atzinumu komisijas darbībai, ka turpmāk LNP plēnumu izraudzīs trīsdas tauta vēlēšanu ceļā.

Ārējās daļas vadītājs R. Liepiņš ziņoja par sava ārzemju brauciena rezultātiem. Liepiņš piedalījies sarunās Eiropas vienības sanāksmē Strasburgā, UNESCO konferencē Parīzē un arī Šveicē.

Tagadējo Eiropas politisko stāvokli R. Liepiņš sava plašā ziņojuma nobeigumā raksturoja ar Beļģijas ministru prezidenta kongresā teiktiem noslēguma vārdiem: „Uz Strasburgu braucu pārliecināts, ka Eiropas ūnija ir nepieciešama, bet aizbraucu pārliecībā, ka Eiropas apvienība ir iespējama.“

Eiropas saimniecības saliedēšana nav ideāls, bet praktisks mērķis

Beigusies Parīzes saimnieciskā konference — ASV prasa 270 milj. patērētāju tirgus radīšanu

Parīze (B). — Lai izstrādātu plānus Eiropas saimniecības iedzīvināšanai un aizkavētu saimnieciskās aktīvitātes sarukšanu un bezdarbu, 19 Maršala plāna valstu delegāti, finanču un ārlietu ministri, to skaitā Rietumvācijas federācijas pārstāvis no 31. oktobŗa līdz 3. novembrim pulcējās Parīzē Eiropas saimnieciskās sadarbības organizācijas konferencē. Galvenais notikums triju dienu debatēs un komisiju darbā bija plāna administrātora P. Hofmana runa, kuŗā viņš prasīja līdz 1950. gada sākumam izstrādāt plānus 8 galveno valstu saslēgšanai pilnīgā saimnieciskā ūnijā. Ja eiropieši nevarēs atrast kopēju ceļu muitu un kontingentu barjēru noārdīšanai, ASV var grozīt savu līdzšinējo labvēlīgo nostāju un pārtraukt tālāku Rietumeiropas atbalstīšanu.

Konference beidzās ne visai optimistiskā noskaņojumā, jo Anglijas pārstāvis Stefords Kripss paziņoja ka Lielbritānijai Hofmana plāns nepieņemams.

Parīzes konference ir lielākais notikums kopš Vašingtonas saimnieciskajām apspriedēm, kuŗu rezultātā Anglija devalvēja mārciņu, kas radikāli mainīja Eiropas tirgus attiecsmes pret pārējām lielajām saimniecības ūnijām pasaulē. Parīzes konference un it īpaši Maršala plāna administrātora Hofmana ierosinājums par Rietumeiropas saimnieciskō bloku ir loģisks solis rietumnieku ciņā ar austrumiem. Kā tas no amerikāņu politikas Eiropā skaidri redzams, ASV joprojām valda pārliecība, ka drošākais ceļš komūnisma apkaŗošanai ir saimnieciskās labklājības celšana. Pēc angļu mārciņas devalvācijas un valdības krizes Francijā Vašingtonā valda bažas, ka ar neizlīdzināto kursu attiecību, ievedmuitām un ieņēmogotās plānsaimniecības kontingentiem Eiropā drīz var rasties jauna saimnieciska krize, kuŗai neglābjami sekotu politiskā.

Konference sākās un risinājās krāšņā un svinīgā ārējā ietērpā. Vairums Maršala plāna valstu bija sūtījušas savus ārlietu ministrus. Atklāšanas akts līdzinājās kino ateljē uzvedumam ar neskaitāmiem starmešiem un kāmerām. Jaušams, ka amerikāņi šī notikuma nozīmi sevišķi akcentē un mēģinās par Parīzē paustajām idejām izraisīt pēc iespējas lielāku interesi plašākās masās.

Konferences kodols bija Hofmana runa. Ļoti diplomātiskā tonī, lai neaizkartu pēc amerikāņu pārliecības pārāk jūtīgos eiropiešus, Hofmans prasīja Eiropas saimnieciskās jaun-

(Turpinājums 8. lpp.).

Ungari apgalvo, ka Tito apdraud viņu robezas

JAUNA VEIDA MOBILIZĀCIJA

Budapesta (B). — Pagājušās nedēļas sadursme Jugoslavijas un Ungārijas pierobežā izraisījusi atbildi arī ungāru ārlietu ministrijā. Tur smagā apšaudīšanās Donji-Milanovkas ciema tuvumā aprakstīta šādi: „Jugoslavijas delegāta Beblera sūdzība UN komisijās spiež Ungārijas valdību sniegt šos paskaidrojumus, lai pasaule uzzinātu īstos apstākļus, kādos notīcis provokātīvais jugoslavu uzbrukums mūsu robežai. 40 līdz 50 jugoslavu robežsargu naktī

VIENS SMAIDA, OTRS RAUSTA DEGUNU

Jugoslavijas ārlietu ministrs Kardeļs smaida pēc uzvaras UN drošības padomē, bet Višinskim balsošanas iznākums nepatīk.

uz piektdienu pārgāja Ungārijas robežu pie Džurušpustas ciema, kas atrodas preti Milanovkas ciemam Jugoslavijas pusē. Tito kareivji sāka pārgriezt mūsu ierīkotos dzeloņstiepļu nosprostojumus. Ungāru robežpatruļas atklāja uguni un jugoslavi atkāpās. Kritušo nav.“

Šīs preses biļetēns līdz ar plašākiem komentāriem publicēts ungāru un pārējo satelītvalstu presē. Komentāros teikts, ka Jugoslavija sistēmatiski cenšas radīt pasaulē iespaidu, it kā tās robežas būtu apdraudētas. „Ar to Tito un viņa banda grib piespiest amerikāņu imperiālistus dot Jugoslavijai vēl vairāk karamateriāla un aizdevuma,“ raksta ungāru komūnistu partijas izdevums. „Vai Tito savu mērķi sasniegs, par to jāšaubās, jo arī rietumu imperiālisti labi zina, cik viņa stāvoklis nestabils. Jugoslavijas valdība drīz pāries īsto Jugoslavijas dēlu rokās, kas uz rietumu kapitālistiem raugās ar riebumu un nicināšanu.“

Ar šīm pretrunīgajām ziņām šķiet apstiprināmies viens fakts — robežsadursmes pagaidām nav nopietnas un uzskatāmas par taustīšanos tiklab no vienas, kā otras puses.

New York Herald Tribune pazīstamais Belgrades korespondents Gastons Koblencs ziņo par lieliem rudens manevriem Jugoslavijā. „Lai gan jau divi mēneši,“ raksta Koblencs, „Tito armijas atrodas nepārtrauktos manevros, novembŗa vidū sāksies jauni, kuŗos piedalīsies liels skaits rezervistu. Šīs kaŗa spēles pirmkārt uzskatāmas par mobilizācijas treniņu, jo iesauktajiem savās vienībās jāpieteicas dažu stundu laikā.

Koblencs savācis arī daudz ziņu par robežstarpgadījumiem. Pēc viņa tēlojuma jau pieminētais incidents pie Milanovkas bijusi īsta kauja, kas ilgusi 8 stundas.

KERENSKIS ATKAL RUNĀ PAR VIENOTO KRIEVIJU

The American Newspaper Alliance korespondents L. Šveicers ievietojis San Francisko Chronicle slejās interviju ar bijušo Krievijas valdības galvu Kerenski.

Kerenskis nesen esot apbraukājis Rietumeiropas DP nometnes un pētījis simtiem tūkstošu Krievijas DP ieskatus. Jau agrāk viņš esot nodibinājis Krievijas brīvības līgu, kas atbalstot federālas iekārtas nodibināšanu Krievijā, kur katra nacionālā minoritāte būšot suverens un brīvs loceklis. Šo ideju atbalstot arī Krievijas DP. Nacionālās minoritātes nepiespiedīšot iesaistīties federālā Krievijā pret pašu gribu, bet aicinēšot tos saprasties ar krievu vairākumu.

Intervijā nav minēts, ko Kerenskis īsteni uzskata par Krieviju, un kādas ir nākamās federācijas robežas. Jāšaubās, vai tiešām visas Krievijas tautas atbalstīs Kerenska šādu jaunu nedalītas Krievijas projektu. Drīzāk šķiet, ka dažas Rietumkrievijas tautas atbalstīs federālās Eiropas ideju, jo kā komūnistiskā, tā priekškomūnistiskā Krievija nekad nav rēķinājusies ar tās territorijā ietilpstošo tautu interesēm. (J. R.)

EIROPU APBRUŅO, PAŠI ATBRUŅOJAS

ASV flote demobilizē 77 karakuģus

Vašingtona (I). — Flotes budžeta samazināšana un jo sevišķi tās virspavēlnieka Denfelda atlaišana šķiet norādam, ka strīdū par dažādo ieroču šķiru nozīmi jaunlaiku kaŗā uzvarējusi aviācija. ASV flotes štābs tagad vēl atklājis, ka līdzekļu svītrojumu dēļ vistuvākā laikā aktīvo ierīņu atstās 77 kaŗakuģi. Šo kuģu skaitā ir 5 aviācijas bazes kuģi, 6 kreiseŗi, 14 iznīcinātāji, 9 zemūdenes un viens sakaru kuģis. Jūrnieku skaits līdz ar to samazināsies par 55.000 vīriem.

Bet tai pat laikā prez. Trumens apturējis arī 615 milj. dolaru izmaksu, ko kongress bija atvēlējis 10 jaunu aviācijas grupu formēšanai. Valsts budžetā paredzēts, ka ASV aviācija miera laikā sastāvēs no 48 grupām, kurpretim kongress no sevis šo skaitu bija paaugstinājis uz 58. Prezidents Trumens neatzīst par pareizu, ka pārkāpjot budžeta likumu, amerikāņu militārā aviācija miera laika apstākļos prasītu vēl ārkārtīgus asignējumus ārpus budžeta atvēlētajiem kredītiem.

KĀDAS VIZĪTES POLITISKAS AIZKULISES

Ģen. Franko un ASV ģeneralštāba kopējie plāni

Madride (I). — Par ģen. Franko vizīti Portugālē savādā kārtā vairāk runā Londonā un Vašingtonā, nekā Madridē vai Lisabonā. Politisko notikumu vērotāji un apstākļu pazinēji bez tam jau izdibinājuši, ka doma par šo oficiālo apciemojumu nav radusies ne Franko, nedz Salazāra valdības kabinetos, bet gan viņpus okeana Vašingtonas flotes ministrijā. Londonā no tā spriež, ka vecajā ciņā par Spāniju, kas šaurākā mērogā sākās starp ASV ģenerālštāba un ārlietu resoru, bet tagad turpinājās starp Atlantika pakta militārajiem lietpratējiem un pakta valstu ārlietu ministriem, pagaidām uzvarējuši militārie eksperti.

Viens ir drošs, ka ASV flotes vadība Eiropā, kas sevišķi interesējās par Franko vizīti Portugālē, nebūs rīkojusies bez prez. Trumena piekrišanas. Spānijas valsts galvas ceļojuma labā organizācija un apciemojuma gludā norise Lisabonā jo vairāk atzīmējami tādēļ, ka arī portugāļi sākumā bija visai pārsteigti, kad Franko tiem pieteica savu vizīti. Nav gan arī noslēpums, ka Portugāle, kas pati ir Atlantika pakta dalībniece, pēdējā laikā dzīvi interesējusies par Spānijas iesaistīšanu Pireneju pussalas aizstāvēšanā, bet prof. Salazāra valdība tomēr itin kā vilcinājās izrādīt lielāku ierosmi, lai „nekaitinātu“ lielākās pakta dalībnieces. Pēc kaimiņvalsts valdības galvas apciemojuma tagad šai lietā sagaidāma lielāka aktivitāte. Ļoti raksturīgi, ka Rietumeiropas valstu diplomāti arī šīs vizītes laikā turpināja demonstrātīvi ignorēt Franko: angļu, franču, beļģu un šveiciešu sūtņiem tieši Franko apmeklējuma laikā bija pienācis laiks doties gadskārtējā atvaļinājumā, sakarā ar ko tiem nebija iespējams piedalīties sarīkojumos un pieņemšanās, ko viesiem par godu rīkoja Portugāles valdība. Bet Franko tuvākās nemanām un šo diplomātu prombūtne arī nekādā ziņā nav ietekmējusi vizītes rezultātus.

Tīri praktisku un tehnisku apsvērumu dēļ ASV un tāpat Rietumeiropas militāro lietpratēju vēlēšanās ir piesaistīt arī Spāniju Atlantika paktam. Ja formāli šo nodomu arī nevarētu panākt tūliņ pilnā mērā, tad amerikāņiem tomēr katrā ziņā vēlama Spānijas drīza iesaistīšana atsevišķu stratēģisku uzdevumu veikšanā. Territoriālā ziņā Spānija atrodas starp izprojektētajiem Ziemeļatlantikas un Vidusjūras sektoriem. Pirmā aizstāvēšanā jāpiedalās Portugālei, bet otra sektora aizsardzība uzticēta Italijai ar Franciju. Spānijai tā tad varētu būt liela stratēģiska nozīme, un lai to pasvītrotu, amerikāņu Vidusjūras flotes šefs adm. Šermens, kam Franko vizītes noorganizēšanā vispār liels nopelni, pēdējam ieteica nebraukt uz Portugāli pa isāko zemes ceļu, bet gan pa jūru. Vairāku kaŗakuģu un 100 kaujas lidmašīnu pavadībā Franko tad arī ieradās Lisabonā, pārsteidzot ar militāro spožumu jau tā manāmi samulsušos portugāļus. Atzīmējams, ka adm. Šermens pēc adm. Denfelda atlaišanas no prez. Trumena ieceits par visas ASV flotes virspavēlnieku.

Apsverot visus pro un contra, pat parasti atturīgā Londonas ārlietu ministrijā neslēpj, ka Franko vizīte bijusi liels spāņu politikas panākums, kas pilnā mērā izpaudīsies vēl nākotnē. Bet jau tagad zināms, ka vēl šo ziemu notiks kopīgi spāņu un portugāļu flotes manevri. Sevišķi uzsver Franko personīgo veiklību, ar kādu tas pats pratis noturēties aiz kulisēm vizītes diplomātiskās sagatavošanās laikā. Ar to Franko panācis, ka viņa akcijas pie amerikāņu flotes vadības vēl vairāk cēlušās, kam liela nozīme tā vienkāršā apsvēruma dēļ, ka abu intere-

(Turpinājums 8. lpp.).

Padomju ātrlaivas apšauda bēgļus

Londona (BBC). — Padomju ātrlaivu patruļas, kas nodibinātas cīņai ar daudzajiem bēgļiem, kas pēdējā laikā no Austrumvācijas dodas pāri Baltijas jūrai uz Zviedriju, svētdien starp Rīgenes un Bornholmas salām apšaudījušas un pēc tam aizturējušas kādu buŗu laivu, kuŗā atradušies 12 vācu bēgļi. Bēgļu laiva aizturēta brīvā jūrā ārpus piekrastes ūdeņiem. Divi bēgļi nošauti, pieci smagi ievainoti, pārējie atvesti Sasnicā Rīgenes salā un ievietoti cietumā. Aizturēto skaitā vairāki austrumu joslas pārvaldes ierēdņi, kas atstājuši savas vietas komūnistu neciešamā terrora dēļ.

Krievi ir krāpnieki un meļi, saka ģen. Haulijs

Nujorkā (A). — Populārais Colliers Magazine (1. 11.) publicējis pirmos izvilkumus no ģenerāļa Franka Haulija grāmatas „Mans četru gadu kaŗš ar sarkanajiem“. Ģenerālis Haulijs, kā zināms, bija Berlines amerikāņu sektora komandants un tikai šai rudenī atgriezās ASV.

„Krievi ir kolosāli krāpnieki un meļi un nav nekāda iemesla domāt, ka viņu raksturs mainīsies. Mums amerikāņiem neko neiīdzēs arī turpmāk iebāzt galvas mākoņos un teikt, ka mūs pārprot, vai ka krieviem ir citādas dzīves parašas. Ja viņiem arī tādas ir, tad tas no mūsu viedokļa neapgāž faktu, ka viņi melo un krāpj ik uz soļa. Četrus gadus es biežī naktīs negulēju, gudrodams, kā ar viņiem saprasties. Man neizdevās panākt vienošanos pat par Kolorado vaboli, kas Berlines ģimenes dārziņos izpostīja kartupeļu ražas. Arī kukaiņu apkaŗošanā krievi saredzēja mūsu „imperiālistisko politiku“.

„Pat ģenerālim Eizenhaueram un ģenerālim Klejam ir bijuši vāji brīži, kad viņi domājuši, ka ar krieviem tomēr iespējams saprasties. Salīdzinājumā runājot, arī šie vīri, pamodušies no savām ilūzijām, atrada, ka viņu sarunu partneri tiem iztukšojuši kabatas. 1945. gadā mēs domājām, ka krievi ir kārtīgi, lieli un neaptēsti zēni, kas dzer daudz vodkas, noslauka savas mutes delnās un salonos sarīko grieķu-romiešu ciņas. Tagad mēs zinām, bet daudziem to vēl jāmācās saprast, ka mēs toreiz bijām bezcerīgi naīvi.“

Haulijs savā grāmatā uzsver Berlines nozīmi. „Ciņa par Berlīni vēl nav beigusies. Tā joprojām ir pilsēta ar vairāk kā 3 milj. iedzīvotāju. Kas notiks Berlinē, droši atkārtosies visas Vācijas mērogā. Ja mēs krieviem Berlinē dosim koncesijas, mēs varam teikt ardievas nevien Rietumvācijai, bet arī atvadīties uz visiem laikiem no atlikušās demokrātiskās Eiropas.“

Noslēpumaina krievu lidmašīna iegāzās Vidusjūrā

Kairo (A). — Noslēpumaina krievu lidmašīna iegāzusies Vidusjūrā pie Tobrukas, ziņo UP. Sestdien ēģiptiešu un angļu radio stacijas uztvēra SOS signālu no kādas lidmašīnas, kas telegrafēja, ka tā spiesta nolaisties jūrā Tobrukas tuvumā. No kāda signāla bijis redzams, ka darīšana ar Padomju savienības lidmašīnu. Angļu Vidusjūras flote un ēģiptiešu krasta patruļas tūlīt izsūtīja lidmašīnas un motorlaivas, bet glābēju komandas lidaparātu neatrada. Angļu presē pēdējā laikā šad un tad parādījušās ziņas, ka Suecas kanāļa tuvumā konstatētas svešas lidmašīnas.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 103 (329) 1949. g. 5. novembrī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katra ziņā redakcijas domas

BALTĀ PUĶE

Ir daudzkārt runāts un rakstīts, ka latvieši ir egoisti, savrūpgājēji, ērtību meklētāji, tautas kopējo bēdu nolīdzēji un savu tautiešu sāpju nejutēji. Brīžam tiešām licies tā esam.

Bet tas nav tiesa!

Šeit pat līdzās varam lasīt mūsu līdzstrādnieka Alfr. Ābera vēstuli redakcijai, kurā viņš prasa atlīdzināt izdevumus, kas radušies galvojumus gādājot, bet prasa tos atlīdzināt ne sev, bet ziedojot kritušo karavīru piederīgajiem; šeit pat lasām par žurnālista K. Ķezbera ierosināto palīdzības akciju grūti izvietojamiem latviešu DP —" . . . ja būtu adreses, sainīšus izsūtītu tūdaļ", viņš raksta redakcijai —; par to liecina darba un sardžu vīru brīvprātīgie ikmēneša ziedojumi invalidiem, slimajiem un bij. karavīru piederīgajiem; to pierāda Daugavas Vanagu veltes no Anglijas, Kanadas un Austrālijas saviem visvairāk piemeklētajiem likteņa biedriem; to liecina Baltijas sieviešu padomes latviešu pārstāvības sāktā palīdzības akcija, kuras panākumi jau pamazām top redzami; to liecina LCK pašpalīdzības fonda darbība trūkumcietēju atbalstam; to liecina tautiešu atsaucība no četriem kontinentiem, kur ir latvieši, kas zina un jūt, ka viena koka zari var dzīvot tikai no vienas sulas.

Bet trūkuma un sāpju ir daudz, un vajadzīgs daudz atsaucības, lai tās remdinātu. Šajā Latvijas numurā arī lasām tbc slimnieku vēstuli tautiešiem tuvumā un tālumā, kas lūdz sagādāt arī viņiem svētku gaišumu. Vai esat redzējuši vientuļos latviešus slimnīcās, invalidus, vecos tēvus un mātes, kas palikuši kā koki klajumā, saņemam kaut vismazāko velti vai dzirdam noskandētu latviešu dzejoli? Ja esat to piedzīvojuši, tad zināt, ko tas nozīmē, ja nē, tad to pateiks tikai viņi paši. Vai mēs, kam ir par simtdaļu vairāk veselības un mantas, aizliegsim viņiem un sev to prieku, vai nepateiksimies viņiem par to, ko tie latviešu tautas labā darījuši, vienalga, būdami karavīri, zemes arāji, gara darbu strādātāji vai latviešu dēlu un meitu auklētājas.

Mēs to nevaram un nedrīkstam.

Pirms desmit un vairāk gadiem, kad vēl paši bijām kungi savā dzimtajā zemē, Latvijas pilsētās un ciemos kādā maija svētdienā ļaudis staigāja ar Balto puķi pie krūtīm — viņi bija ziedojuši savu artavu cīņai pret tuberkulozi. Ziedojumus — lielus un mazus — izlietoja slimnieku ārstēšanai, un skaistās sanatorijas, kur daudzi cietēji atguva veselību, bija lielāko tiesu celtas par Baltās puķes līdzekļiem.

Tagad trimdā mums nav Baltās puķes un nav kur celt sanatorijas, bet arī tagad mūsu vidū ir tuberkulozes slimnieki, ir invalīdi, ir trūkumcietēji, ir vecāki, kas savus lolojumus ziedojuši Latvijai un kas visi klusībā gaida Balto puķi. Un vai mēs, tāpat kā daudzas citas skaistās tradicijas, nevaram atjaunot arī Baltās puķes ideju visplašākā nozīmē, lai tā, mūsu sirdžu un devīgo roku kopta, uzplauktu un nestu svētību? Vai mēs, kam maizes kumoss šajā un citos kontinentos ir diezgan biezs, kam ir veselība, spēks, ģimenes un mājas laime, liegsim savu daļu viņiem, kam visa tā trūkst? Lai atbild mūsu sirdis, ne aprēķini un savtīga aizbildināšanās.

Mēs esam daudz runājuši, bet mēs spējam arī daudz darīt — minētie piemēri ir vislabākā liecība —, spējam būt kopā ar savējiem, spējam ieraudzīt, kur stiprākais var atbalstīt vājāko. Atbalstīsim mūsu tautas vājākos locekļus, kas tādi kļuvuši ne savas vainas dēļ, dosim viņiem ne dāvanas, bet mūsu pateicības un cieņas veltes. Pie durvīm ir lielie svētki — 18. novembris un Ziemsvētki, — liksim atplaukt šajos svētkos Baltajai puķei, un neļausim tai novīst visu gadu, ziemu un vasaru Tas stiprinās nevien kā devējus un ņēmējus, bet arī mūsu draugiem un ienaidniekiem liks atskārst, ka neesam tikai tukšu vārdu runātāji, bet esam īsta kopība darbos un patiesībā.

Tie, kam no sirds dotā palīdzība ienesīs gaismu viņu pelēkajās dienās, un tie, kas šo gaismu jau sākuši nest, gaida Balto puķi atplaukstam visu latviešu trimdinieku sirdīs visās pasaules malās.

Latvijas redakcija, LCK Labklājības nozare un Baltijas sieviešu padomes latviešu delegācija būs palīdzīgi katram, kas grib nodot savu velti, sagādāt slimo, veco, trūkumā nonākušo tautiešu un invalidu adreses, lai atbalsts nonāktu tur, kur tas visvairāk vajadzīgs.

Dod Dieviņi, otram dot!

Latviešu žurnālists ierosina palīdzības akciju grūti izvietojamiem DP

Pēc latviešu žurnālista Kārļa Kezbera aicinājuma Dienvidillinoisā, ASV, luterāņu draudzēs vāc mantas un pārtikas līdzekļus grūti izvietojamiem latviešu DP. Vairākas ģimenes apņēmušās rēgulāri gādāt par trūcīgām pārvietotām personām, invalidiem un daudzbērnu ģimenēm. Sevišķi lielu rosību šinī virzienā parāda Selemas luterāņu draudzes mācītājs O. Klinkermans.

Par akcijas mērķiem un nodomiem tās ierosinātājs Latvijas līdzstrādniekam izteicās: „Stāstot par DP, Latviju un latviešu problēmām amerikāņu draudzēs un klubos, vairākas dāmas un kungi piedāvāja lietotas drēbes, pārtikas līdzekļus un citas mantas trūcīgiem un grūti izvietojamiem latviešu DP Vācijas nometnēs. Tā radās doma par plašāku palīdzības akciju daudzbērnu mātēm, invalidiem, neredzīgiem un darba nespējīgiem veciem ļaudīm. Jāuzsver, ka ziedotāji nevēlas palīdzēt tādiem, kas ir neizvietojami kriminālu pārkāpumu dēļ, kas ir komūnistiski noskaņoti vai rēgulāri lieto alkoholu. Ievērojot, ka vairums ziedotāju ir amerikāņu strādnieki un farmeri, varbūt ne katrs sainītis saturēs to, ko saņēmējs vēlētos, taču jāsaprot, ka viss nāk no sirds un laba prāta. Tādēļ vēlams, lai ikviens sainīša saņēmējs sūtītājam atbildētu ar nelielu pateicības vēstuli.

Lūdzu nometņu mācītājus par sevišķi grūtiem gadījumiem, kur vajadzīga steidzama palīdzība, rakstīt: K. Ķezberam, R. R. 1, Jacksonville, Illinois. USA."

LATVIJAS

LASĪTĀJU, SLUDINĀJUMU DEVĒJU UN PĀRSTĀVJU IEVĒRĪBAI

Sākot ar 1. novembri, Latvija sestdienās iznāk paplašinātā apmērā uz 10 lappusēm līdzšinējo 8 lpp. vietā, abonementa maksai paliekot tai pašai. Valsts svētkiem veltītais 15. novembŗa numurs iznāks 12 lapp. apmērā. LATVIJA turpmāk reizi nedēļā sniegs īpašu jaunatnei veltītu lappusi PA JAUNĪBAS TEKĀM.

Valsts svētku numuram domātos sludinājumus lūdzam piesūtīt apgādam līdz 10. novembrim.

LCK apgāds LATVIJA,

Visus spēkus latviskai stājai

Latviešu skautu un gaidu konference Imbshauzenā

No 19.—23. oktobrim Imbshauzenā latviešu skautu priekšnieka A. Raiskuma vadībā notika britu joslas skautu un gaidu centra, apgabalu, novadu un vienību pārstāvju konference, kuŗā piedalījās arī vairāk nekā 50 vadītājas un vadītāji no amerikāņu joslas. Vad. R. Rauska, pārskatā ziņoja, ka britu joslā pašreiz darbojas 23 skautu vienības ar 780 dalībniekiem un 21 gaidu vienība ar 379 dalībniecēm. Sarīkoti kursi jaunu vadītāju sagatavošanai Sengvardenā un notikušas trīs vasaras nometnes.

Ziņojumi no vietām rādīja, ka par spīti grūtībām un neērtībām, kas rodas pārvietojot nometnes un daudziem emigrējot, zēnos un meitenēs joprojām mājo možais skautu gars. Vairākās vietās uzņemti sakari ar vācu skautiem; turpinās arī tautiešu kapu vietu apzināšana. Ceļojošu balvu labākai vienībai Vācijā dāvājis Burtnieku skautu vienības (Lībekā) roveris E. Sala. Sekmīgas darbības apliecības saņēma skautiem 13, bet gaidām 6 vienības, pie kam par labākajām visā joslā izvirzījušās Sidrabenes (Dedelstorfā) skautu un Ventas gaidu vienība. Labāko mazskautu pulciņa nosaukumu ieguvis — Staburaga (Lībekā); labākā skautu pulciņa — Sidrabenes un Staburaga un roveŗu dzimtas — Sidrabenes; sacensībā par labāko novadu visas Vācijas apjomā izvirzījies Lielupes novads (Augstdorfā).

Ģen. Goppera fondā līdz šim iemaksātas DM 1308,41. Godalgošanai iesniegti daiļliterātūrā 14 autoru 18 darbi, mūzikā 4 autoru 18 darbi un mākslā 1 autora 8 darbi. Arī turpmāk ikviens tautietis aicināts fondu atbalstīt, ziedojumus iemaksājot A. Raiskumam, 24a) Lübeck, Artillerie Kaserne.

Pārrunājot turpmāko darbu, vadītāji atzina, ka nākotnē būs jāpāriet uz vientuļo skautismu, kādēļ visi spēki veltījami latviskās stājas, tēvzemes mīlestības un ierašu nostiprināšanai, lai ikviens skauts būtu latviešu kustības nesējs trimdā, vairojot draugus Latvijai visās zemēs. Nolēma lūgt skautu pārstāvja pielaišanu LNP un LCK; veicināt interesi par lauksaimniecību, tāpat reliģiju, un līdzekļu iegūšanai sarīkot mantu loteriju, lozes izplatot Anglijā, Austrālijā, Kanadā un citās zemēs, kur atrodas latviešu skauti.

Konferences laikā vadītāju solījumu deva: L. Ormicāns, E. Avots, J. Daģis, A. Rieksts, K. Guminskis, Marija Poņemecke un Elfrīde Čanka. Meža zīmi saņēma vad. B. Rubess. Referātus konferencē nolasīja prof. Dr. Ed. Šmits — Nopietnas mūzikas izpratne, prāv. Ed. Pavasars — Mūslaiku cilvēka garīgā seja, māc. V. Līventāls — Kas darāms skautu reliģiskajā audzināšanā, māc. P. Nesaule — Reliģiskā audzināšana skolā un skautu organizācijā un māc. Kņezs-Kņezinskis — Par cilvēka personību. J. V.

AMERIKĀŅU UN FRANČU JOSLU VADĪTĀJU KONFERENCE MINCHENĒ

Minchenē, IRO emigrācijas centra YMCAs klubā, no 28.—30. oktobrim notika Vācijas amerikāņu un franču joslas latviešu skautu un gaidu vadītāju konference, kuŗā piedalījās 104 vadītāji. Emigrācijas centra direktors E. J. Kirchners, vad. A. Zemgalis un Varnera kazarmās dzīvojošie labvēļi bija rūpējušies, lai konferences dalībnieki atrastu Bavārijas galvaspilsētā viesmīlīgu un sirsnīgu uzņemšanu.

Pēc triju dienu nopietnām apspriedēm skautu un gaidu vadītāji šķirās pilni uzņēmības pasaules tālēs augt un audzināt citus Latvijai.

E. Ū.

Latviešu nacionālajam fondam Zviedrijā jauna valde

Jaunievēlētā Latviešu nacionālā fonda padome Zviedrijā savā pirmajā sēdē ievēlēja par padomes priekšsēdi līdzšinējo inž. A. Ozolu .nac. vienoto latv. saraksts), par vicepriekšsēžiem sūtni J. Tepferu (nac. vien. latv.) un prof. J. Mediņu (kat. sar.). Padomes sekretārītā ievēlēja pulkv. leitn. V. Ginteru (nac.. vienotie latv.) un doc. K. Princi (dem.).

Par valdes priekšsēdi līdzšinējā prof. K. Strauberga vietā vienbalsīgi ievēlēts doc. Dr. V. Ginters (nac. vienotie latv.), par valdes locekļiem prāv. O. Sakārnis (nac. vien. latv.), mag oec. E. Suksis (nac. vien. l.), mag. oec. A. Landsmanis (nac. vien. l), arch. St. Borbals (nac. vien. l.), red. Art. Strautmanis (nac. vien. l.), sab. darb. J. Kreicbergs (nac. vien. l.), red. J. Grīns (dem.) un prāv. K. Vilnis (kat.); revīzijas komisijā inž. J. Blaus (nac. vien. l.), inž. A. Padēls (nac. vien. l.) un J. Immers (dem.). Līdzšinējais fonda valdes priekšsēdis prof. K. Straubergs ilgstošas slimības dēļ nevarēja uzņemties valdes turpmāko vadību.

Jaunajam priekšsēdētājam V. Ģinteram par biedriem nāk prāvesti O. Sakārnis un K. Vilnis. Sekretārs ir A. Strautmanis, tā biedrs J. Ķreicbergs. Par ģenerālsekretāru darbosies valdes aicinātais dzejn. Andr. Eglītis, kas amatu izpildīja iepriekšējās valdes laikā, bet šogad atsacījās padomes vēlēšanās kandidēt. Kasieris ir A. Landsmanis, vietnieks E. Suksis, biedrziņi St. Borbals un J. Grīns.

Jaunā valde sastādīta no enerģiskiem un spējīgiem vīriem, un tādēļ sagaidāma fonda darbības aktivizēšana. V. L.

Nometņu dzīve

PIEMINEKĻA iesvēte Fišbachas ciema kapos apbedītajiem Fišbachas un Valkas nometņu tautiešiem 6. novembrī nenotiks, kā tas bija paredzēts, bet būs tikai novembŗa beigās; informāciju par iesvētes laiku ievietos arī Latvijā. Iepriekš paredzētajā laikā — 6. nov. plkst. 15 Grohabersdorfas kapos gan iesvētīs baznīcas sienā iemūrēto pieminas plāksni kapos apbedītajiem latviešiem.

INCOPORE, Polītisko bēgļu un DP starptautiskā komiteja, sarīko 10. novembrī Minchenē Amerikāņu nama lielajā teātŗa zālē referātu vakaru par tematu Ticības brīvība, kuŗā runās augsti katoļu, pareizticīgo un protestantu garīdznieki. Visu tautību bēgļi lūgti šo sanāksmi apmeklēt.

EITINAS Daugavas Vanagu nodaļa pagājušajā darbības gadā īpašu vērību veltījusi kaŗa invalidu un Heiligenhafenā mītošo tbc aprūpēšanai Nodaļa atbalstījusi arī kapa pieminekļu uzstādīšanu uz cīnītāju atdusas vietām, līdzekļus šim mērķim gūstot no kultūrāliem sarīkojumiem. Nesen notikušajā pilnsapulcē par valdes priekšsēdi no jauna ievēlēts līdzšinējais K. Vanags, par viņa vietnieku E. Blumbergs.

VĒSTULES REDAKCIJAI

TAUTIEŠIEM TUVUMĀ UN TĀLUMĀ

Visi latviešu trimdinieki dzīvē ir daudz zaudējuši, taču visvairāk zaudējuši un visvairāk cieš tie, kam kaŗa gaitās iedragāta veselība; viņiem nav iespēju ne šeit, ne citur veidot savu personīgo dzīvi.

Tādi esam arī mēs, Heiligenhafenas slimnīcas 36 latvieši, lielākā daļa bijušie kaŗavīri, kas izbradājuši Pomerānijas sniega laukus, saluši un salkuši Cedelghemas drēgnajā miglā. Daudzi no mums cieš ievainojumu sekas, citi zaudējuši locekļus, bet visi sirgstam ar plaušu tuberkulozi. Ļaunā slimība daudzus māc jau 5 gadus, vairāki no mūsu vidus savas ciešanas izbeiguši, bet mēs vēl gribam dzīvot to laiku, ko Visuvarenais mums nolicis. Mēs zinām un saprotam, ka nevaram no dzīves vairs prasīt to daļu, ko tā dod veselajiem, bet kaut daļiņu no tās tomēr vēlētos.

Mīļie tautieši! Tuvojas mūsu valsts svētku diena 18. novembris un tālu nav arī gaišie Ziemsvētki. Lūdzam šajā gadījumā atcerēties skarbajiem jūras vējiem pakļautos slimos tautiešus, tad arī mums svētki kļūs gaišāki, un jutīsim, ka šajā nomaļajā apvidū neesam aizmirsti.

Latviešu slimnieku pulciņš,
(24) Heiligenhafen/Holst., Germany, Landeskrankenhaus, Haus 6.

ARĪ PAR GALVOJUMIEM UZ ASV JĀMAKSĀ UPURŅAUDA

Vienu vakaru, pārnākdams no darba, paliku pie dzīvokļa durvīm nesaprašanā stāvam: pie manas pastkastītes bija piesiets vesels sainis man adresētu vēstuļu. Saskaitīju — sešdesmittrīs! Otrā dienā bija 47, trešajā — 51, ceturtajā 17, un vēstules turpina pienākt vēl arvien.

Dažiem rakstītājiem bija ienākusi prātā laimīga doma ielikt vēstulē izgriezumus no laikraksta, kur biju nepelnīti cildināts un kur nebija īsta pamata teiktajam, ka palīdzu sagādāt galvojumus iecelošanai ASV. Taču vēstulēs bija tik neticami daudz bēdu, ka izšķīros kādu daļu no tām mēģināt izdzēst. Priekā man lēkāja sirds un dejodams nācu pa ielu uz mājām, kad, nokavējis vienu darba dienu, biju ieguvis četrus galvojumus. Pēc nedēļas nāca klāt vēl divi, un trīs ir cerības dabūt. Bet jāatbild bija visiem. Un to es veicu! Saviem 30 proc. rakstītāju mani dotie padomi, cerams, derēs.

Tikai viena nelaime: nekādā veidā nevaru iekasēt pasta izdevumus un no daudziem solīto atlīdzību par pūlēm. To tomēr negribu palaist secen, tāpēc tagad prasu:

Katram, kam ar manu palīdzību laimējies iegūt afidevītu, bez atrunāšanās jāaizsūta Latvijas redakcijai, Esslingen/N., Breitestr. 6—5, vismaz 25 vācu markas, bet pārējiem- kas manus norādījumus atzīst par sev noderīgiem — ne mazāk par DM 5.—; šo naudu izlietos kritušo kaŗavīru trūkumā nonākušiem vecākiem, kam nav apgādnieka. Gribu redzēt, cik atsaucīgi pret citiem būs tie, kas lūguši palīdzību no manis un paši piedāvājuši atlīdzību.

Turpmāk atbildēšu tikai tādām vēstulēm, kam būs pievienots pasta naudas pārveduma pasaknis par Latvijas redakcijā iemaksātām vismaz 5 vācu markām.

Kā redzat: esmu kļuvis jau īsts amerikānis, kas par velti nedara neko un bez aprēķina neiet pat baznīcā.

Alfr. Ābers, Takomā, ASV.

SAPŅI UN ĪSTENĪBA

Izlasījis franču ārzemnieku leģionāra H. Kauliņa rakstu Latvijas 22. oktobŗa numurā, gribētu piebilst dažus vārdus. Sapratu, ka katrs cilvēks pārdzīvo skaistus sapņus un ilgojas pēc piedzīvojumiem, tomēr domāju, ka nebūtu labi piedzīvojumus jaukt ar sapņiem. Ievērojot to, ka H. Kauliņš „balto kepī" nēsā tikai 4 gadus, neticu, ka viņam bijusi iespēja iepazīties ar visām franču kolonijām, ar angļu ostām Portsaidu, Adenu, Singapūru, kā arī ar Indonēzijas rīsu laukiem. Lai gan minētās ostas atrodas ceļā uz Indoķīnu, tomēr zināmu iemeslu dēļ braucējiem jāpaliek uz kuģa, bet ar pilsētām var iepazīties tikai dezertieri. Vispatiesākā īstenība Kauliņa rakstā ir ieteikums latviešu jaunekļiem nepārsteigties un nemeklēt piedzīvojumus franču ārzemnieku leģionā, ja vēl ir iespēja ar darbu veidot labāku nākotni.

E. Grundmanis, Francijā.

Baraku ciems ar nākotni

VIESOS PIE MŪSU INVALIDIEM EVERSBURGĀ

Kas redzējis baltiešu invalidu mītnes agrākajā pārskološanās centrā Bedburgē, tas tagadējā novietojumā Eversburgā pie Osnabrikas pamanīs dažas patikamas pārmaiņas. Plašās mūŗa vai koka barakas (pēdējās blīvi būvētas un piemērotas ziemas mītnēm) izremontētas un dzīvot iespējams pa mazākiem nodalījumiem 2—4 vai 6 personas vienā istabā. Bedburgā tādu telpu nebija, bet lielo istabu sadalījums mazākās ar segām vai finieŗu plāksnēm izskatījās pelēks un neomulīgs un cilvēki, kas pēc mācībām vai darba meklēja atpūtu klusumā, tādu nevarēja gūt

Barakas Eversburgas invalidu ciemā visas vienādas, bet apgādātas ar ērtām mazgātuvēm uc. labierīcībām. Bedburgas bloki atradās parkā, kamēr šeit barakas izkaisītas simetriski pavisam līdzenā laukumā starp ārpilsētas dārziem un ceļu alejām, kas apņem tās līdzīgi zaļam vainagam. Bet pašā nometnē nav ne koku, ne citu košumaugu. Patlaban gan ap daudzām ēkām zeme uzarta, lai iekārtotu zālājus un puķu dobes, un nākamajā gadā šeit atvērsies pavisam cits skats. Ja vēl padomātu par kociņiem un košumkrūmiem pēc Dēdelstorfas baraku ciema parauga, tad arī ārēji būtu panākts tikams iespaids.

Vairāk nekā Bedburgā šeit domāts arī par vaļas laika nodarbībām. Iekārtots priekšzīmīgs sporta laukums un izvērsta daudzpusīga pašdarbība. Invalidi spēlē volejbolu un citas piemērotas sporta spēles. Tāpat ērtas kopējās ēdamtelpas, bet sarīkojumi notiek kādā no lielajām darbnīcām. Vispār darbnīcas plašas un gaišas un bagātīgāk apgādātas nekā Bedburgā.

Ievērojot lielās uzņemšanas spējas, pats centrs krietni palielinājies. Bez tam vesela virkne baraku vēl palikusi rezervē; tās tikai jāizremontē. Latviešu skaits centrā jau pārsniedz 300, un to vidū sava daļa arī ģimeņu ar krietnu bērnu pulciņu, kas apmeklē skolu vai bērnu dārzu.

Rosīgi ievadīta latviešu sabiedriskā un kultūrālā dzīve. Bedburgā bija tikai igauņu vīru koris, bet šeit sākuši dziedāt arī mūsējie. Korī Millera vadībā ap 30 dziedoņu. Mēģinājumi notiek katru dienu, tā ka kori ar laiku varētu izveidot par cienīgu Zuikas vai Baloža vīru pēcteci. Reizi vai divas nedēļā notiek koncerti vai citi sarīkojumi. Nesen bija rakstnieku pēcpusdiena ar Elzas Ķezberes, Viļa Lesiņa, Konstances Miķelsones un Ērika Raistera piedalīšanos, bet dienu vēlāk pianista V. Meļķa un čellista prof. A. Ozoliņa koncerts un Hanoveras latviešu drāmas kopas izrāde. Sarīkojumi parasti pulcina 100—200 apmeklētāju, un brīvajā laikā tos labprāt apmeklē arī sardžu vīri no Osnabrikas. Visu sabiedrisko un kultūrālo pasākumu dvēsele ir latviešu grupas vadītājs V. Vāzners, talkā nākot DV un YMCAs organizāciju vadītājiem.

Centrā norit intensīvs arodapmācību darbs, bet tā saimnieciskā organizācija vēl nav galīgi pabeigta. Tā kā materiāli sagādāti bagātīgi, jādomā, ka pēc mēneša vai diviem invalidi varēs uzsākt ražošanu arī vietējam tirgum vai pat eksportam.

E. R.

SAIMNIECI — VIENINIECI

savai ģimenei meklē Mr V. A. Jackson, M. D., Clinton, Kentucky, U. S. A. Nepieciešama angļu valodas prašana. Piedāvājumos minami visi nepieciešamie dati. (484)

Divas draudzenes vai māte ar meitu

vajadzīgas darbam par istabeni un apkalpotāju pie galda klusā, bet modernā lauku mājā Skotijā, 28 jūdzes no Edinburgas Mājā jau strādājusi latviešu virēja, un arī tagad priekšroka baltiešiem. Rakstīt Mrs. Elliott, Broughton Place, Broughton, Biggar, Scotland.

„IEDOMU SUN... STĀDĪT LĒTU...

Ainas no tautiešu dzīves

VĒSTULE LATVIJAI

Ja atskaita pilsētas centru, kur ...ompo un pulsē saimnieciskā rosme, ...z milzu skatlogi vilina garāmgā..., kas un auto un autobusu kustība ...ņdina nepārtraukti slīdošu lenti, ...ētās Londonas daļas ir drīzāk ...rosmīcu rajoni vai ciemi, kuŗos ...ūtās miljoni. Londonas dzīvoja... ...o rajonu ainava atgādina mūsu ...ņemskalnu. Divstāvu mājiņas, kas ...ēla zīņā vienā ielā ir gandrīz vienādas, celtas no sarkaniem ķieģeļiem, jumti šīfera vai kārniņu, kam ...ēm trūkst Vācijā parastās spilgtās ...ēla krāsas košuma. Pie katras ...ājiņas ielas pusē dzīvžogs un ne...ēla puķu dārziņš, aiz mājas atkal ...ārziņš ar puķu vai sakņu dobēm, ...ur arī parastais auglu maurs ābeļu ...ri bumbieŗu ēnā. Tā kā divu ielu ...ārzi māju aizmugurēs sastopas, tad ...ondonā pavasarī izskatoties kā ...ēla ziedošā dārzā, ko apciemojot ...at lakstīgalas.

Vispār Londona ir drīzāk romantiski priecīga nekā drūma pilsēta. ...ld merry England. Vienīgi rudeņa miglas, kas, sajaukušās ar akmeņogļu dūmiem, sit sejā asu, pat ...ērstošu elpu, padara pilsētu uz laiku pat nemīlīgi drūmu. Bet tiklīdz debesīs noskaidrojas, un tas notiek pat ...ēc noskaidrojas, un tas notiek pat ...ēc vaibstus.

Angļu imperijas galvaspilsētā latvieši pratuši jau iekārtoties. Brīžiem apmeklējot latviešu iestādes ...n latviešu mājas, liekas, ka Londona ir latviešu pilsēta, kur starp ...ūs dzīvo arī daži miljoni angļu. ...ēmēļi patiesais samērs ir: 300 pret 100.000. Tomēr šāds „minoritātes" stāvoklis latviešus nav padarījis bezcerīgus. Daudziem tautiešiem jau ir rocība, dažiem savi īpašumi. Vienā no tiem man laimējās atrast draudzīgu pajumti.

Tā ir parastā divu stāvu angļu ģimenes māja desmit istabām, no kurām piecas četru latviešu rīcībā, ...ur pārējās izīrētas angļu ģimenēm. Ista vīriešu kollektivsaimniecība, jo dzīvojam bez dāmām. ...ri sūtniecības darbinieki, divi ...āklinieki, bet nevienas sievietes. ...aimniecību vada pēc kārtas katrs ...ktīva dalībnieks, iepērk racionālos produktus un arī rūpējās par ...ēdanu uz gāzes pavarda. Galda ...rti izlemj „kopistabā", kollektiva ...ēzenpulcē, vai nu brokastojot vai ...ārriņojot, jo pusdienās reti kad ...ēc kopā.

Vārām šo un to, bet sevišķi pa-

Dzīvokļi — labie... un bezb...

VĒSTULE LATVIJAI PAR DZĪV...

Austrālijā katrs brīvi var medīt ...ušus un čūskas, kamēr oposumu ...u koio sargā valdības rīkojums. ...et bez zvēru medībām tagad modē ...ri dzīvokļu medības, ar kuŗām se...ēji nodarbojas jaunie iecelotāji no ...ropas, ja precēti pāri un ģimenes ...ēdz dzīvot kopā un bērnu dēļ ne...ar uzturēties parastajās pagaidu ...ītēs — teltīs. Arī es pirms pā...a mēnešiem devos šādās dzīvokļu ...eklības un varu pastāstīt par savu ...ieredzi.

Tūlīt gan jāsaka, ka biju jau sa...ērinājies ar dzīvi telti, ievērojot ...zīvokļu dārgumu un interesi iekrāt ...airāk naudas, jo par dzīvi teltīs ...aredzēta īpaša piemaksa. Vispār ...ustrālijā telšu cilvēki galvenokārt ...edalāmi divos tipos — dedzīgos ...audas krājējos un izšķērdētājos, ...as kāro piemaksas, lai vairāk iz...ūkšņu pudelei. Bez tam pudeles ...ēc augiem teltīs izdevīgāk, jo tur ...ēji netraucē citus. Bet tā kā esmu ...ecējies un ar laiku man bija pare...adāms ģimenes pieaugums, tad bija ...ēc jāapskatās laikus pēc piemē...ota dzīvokļa.

Tā kādu rītu aizsoļoju uz Adelai...es lielākā laikraksta The Advertiser apgādu un par 30 šiliņiem no...ēru sludinājumu veselai nedēļai, ...a gadīgs iecelotāju pāris velas iz...ēt dzīvokli. Otrā dienā uztraukts avi...ēja „pazudis" starp simtiem līdzī...ēju. Beidzot to arī atradām, bet ...ūtvām ļoti domīgi, salīdzinot savu ...ēdinājumu ar citiem, kur bez mū...ēja minētās vēlēšanās bija piemē...āti vēl citi spēcīgi argumenti, ...ēm. „varu maksāt 3 mārciņas ...ēdēļā par istabu . . . mums nav ...ērnu . . . solu par istabu 5 mārci...ņas" u tml. Nebija arī nekāds brī...ums, ka neviens piedāvājums ne...adās. Nākošā nedēļā vilku atkal ...0 šiliņu no kabatas, bet šoreiz slu...ēdinājuma tekstu papildināju ar no...ēlējumu, ka esam gadīgs pāris no ...atvijas un varam labi maksāt. Tā ...ēc ņēmām divus piedāvājumus.

Lai labāk izskatītos, noīrēju tak...i, jo norādītās adreses atradās

„IEDOMU SUŅI" PALĪDZ SASTĀDĪT LĒTU ĒDIENU KARTI

Ainas no tautiešu dzīves Anglijas galvaspilsētā

VĒSTULE LATVIJAI NO LONDONAS

Ja atskaita pilsētas centru, kur virmo un pulsē saimnieciskā rosme, kur milzu skatlogi vilina garāmgājējus un auto un autobusu kustība atgādina nepārtraukti slīdošu lenti, pārējās Londonas daļas ir drīzāk vasarnīcu rajoni vai ciemi, kuŗos mitinās miljoni. Londonas dzīvojamo rajonu ainava atgādina mūsu Āgenskalnu. Divstāvu mājiņas, kas stila ziņā vienā ielā ir gandrīz vienādas, celtas no sarkaniem ķieģeļiem, jumti šīfera vai kārniņu, kam gan trūkst Vācijā parastās spilgtās māla krāsas košuma. Pie katras mājiņas ielas pusē dzīvžogs un neliels puķu dārziņš, aiz mājas atkal dārziņš ar puķu vai sakņu dobēm, vai arī parastais augļu maurs ābeļu vai bumbieru ēnā. Tā kā divu ielu dārzi māju aizmugurēs sastopas, tad Londonā pavasarī izskatoties kā lielā ziedošā dārzā, ko apciemojot pat lakstīgalas.

Vispār Londona ir drīzāk romantiski priecīga nekā drūma pilsēta. Old merry England. Vienīgi rudenja miglas, kas, sajaukušās ar akmeņogļu dūmiem, sit sejā asu, pat sūrstošu elpu, padara pilsētu uz laiku nemīlīgi drūmu. Bet tiklīdz debess noskaidrojas, un tas notiek pat rudenī, Londona atkal atgūst līksmos vaibstus.

Angļu imperijas galvaspilsētā latvieši pratuši jau iekārtoties. Brīžam apmeklējot latviešu iestādes un latviešu mājas, liekas, ka Londona ir latviešu pilsēta, kur starp citu dzīvo arī daži miljoni angļu. Diemžēl patiesais samērs ir: 300 pret 9.000.000. Tomēr šāds „minoritātes" stāvoklis latviešus nav padarījis bezcerīgus. Daudziem tautiešiem jau ir rocība, dažiem savi īpašumi. Vienā no tiem man laimējies atrast draudzīgu pajumti.

Tā ir parastā divu stāvu angļu ģimenes māja desmit istabām, no kuŗām piecas četru latviešu rīcībā, bet pārējās izīrētas angļu ģimenēm. Īsta vīriešu kollektīvsaimniecība, jo dzīvojam bez dāmām. Divi sūtniecības darbinieki, divi mākslinieki, bet nevienas sievietes. Saimniecību vada pēc kārtas katrs kollektīva dalībnieks, iepērk racionētos produktus un arī rūpējās par vārīšanu uz gāzes pavarda. Galda karti izlemj „kopistabā", kollektīva pilnsapulcē, vai nu brokastojot vai vakariņojot, jo pusdienās reti kad visi kopā.

Vārām šo un to, bet sevišķi parasts un lēts ēdiens ir no kauliem vārīta vira. Angļi kaulus nelieto ne virām, ne buljonam, tamdēļ arī latviešiem neērti stāstīt, ka vāra no tiem ēdienu. Kaulus parasti pērk četru, arvien ļoti izsalkušu, suņu „vārdā". Miesnieks pat vēlējās zināt suņu vārdus, un viņam šo prieku, protams, arī neliedza: Deniss, Skrafs, Skipers un Blauters saucās šie „iedomu suņi". Tādā kārtā katlā nokļūst daži kilo kaulu, kas maksā divi šiliņi. Protams, pārmaiņas pēc vāra un cepj, kas kuŗo reizi ir padomā un kas kuŗam gaumē. Kartupeļus un kāpostus, kas dārgāki nekā Vācijā, atnesam no sakņu veikala, bet pastērizēto un normēto pienu ar pajūgu katru rītu pieved pieninieks un noliek pie mājas sliekšņa. Liekas, katram pienākas nedēļā trīs pudeles. Piena izvadātāja zirgs tā pieradināts, ka pats apstājas pie katrām mājas durvīm un, ja namā ir bērni, kas to iebarojuši ar cukuru, uzliek vienu kāju uz ietves un klusi bubina.

Mājas apkopšanu trijas reizes nedēļā izdara apkopēja angliete, darbodamās ar putekļu sūcēju un grīdu vasku. Grīdas klātas ar linoleju un vēl grīdsegām. Mēbeles pie nama pirkšanas neaprēķina, bet celiņus un grīdsegas gan. Pārējā mājas uzkopšana krīt pašiem iemītniekiem par daļu. Bet nav daudz rūpju. Krāsns kurināma tikai viena, kas virtuvei un vannai sagādā karstu ūdeni. Citādi katrā istabā gāzes kamīns, kas mitrajās dienās dod siltumu.

Mājas īpašnieki kopējiem spēkiem māju izbalsinājuši. Paši labo jumtu, apkopj dārzu un žogus. Lai Anglijā spēlētu lordus, jābūt bagātiem, bet kas tēlo kungu, šodien bagāts vairs nevar kļūt. Te jābūt pašam kungam un pašam kalpam. Mēs vāczemnieki pa laikam gaidām, lai mums kāds dod: IRO, citzemju tautieši vai komitejas. Anglijas latvieši visu dara paši. Protams, mums dažkārt trūkst iespēju, bet dažkārt arī gribas kalt pašiem savu likteni. Kāds jauns sabiedrisks darbinieks Anglijā man izteicās: „Mūsu pienākums trimdā nav citam citu kalpināt, bet gan kalpot Latvijai." Ja visi trimdinieki tā domātu, vai mūsu trimdas maize nebūtu saldāka? Anglijas latvieši šajā ziņā rāda labu priekšzīmi.

Londonā, oktobrī

Pēteris Aigars

Dzīvokļi — labiem maksātājiem un bezbērnu pāriem

VĒSTULE LATVIJAI PAR DZĪVOKĻU MEDĪBĀM AUSTRĀLIJĀ

Austrālijā katrs brīvi var medīt trusīšus un čūskas, kamēr oposumu un kolo sargā valdības rīkojums. Bet bez zvēru medībām tagad modē arī dzīvokļu medības, ar kuŗām sevišķi nodarbojas jaunie iecelotāji no Eiropas, ja precēti pāri un ģimenes grib dzīvot kopā un bērnu dēļ nevar uzturēties parastajās pagaidu mītnēs — teltīs. Arī es pirms pāris mēnešiem devos šādās dzīvokļu medībās un varu pastāstīt par savu pieredzi.

Tūlīt gan jāsaka, ka biju jau samierinājies ar dzīvi teltī, ievērojot dzīvokļu dārgumu un interesi iekrāt vairāk naudas, jo par dzīvi teltīs paredzēta īpaša piemaksa. Vispār Austrālijā telšu cilvēki galvenokārt iedalāmi divos tipos — dedzīgos naudas krājējos un izšķērdētājos, kas kāro piemaksas, lai vairāk iznāktu pudelei. Bez tam pudeles draugiem teltīs izdevīgāk, jo tur viņi netraucē citus. Bet tā kā esmu precējies un ar laiku man bija paredzams ģimenes pieaugums, tad bija vien jāapskatās laikus pēc piemērota dzīvokļa.

Tā kādu rītu aizsoļoju uz Adelaides lielākā laikraksta The Advertiser apgādu un par 30 šiliņiem nodevu sludinājumu veselai nedēļai, ka godīgs iecelotāju pāris vēlas īrēt dzīvokli. Otrā dienā uztraukts avīzē meklēju savu sludinājumu, kas bija „pazudis" starp simtiem līdzīgu. Beidzot to arī atradām, bet kļuvām ļoti domīgi, salīdzinot savu sludinājumu ar citiem, kur bez mūsējā minētās vēlēšanās bija piemetināti vēl citi spēcīgi argumenti, piem., „varu maksāt 3 mārciņas nedēļā par istabu... mums nav bērnu... solu par istabu 5 mārciņas" u. tml. Nebija arī nekāds brīnums, ka neviens piedāvājums neradās. Nākošā nedēļā vilku atkal 30 šiliņu no kabatas, bet šoreiz sludinājuma tekstu papildināju ar norādījumu, ka esam godīgs pāris no Latvijas un varam labi maksāt. Tā saņēmām divus piedāvājumus.

Lai labāk izskatītos, noīrēju taksīti, jo norādītās adreses atradās pašā pilsētas centrā. Pirmajā vietā man parādīja divi istabas un virtuvi, bet pirms sākām runāt par cenu, saimnieks steidzās piezīmēt, ka dzīvokli izdod tikai bezbērnu pārim, jo bērnus nevēloties savā mājā redzēt. Nelīdzēja iebildumi par tautas pieauguma nepieciešamību šajā tik reti apdzīvotajā kontinentā, tā ka atlika tikai atvadīties. Braucot pāri Viktorijas laukumam, kur stiepās plaši puķu dekorējumi (bija tradicionālie austrāliešu puķu svētki), starp daudzajām no ziediem izveidotajām figūrām pamanīju arī Latvijas ģērboni, ko bija izveidojis kāds apdāvināts tautietis. Mana nokārtā galva tūlīt lepnāk pacēlās uz augšu. Vajadzēja taču arī man būt savai laimei. Otrs piedāvātais dzīvoklis maksāja 70 šiliņu nedēļā, bet saimnieks atkal piezīmēja, ka bērnu čalas viņa ausis diezkā nepanesot, bez tam pie īrniekiem nedrīkstot viesoties ne radi, nedz draugi.

Ko darīt? Kamēr apspriedos un prātoju ar draugiem, kā paša Dieva sūtīts vakarā mūsu teltī ieradās kāds paziņa un pastāstīja, ka, pateicoties laimīgam gadījumam, viņam izdevies noīrēt veselu dzīvokļu māju par 5 mārciņām nedēļā. Tā kā šī likme viņam vienam iznākot par dārgu un arī telpu gana, tad viņš mani aicināja pie sevis, ja uzņemos maksāt pusi. Sitām saujā, un lieta bija darīta.

No šī brīža, kad ievācos savā dzīvoklī, Austrālija man sāk likties tīri patīkama zeme. Māja būvēta ar lielām nojumēm un plašiem balkoniem, kas sarga istabas no saules, kādēļ tās allaž ir vēsas un sniedz patīkamu atpūtu. Taču visvāira mani iepriecina dārzs ar mandeļu, citronu un apelsīnu kokiem un vienu slaidu palmu. Pašreiz sakņu dārzā stādām tomātus un kartupeļus, un ja vien vasarā nepietrūks mitruma, tad rudens atnesīs bagātu ražu.

Adelaidē, oktobrī

Roberts Dambītis

Vilcienā no Atlantijas uz Kluso okeānu

Kaleidoskopiskas ceļojuma piezīmes

Pēc lidojuma uz sākas brauciens pa jauno kontinentu. Izbraucot pa tuneli no Ņujorkas, tālumā redzami debesskrāpji. Gar dzelzceļa līniju fabrikas, milzu reklāmas, sporta laukumi, mazas dzīvojamās mājas, reti sakņu dārziņi. Zeme nekopta un neapstrādāta. Augļu dārzus neredz. Ezeru, upju un kanāļu krastmalas pilnas automobiļiem, jo ir svētdiena.

Filadelfijā atkal debesskrāpji, arī daudz pieminekļu. Tālākā ceļā, pēc 4 stundu brauciena no Ņujorkas, redzu ganāmies 3 zirgus — pirmos Amerikā. Nāk kalnains apgabals, lielu gabalu braucam gar upi. Skats atgādina Harca kalnus vai Virzburgas apkārtni. Aiz Luistaunas sākas lielāki kukuruzas uc. labības lauki.

Pl. 8 vakarā jau pilnīgi tumšs. Ap pusnakti braucam cauri daudzkrāsainu reklāmas uguņu piebārstītajai Pitsburgai. Otrā rītā pamostoties, ieraugu aiz vagona loga plašu līdzenumu. Aplokos kopīgi ganās govis, zirgi, cūkas. Daudz mazu vistu mājiņu. Gerijas pilsēta. Skaists parks, bet piemētāts avīzēm — lasītāji pēc izlasīšanas turpat nometuši. Divstāvu mājām ārpusē kāpnes. Daudz naftas tvertņu. Tuvojamies Čikāgai. No tālienes redzamas jau tās grandiozās celtnes. Stacijas ēka ļoti plaša, rotāta augstām kolonnām un freskām — lielisks iespaids. Amerikas stacijās ļoti vērtīgs iestādījums ir „Travellers Aid" — Palīdzība ceļotājiem. Šeit svešinieks gūst visu vajadzīgo palīdzību un informāciju. Arī man Ceļotāju palīdzībā paskaidro, ka tagad jādodas uz citu staciju tālākbraukšanai pa Santafē dzelzceļa līniju uz Sanfrancisko.

Čikagas ielas nav visai tīras. Kustība liela. Ieeju pastā — grandioza ēka, kuŗā bez pašas pasta iestādes vēl daudz dažāda uzņēmumu. Pusstundu pirms vilciena atiešanas Ceļotāju palīdzības darbiniece pavada mani uz attiecīgo vilcienu un vagonu. Vagonu ārpuse pārklāta ar aluminiju, mirdz saulē kā sudrabs.

Čikagas tuvākā apkārtnē zeme liekas ļoti auglīga. Lielos kukuruzas laukos strādā traktori. Klāt purvainais Misisipi upes rajons. Laukos parādās arī dažas nepazīstamas kultūras. Dzelzceļa pārbrauktuves neapsargātas. Tālāk stepe. Izkaltušas upes. Daudz naftas tvertņu un sūkņu. Atkal plaši lauki ar māju puduriem, t. s. rančām. Pie katras mājas vēja rotors. Laukos kombaiņi. Daudz labības elevātoru. Aplokos lieli vēršu bari. Aiz Melrozas stacijas sākas neauglīga, izkaltusi stepe. Vietām sausi augi lieliem, baltiem, lilijām līdzīgiem ziediem. Tālumā kalni, tumši mākoņi, zibeņo. Varens skats. Kalnu piekājē māla būdiņas, tur dzīvo indiāņi.

Braucu jau trešo dienu pa Ameriku, bet daudzināto „Amerikas tempu" vēl neesmu varējusi novērot. Visi iet un darbojas samērā lēni. Tuksnešainos kalnos pie kādas stacijas pirmoreiz ieraugu zirgu pajūgu. Vilciens brauc pa Jaunmeksikas štatu, un apkalpotājs piedāvā pirkt dažādus meksikāņu izstrādājumus. Katram vilcienam līdzi brauc žēlsirdīgā māsa. Mūsējā pastāvīgi rūpējas par kādu gadus 10 vecu meiteni, kas sēž aiz manis. Vairākkārt viņa aiznes zāles arī dažiem pasažieriem citos vagonos.

Ceturtā ceļojuma diena. Visu laiku tuksnešains, kalnu iežogots klajums ar atšķirīgām oazēm un labības lauciņiem. Vagonā iekāpj nēģeru vecmāmiņa ar mazu, ļoti draiskulīgu melnu meitiņu. Nāk prātā dziesmiņa par nēģeru puisēniņu, ko kādreiz dziedāja Ludmilla Sepe. Tuksnesī milzīgi kaktusi ar pumpuriem zaru galos. Tad ainava mainās, tuksneša vietā sākas kalni ar daudz tuneļiem. Vietas skaistas, bet dzīvot te tomēr negribētos...

Pie Kalvas stacijas daudzas dzīvojamās mājiņas uz riteņiem. Tās izbūvētas un iekārtotas ar visām ērtībām un maksā 600 līdz 5000 dol.

Aiz debesskrāpju pilsētas Fresno sākas bagāts un augligs apgabals ar augļu un ogu plantācijām. Palmas apkaltušas — pag. ziemā nosalušas. Vēl neliela kalnu grēda, tad — Klusā okeana līcis. Oklandes stacijā jāizkāpj un ar autobusu jābrauc uz Sanfrancisko. Autobuss dodas pa Sanfrancisko līča tiltu (Bay Bridge) — visgarāko pasaulē (vairāk nekā 10 jūdzes). Varens skats uz pilsētu un tās debesskrāpjiem.

Beidzot — piestātnē mani sagaida radinieki, ar kuŗiem nebiju redzējusies desmitiem gadu. Tālais ceļojums galā.

Bolderkrīkā, Kalifornijā.

E. Laufere.

LCP UN LCK DARBINIEKI AUSTRĀLIJĀ

LCP un LCK bij. locekļi J. Miezis un L. Peičs dzīvo Sidnejā, bet J. Zubāns strādā Melburnas tuvumā. LSK darbinieka A. Gāršas tagadējā dzīves vieta ir Melburna. **Šm.**

Referāts latviešu DP labā

Sabiedriskais darbinieks Boriss Mangolds, kas dzīvo Natlijas pilsētā (Nutley), Ņujorkas tuvumā, jau vairākām latviešu ģimenēm sagādājis galvojumus un tā palīdzējis nokļūt ASV. Lai vēl vairāk ieinteresētu amerikāņus mūsu labā, B. Mangolds 7. okt. sarīkoja priekšlasījumu par Latviju šīs pilsētas Ball un Chain kluba kārtējā sanāksmē. Priekšlasījumu noklausījās apm. 30 pilsētas ievērojamākās personas, un to papildināja ģeografiskas kartes, skices, diagrammas un skati no Latvijas un latviešu dzīves. Mangolds klausītājus īsumā iepazīstināja ar Latvijas vēsturi ģeografisko stāvokli un vietu citu līdzīga lieluma valstu vidū, tās saimniecību un sasniegumiem 20 gadu neatkarības laikā. Lektors plašāk pakavējās pie Latvijas un tās iedzīvotāju lielās traģēdijas 2. pasaules kara laikā, spilgti attēlodams boļševiku izdarītās deportācijas un terroru, vāciešu izdarīto piespiedu mobilizāciju, latviešu bēgšanu uz Zviedriju, Zviedrijas varas aktu, izdodot baltiešu karavīrus Padomju savienībai, uc. Beidzot Mangolds uzaicināja klausītājus sniegt iespējamo palīdzību latviešu DP. Priekšlasījums klausītājus bija tā ieinteresējis, ka Mangoldam nācās atbildēt uz daudziem jautājumiem. Viņš arī izdalīja klātesošiem nedaudzus eksemplārus We accuse the East, and warn the West, ielikdams katrā brošūrā galvojuma veidlapu. Cerēsim, ka rezultāti neizpaliks.

Natlijā, oktobrī. **H. Kaņeps**

Austrālijas imigrācijas ministrs Kalvels latviešu vidū ģimeņu nometnē Gretā, netālu no Ņukastles. Ministrs par latviešiem izteicās ļoti atzinīgi un ar prieku atcerējās Latvijas valsts proklamēšanas svētku atceres sarīkojumu 1948. gada 18. novembrī Kanberā.

R. Teivena uzņ.

Labi ir tur, kur mēs neesam

DAŽAS PIEZĪMES PAR DZĪVI AUSTRĀLIJĀ

Esmu nodzīvojis Austrālijā jau apm. gadu un sakrājis dažādus novērojumus par šo zemi. Piemēram, gluži nepatīkama sajūta rodas, ja lasu šejienes avīzēs. Antonas Silkunas, 24 g. vecs lietuviešu imigrants, atrasts pakāries kokā pie Meredinas. Ukrainiete Marija Pjovorčika, arī 24 g. v., pakārusies imigrācijas centrā Northemā. Lietuvietis, kas repatriēts, ielēcis jūrā un noslīcis...

Jājautā: Vai šiem cilvēkiem tiešām citas iespējas nebija? Divi līguma gadi, ja tie jāpavada smagā darbā, ir ilgs laiks. Taču slimiem Austrālijas ārsti vienmēr nāk pretim, un vai tad lēciens jūrā vai pakāršanās ir atrisinājums? Labāk ir pieciest un pamācīties angļu valodu, tad — ar ārsta zīmi rokā — darba pārvaldes ir pierunājamas rast citu ceļu. Pārmainot darba vietu, cilvēki pamazām pierod un atrod sev īsto vietu. Dažs pat pirmajos 3 mēnešos legāli mainījis darbu vairākas reizes.

Arī man pēc nepilna gada nostrādāšanas zāģētavā un mežā svaigais lauku gaiss „apnika" un, dabūjis atļauju, pārcēlos pilsētas dzīvē. Braucot ar vilcienu uz Rietumaustrālijas galvaspilsētu Pertu, mani stacijā iztraucēja kāds austrālietis, vaicādams, vai šajā kupejā neesot vietas svešiniekam, kas neprotot angļu valodu. Vagona durvis stāvēja brašs vīrs, atvadīdamies no savas kundzes un bērna ar „uz redzēšanos!" Es teicu „labvakar", un tā divi pārsteigti latvieši satikās.

Mans jaunais ceļa biedrs bija ar Austrāliju pavisam neapmierināts. Amerikā, — jā tur gan esot dzīve, kas par vēstulēm no turienes nākot! Muļķīgi esot izdarījis, šup atbraukdams. Jautāju — cik ilgi šēit, ko strādā? „Esmu Austrālijā pāris mēnešus," atteic ceļa biedrs „Strādāju armijai — novācam dzelonstieples. Strādāt iznāk ne vairāk kā 6 stundas dienā, tās pasas vairāk noslaistāmies, un lietainā dienā bieži vien nedarām neko. Pārtiku un darba drēbes dod armija. Skaidrā naudā ik pa 2 nedēļām iznāk vairāk par 11 mārc. Sieva strādā farmā. Saimnieks bagāts — milzīgs govju puiks, lieli augļu dārzi. Un kas par ēšanu! Bērnam tādi vaigi, ka ieknieb nevar. Saimnieks vadā sievu un bērnu visur ar auto, arī tagad atvedis uz staciju. Ģimenei liela, skaista istaba, ēd pie viena galda ar saimniekiem. Abiem kopā atalgojums sanāk 30 mārc mēnesī."

Un tomēr šķiroties šis latvietis teica: „Ak, kaut es būtu Amerikā!" Viņš neaizmirsa man arī pajautāt, kā angļu valodā saka: Kad atiet vilciens uz Frementli, Tātad cilvēks atrodas jau vairākus mēnešus šeit, bet angliski neprot ne vārda. Tūrklāt viņam laimējies iekārtoties labāk kā daudziem citiem tautiešiem — valodas pratējiem. Vārdu sakot— labi ir tur, kur mēs neesam...

E. Melja.

CEP MAIZI TUKSNEŠA SMILTĪS UN IZJAUC IEZEMIEŠU SACELŠANĀS MĒĢINĀJUMU

Ārpus daudzinātām emigrācijas zemēm neliels skaits latviešu izklidis dažādās pasaules malās. Tos var sastapt romantiskajā Haiti salā, Indoķīnas ellei līdzīgos džungļos, juceklīgajā Ķīnā un beidzot arī karstajā un smacīgajā Lībijas tuksnesī.

Augšējā attēlā latvietis, kas kā franču ārzemnieku leģiona karavīrs no Indoķīnas nesen pārcelts uz tuksneša fortu Ferzano, cep maizi smiltīs. Otrā attēlā redzams cietoksnis, kas pēdējā karā kalpojis itaļiem bet tagad nonācis franču apsaimniekošanā. Tur nesen līdz ar citiem ārzemnieku leģionāriem arī dažiem latviešiem bija jāpiedalās sakūdīto iezemiešu iebrucēju padzīšanā no ieņemtajiem cietokšņa sektoriem „Dzīve fortā pēc sacelšanās mēģinājuma apspiešanas," raksta latvietis J. R., kļūst daudzpusīgāka un interesantāka, jo pastiprinātās motoriz. sardzes laujbiežāk izkļūt no cietokšņa vientulības."

Pa latviešu karavīru gūsta ceļiem

Pēc četriem gadiem austrumfrīzu zemē

Skaistā oktobra dienā mans ceļš ved uz austrumfrīzu zemi, kur pirms četriem gadiem gūstā bija pulkv. Oša grupa, apmeklēt tanī laikā mirušo karavīru kapus un uzmeklēt dzīvos.

Netālu no Sengvardenas, kur tagad latviešu nometne, pašā jūras krastā atrodas karavīriem pazīstamā Horumersila viesnīca. Šeit 12 latviešu invalīdi ilgu laiku bija padoti skarbiem Ziemeļjūras vējiem. Tagad plašajās telpās mīt citi iedzīvotāji.

Tālāk uz rietumiem Vītmundas un Ezenes pilsētas kara slimnīcās mirušo un turpat pilsētas kapsētās apbedīto latviešu kapi. Vītmundas kapos apbedītajam karavīram uzcelts piemineklis, kas labi atdalās no parastajiem vācu karavīru kapu krustiem. Šeit slimnīcā atradās ap 40 ievainoto latviešu karotāju.

Ezenē, pašā nomalē, kapos apbedīts karavīrs, kas kopā ar 2 vācu zvejniekiem 1945. gada rudenī noslīka jūrā. Tuvākajā laikā uz viņa kapa paredzēts uzlikt piemiņas zīmi. Vietējie vācieši latviešus atceras bez dusmām un naida.

Midelsbūras ciemā uz paša Ziemeļjūras krasta atradās žurnāla Bulta redakcija, krogus zālē skanējušas dubultkvarteta Daugava dziesmas, kad viesojās ciemiņi no ārpasaules, notika daudzi priekšlasījumi. Te sanāca Kurzemes cīņu varoņi, kas vēl baudīja brīvību, lai teiktu mierinātājus vārdus bijušajiem karotājiem. Cik daudz nozīmēja šie vārdi drūmajās dienās, to labi atceras cinītāji paši. No Midelsbūras 1946. gada janvāra pirmajās dienās sākās arī pēdējā „atkāpšanās" brīvībā pēdējai grupai.

Vesterburā no ārpuses viss mierīgi. Štāba telpas — krogus pēcpusdienas mierā. Tur, kur atradās virtuve, tagad nokrauta labība. Labības šķūnis tukšs tāpat kā pirms četriem gadiem, kad tajā notika pirmais koncerts, ko vienlaicīgi varēja noklausīties vairāk nekā 1000 karavīru. Pēc šī koncerta arch. Damroze rakstīja: „Mēs nevarējām pateikt, kā mums vairāk trūkst — maizes vai garīgā prieka."

Vācu draudzes mācītājs Jenzens un viņa ģimene apbēr mani jautājumiem. Sarodas vairāki ciema iedzīvotāji un prasa, kur tagad pulkv. Osis, ģen. Bangerskis, doc. Feders, kapt. Spāde, māc. Voitkus un daudz ko citu. Liekas, ka būtu labu draugu sabiedrībā, kas visi runā par tavējiem. Turpat stāv vecais ciema dievnams, kur Dievs lūgts gan svētdienās un svētku dienās, gan pēdējo reizi Ziemsvētkos. Tas bija arī latviešu atvadu dievkalpojums, dodoties no gūsta brīvībā. Mācītāja baznīcas chronikas grāmatā mūsu sabiedrisko darbinieku ieraksti, kas apmeklējuši šo vietu. Mācītājs rāda laulību reģistri, kurā atzīmēti gūsta laikā salaulātie latvieši.

Tuvojas vakars un jāatstāj šī vieta. Atvadoties skan vēlējumi: „Sveiciniet!" Un jāsveicina ir daudzi. Arī šeit mūsu karavīrs ieguvis draugus un varbūt pēc gadiem frīži teiks: tas bija toreiz, kad šeit mita latvieši.

Vesterakumersilā, paša celtajā mājā, dzīvo vienīgais šeit no gūsta laika palikušais latvietis B. Māju viņš cēlis ar paša sagādātiem materiāliem, daļu ņemdams no karavīriem pazīstamām skārda barakām — kārbām. Mājiņā divas istabas ar pāris blakus telpām. Viss glīts un tīrs. Mājasmāte piedāvā parasto frīžu dzērienu — Ķīnas tēju, ļoti saldu, ar krējumu. Tautietis, kas audzina jau meitiņu, strādā par pulksteņu labotāju, bet cerot izceļot uz Austrāliju. Atvados no pēdējā „kanaka" frīžu zemē, kur, kā teica karavīri, gurķi neaug un šnabi gatavo no pupām.

Vēlā vakarā nonāku klusajā Hāges kapu stūrī, kur apbedīts vītn. Edmunds Aizupe. Klusa ir lūgšana, ko noskaitu par mirušo karavīru. Tādu kapa kopiņu pēc šā kara latviešiem ir tūkstošiem.

Ir vēla vakara stunda, kad beidzu savu apmeklējumu pie dzīvajiem un mirušajiem karavīriem, nedaudzajiem no tiem 4000, kas šeit, pārvesti no Falingbosteles, Minsteres un Sandbosteles, pirms četriem gadiem pavadīja gūsta mēnešus.

Ats

Rodas krustmātes un krusttēvi

PALĪDZĪBAS AKCIJA

BSP latviešu delegācijas locekle dzejniece Velta Toma raksta, ka Kanadas latviešiem jau radusies izdevība ieinteresēt vietējo sabiedrību sniegt palīdzīgu roku grūtdieniem Vācijā. Kāds ļoti atsaucīgs Kanadas mācītājs viens pats apsolījies nosūtīt ap 100 lūgumu krustmāsu sameklēšanai. Krietnu priekšzīmi rāda paši Kanadas latvieši. Rolftonas latviešu kopa paziņojusi T. Erdmanei-Endziņai, ka ar firmu starpniecību 18. novembra atcerei nosūtītas veltes Heilbronnas, Huntlozenas un Edmunstāles sanatorijās esošajiem latviešiem.

BSP latviešu delegācijas pilnvarotās, kas darbojas daudzos ASV štātos, arī jau var saskatīt pirmos darba augļus. Prāvāks skaits tautiešu Vācijā paziņojuši, ka saņēmuši pirmos sūtījumus. Par krustmāšu atsaucību arī turpmāk lūgts informēt BSP latviešu delegācijas vadītāju T. Erdmani-Endziņu. ASV Hustonas sieviešu apvienība Tekasā, ASV, atsūtījusi kādai sanatorijai britu joslā 10 kub. cm streptomicina.

Saņēmēji lūgti nekavējoties atbildēt sūtītājiem ar pateicības rakstiem un darīt visu, lai draudzība nostiprinātos.

*

Ģimenes bez apgādnieka, veci ļaudis, slimie uc. tautieši kam nav iespējams iekļauties nevienā no pašreizējām izceļošanas schēmām un kas vēlētos, lai LCK un BSP lat. delegācija tiem „Palīdzības akcijas" ietvaros sameklē citās zemēs „krustmātes", t. i. atsaucīgas ģimenes, kas Vācijā palicējiem sniegtu materiālu un morālisku atbalstu, aicināti savus lūgumus sirsnīgas vēstules veidā (uz plāna papīra gaisa pastam; pēc iespējas angļu valodā), kā arī uzņēmumus iesūtīt Latvijas redakcijai vai BSP latviešu delegācijas priekšsēdei T. Erdmanei-Endziņai, Tannenbergstr. 5—6, Esslingen/N. (14a). Nepieciešami lūgumam pievienot nometnes komitejas, bēgļu centrālo iestāžu vai vadītāju sabiedrisku darbinieku atsauksmes, kā arī norādīt, uz kāda vārda publicējama atbilde laikrakstā. Uz to pašu adresi aicināti rakstīt tie tautieši un organizācijas, kas apņemtos šādiem grūtdieniem Vācijā sameklēt citās zemēs atsaucīgas „krustmātes" vai „krusttēvus".

ATBILDES TAUTIEŠIEM:

Katram lūgumam atsevišķi un plašāki atbildēt, diemžēl, nav iespējams. Zemāk minēto personu lūgumi nosūtīti uz norādītajām vietām, un lūdzējiem jānogaida atbildes no turienes.

Kanadā: Em. Dambrans — Eslingenā, 61 — Lībekā, Krika — Augsburgā, M. St. un E. R. — Berchtesgādenā. A. B. — Kleinkecā, Zinaīda J — Eslingenā, Gr — e —Karlsrūē, Zelma Reinvalde, Anna Brinke — Blombergā, M. Blūms — Sengvardenā, Dofelds, 9 karavīru atraitnes — Rendsburgā. Pēdējām papildu informācija: LRA Kanadā mēģinot rast iespēju sagādāt darbu 1 un 2 bērnu mātēm. Par rezultātiem nekavējoties ziņos, sniedzot arī tuvākus norādījumus.

Salem, Oregonā, ASV: Dižais, Milda Eliz. — Lībekā.

Charlotte, Ziem. Karolainā; Jaunajai mātei — L P Augsburgā. Ja pēc dažām nedēļām neplenāk palīdzība slimajam dēliņam, sūtat man otru vēstuli krustmātei.

Edmundstales, Huntlozenas, Heilbronnas sanatoriju latviešiem sagaidāms sūtījums no atsaucīgās Ralftonas latviešu kopas Kanadā.

BELĢU BĪSKAPS PĀRLIECINA DP BEIGT BADA STREIKU

Brisele (T). — „Melnie karogi, kas vairākas nedēļas plīvoja virs Sabes kazarmēm Monsā," raksta Briseles laikraksts La Libre Belgique 30. 10., „atkal nolaisti. Pateicoties Turnē bīskapa mons. Himmera intervencijai un dažiem solījumiem, tur novietotās pārvietotās personas pārtraukušas bada streiku. Bet tas nenozīmē, ka šo ārzemju strādnieku ģimeņu problēma jau būtu atrisināta."

Lietuviešu, ukraiņu un poļu kalnraču demonstrācija Beļģijā guvusi stipru atbalsi. Pieminētais beļģu laikraksts informācijai par bada streiku Monsā un tā iemesliem veltījis veselas divi slejas sava svētdienas izdevuma pirmajā lappusē. Streika iemesli minēti divi: beļģu valdības aizliegums meklēt citu nodarbošanos pēc divu gadu nostrādāšanas pazemē un IRO atteikšanās ļaut atgriezties Vācijā. Bīskapam ierodoties kazarmēs, to sagaidījuši apm. tūkstoš tur novietoto DP, kas ceļos nometušies vispirms saņēmuši augstā viesa svētību un pēc tam uzmanīgi klausījušies viņa paskaidrojumos. Mons. Himmers pārliecinājis DP, ka, atsakoties no ēšanas, viņi kaitē paši sev. Kad kalnrači saņēmuši arī vēl IRO vietējā pārstāvja apliecinājumu, ka sarunas ar ASV okupācijas iestādēm par viņu atgriešanos Vācijā turpināsies, kazarmu iemītnieki pārtraukuši savu demonstrāciju un noņēmuši melnos karogus, kuŗus tie bija izkāruši savu mīļu logos. Arī slimnīcā ievietotie nolēmuši atkal ļaut aprūpēties.

Apcerot šo gadījumu tālāk, beļģu laikraksts konstatē, ka tas neapšaubāmi kaitējis DP lietai Beļģijā. Raksta autors, ar kuŗu acīm redzot solidārizejas redakcija, pārmet Beļģijā uzņemtajiem ārzemju strādniekiem, ka tie pilnīgi nevajadzīgi zaudējuši aukstasinību un ļāvuši pavedināt sevi uz nepārdomātu un nožēlojamu rīcību. Neesot gan arī šaubu, ka sava daļa vainas par DP pašreizējo stāvokli Beļģijā krīt arī uz beļģu valdību. Pirms divi gadiem, kad par katru cenu vajadzējis atrast cilvēkus ogļraču darbam, beļģu valdības pārstāvji devuši DP „nepārdomātus solījumus", lai pierunātu tos parakstīt darba līgumus uz divi gadiem. Viņiem solīts, ka pēc šī laika varēšot brīvi izvēlēties nodarbību. „Pat vēl vairāk," teikts apcerējumā, „ne tikai mutvārdiem, bet arī rakstiski viņiem solīta beļģu pavalstniecība pēc pieciem gadiem, kaut gan pēc likuma ārzemniekiem to var piešķirt tikai pēc 10 gadu nodzīvošanas Beļģijā!"

„Šie divi gadi tagad pagājuši," turpina laikraksts, „un tie, kuŗiem darba turpināšana raktuvēs šķita par grūtu, itin dabīgi lūguši beļģu iestādes pildīt viņiem dotos solījumus. Bet mūsu darba ministrija šos lūgumus kategoriski noraida, jo darba tirgus stāvoklis patlaban pavisam citāds, nekā pirms divi gadiem. Ja darba ministrija liedz ārzemju kalnračiem pāriet citā darbā, tad tas pie tam ir galvenokārt beļģu arodbiedrību nopelns. Grūti šinī gadījumā apgalvot, ka šāda izdarība būtu sevišķi spīdošs „strādnieku solidaritātes" apliecinājums. Ja darba ministrija negaidīti nemaina savu tagadējo nostāju, tad lietas atrisinājums jāmeklē ārpus Beļģijas robežām."

Ja Beļģijai izdotos panākt, ka amerikāņi atkal uzņem savā okupācijas joslā šos bijušos kalnračus, tad arī tas tomēr vēl neatrisinātu smago problēmu. „Beļģija vienīgi būtu to novēlusi no saviem pleciem, uzliekot to atkal amerikāņiem. Pie tam darba un emigrācijas ziņā šiem nelaimīgajiem cilvēkiem tagadējā Vācijā nebūs labāku izredžu kā Beļģijā." Pareizs esot kāda augstāka IRO darbinieka spriedums, ka pasaulei DP problēma jau apnikusi, bet tas tā nebūtu, ja valstis, kas uzņem DP, būtu savus imigrācijas likumus izstrādājušas liberālākā garā un nedzenoties vienīgi pēc darba spēka.

AUSTRUMPRŪSIJA JAU PILNĪGI PARKRIEVOTA

Padomju savienība pēc kara bez iegūtām „demokratijas" valstīm un „iekļautām republikām" anektējusi arī vairākus citus svešus apgabalus. Lielākais no tiem ir Austrumprūsijas ziemeļu puse. Brīvā pasaule parasti zina tikai to, ka Kēnigsbergas vietā tagad ir Kaļiņingrada un Tilzītes vietā Sovetska. Mūs šis jaunais krievu apgabals interesē sevišķi tāpēc, ka gar tā piekrasti kādreiz dzīvoja kuršu pēcteči. Meiera leksikona kartē tāpēc bija lasāmi daudzi nevācisku vietu nosaukumi tagad padomju okupētajā daļā: Nida, Neukuhren, Lasdehnen, Mehlauken, Laukischken, Vehlau, Jodlauken uc. Arī vēl 1945. g. Krakovā poļu izdotajā kartē, kur daudzi vietu nosaukumi bija jau poliskoti, to vidū bija redzami arī Palmniki, Warniki, Pilava, Rositten, Tylža, Vēlava. Turpretim bolševiki tagad dažos gados pilnīgi izravējuši visus Austrumprūsijas īsti vāciskos un kursiskos vietu nosaukumus. To vietā lasāmi tādi rajonu vārdi, kā: Bolšakovska, Gvardeiska. Pravdinska, Bagrationovska uc., — kur vairs nav ne mazāko vācisku, kursisku, nedz arī polisku pazīmju.

Austrumprūsijā nodibināta padomju kolhozu, rajonu un apgabalu sistēma, bet pagastu un sādžu nav. Kēnigsbergas presē un radiofonā nekad nemin nevienu agrāko iedzīvotāju. Pat ganu un slaucēju vārdi krieviski. To pašu rāda kolhozu nosaukumi, un vispār jāatzīst, ka Austrumprūsijā tagad — gan apgrieztā nozīmē — pilnīgi realizēta nežēlīgā hitleriskā doma par tīrasiņu vācu apgabalu.

18. septembrī Kaļiņgradskaja Pravda raksta: „Apgabala iedzīvotāji savākti no visām Padomju savienības malām." Lieki teikt, ka visiem ierēdņiem ir krievu uzvārdi, gandrīz neredz pat poliskus un ukrainiskus. Saimniecības stāvoklis, protams, bēdīgs. Ilustrācijai tā paša laikraksta informācija (30. 9.): „Virkne kolhozu nepilda lopkopības produktu piegādes plānu. Apgabals neveic arī gaļas, olu un vilnas piegādi. Piena nodots 71,4 proc."

2. oktobrī K. Pravdā lasāms: „Te bija vismelnākās reakcijas centrs. Mēs atguvām mūsu zemi. Tagad šī zeme uz visiem laikiem pieder mūsu (t. i. krievu. Red.) tautai." (in)

LIELAIS PUNDURIS TITO UN MAZAIS MILZIS STAĻINS

Londona (B). — „Maršalam Staļinam nav nekāda iemesla saukt maršalu Tito par punduri," izteicies Randolfs Čerčils, Vinstona vecākais dēls, kas kara laikā bija angļu sakaru virsnieks pie partizāniem Jugoslavijā. **Tagad Čerčils ir Daily Telegraph" pastāvīgais līdzstrādnieks un kādā intervijā protestējis pret neseno Maskavas ķengu raidījumu, kuŗā starp citu Tito nosaukts arī par punduri.**

„Maskavas radio apgalvo, ka punduris Tito pavadot savu laiku, dzīrodams ar mani," raksta Randolfs Čerčils. „Es savās misijās ārzemēs esmu dzēris vodku ne vien ar punduri Tito, bet arī ar punduri Staļinu. **Staļins pie tam ir vairākus centimetrus mazāks par Tito un tāpēc viņam nebūtu nekāda iemesla pēdējo apveltīt ar šādu epitetu. Tikai kāds, kam nav nekādu novērošanas spēju, varētu vienu un otru maršalu apzīmēt par sīka auguma vīreļiem. Abi ir masīvi un vistaisnīgāk būtu saukt maršalu Tito par ļoti lielu punduri un maršalu Staļinu par stipri mazu milzi."**

Latvija amerikāņu un angļu kara memuāros

Kad ģen. Dīns gribēja bombardēt Rīgu

Kuzes šokolādes pārpilda Maskavas saldumu veikalus

Otrs pasaules karš devis bagātīgu vielu daudziem memuāru un atmiņu rakstītājiem, tādēļ pēdējā laikā kā no pārpilnības raga izbirst atmiņu un memuāru krājumi visdažādākās pasaules malās. Vairākās grāmatās to autori pieskārušies arī Latvijai un Rīgai. Šoreiz man bijusi izdevība iepazīties ar diviem sējumiem, kur pieminētas lietas, kas, šķiet, palikušas vispārībai nezināmas.

Vai jums, piemēram, ir zināms, ka amerikāņi otrā pasaules para laikā gribēja bombardēt Rīgu? Droši vien, nē! Tas bija 1944. gada maijā un par to savās atmiņās The Strange Alliance (The Viking Press — New York 1947) stāsta Džons R. Dīns, ģen. Dīns otra pasaules kara laikā bija vairākus gadus Krievijā ASV militārās misijas vadītājs un viņa memuāri atspoguļo visas tās bezgalīgās grūtības, ar kādām amerikāņiem bija jāsaduras, lai varētu sadarboties ar krieviem cīņā pret kopīgo ienaidnieku. Ne bez pamata Džons R. Dīns izvēlējies par savas grāmatas virsrakstu Dīvainā savienība. Lasot viņa memuārus, negribot izraisās jautājums, vai tiešām šie divi partneri maz bijuši sabiedrotie. Spriežot pēc krievu rīcības, to gan nevarētu teikt.

Līdztekus pārējām sadarbības akcijām, amerikāņi piekopa arī tā sauc. ienaidnieka dubulto bombardēšanu. Šīs bombardēšanas metodes pamatdoma bija, lai lidmašīnas, kas startē no Anglijas vai Italijas, pēc bumbu nomešanas Vācijā neatgriežtos atpakaļ tukšā, bet, lidojot tālāk uz Krieviju, atgrieztos ar jaunu bumbu kravu.

Pēc ilgstošām apspriedēm 1944. g. maijā bija panākta vienošanās par šādas akcijas sākšanu. 27. maijā ģen. Spācs paziņoja ģen. Dīnam 8 bombardēšanas mērķus: lidlauki Rumānijā, lidmašīnu fabrika un remontdarbnīcas Polijā un vācu lidmašīnu darbnīcas Rīgā. Ģen. Spācs šai sakarā gribēja uzzināt arī krievu domas un panākt viņu piekrišanu. Ģen. Dīns nosūtīja Spāca priekšlikumu sarkanarmijas ģenerālštābam, bet pēc dažām dienām saņēma atbildi, kuŗā bija noraidīti visi 3 bombardēšanas mērķi. Kādēļ? — to, protams, nepaziņoja. Turpmāk amerikāņi šādos lidojumos izvēlējās bombardēšanas mērķus paši, bez krievu līdzdalības.

Ģen. Dīns domā, ka krievi noraidīja Rīgas bombardēšanu tādēļ, lai neļautu ienaidniekam nojaust, kur sarkanarmija nodomājusi sākt savu nākamo ofensīvu. Kā zināms, nākamā ofensīva sākās ziemeļos un krievi negribēja, lai amerikāņu gaisa uzbrukuma ietekmē vācieši sakoncentrē Rīgas apkaimē savus iznīcinātājus.

*

Otru grāmatu, kas arī piemin Baltijas valstis, sarakstījis angļu Aleksandrs Verts. Tā saucas Moscow War Diary un to izdevis A. A. Knopfa apgāds Ņujorkā 1942. g. Dienas grāmatas veidā Werts savā grāmatā apraksta laika posmu no 1941. g. 3. jūlija līdz 1942. g. 7. janvārim, kad viņš uzturējās Maskavā kā Reutera korespondents.

Diemžēl jāpiezīmē, ka A. Verta viedoklis iepretim Baltijas valstīm līdzinās vairāk Padomju savienības oficiālajam viedoklim nekā objektīvam rietumeiropiešu vērtējumam. Piemēram, minēšu tikai vienu A. Verta komentāru uz jautājumu: „Ja Staļins aizbildinās galvenokārt ar savas nācijas aizsardzības principiem, kādēļ viņš pārvērtis Igauniju un Latviju par padomju republikām, iznīcinot šo valstu agrāko režīmu?" A. Verta atbilde skan šādi: „Varbūt tādēļ, ka šais valstīs bija pārāk daudz Ulmaņu un vāciešiem draudzīgo fašistu, vai varbūt arī tādēļ, ka Igaunija un Latvija vispār nebija nekādas īstas valstis."

Nebūtu nozīmes vispār pakavēties pie šīs grāmatas, ja Mr. Verts tur nebūtu pieminējis divus interesantus faktus. Pirmkārt, viņš apstiprina, ka otrdien, 1941. g. 22. jūlijā, kārtējā vācu gaisa uzbrukumā pilnīgi sagrauta Latvijas sūtniecības ēka Maskavā, ko toreiz apdzīvojuši Padomju Latvijas pārstāvji. Tālāk viņa dienas grāmatas 1941. g. 14. jūlija ailē rakstīts: „Gandrīz visi sērkociņi, kas dabūjami Maskavas veikalos, pagatavoti Igaunijā un lielākā daļa saldumu — ieskaitot dažādas greznas šokolādes kārbas — ražotas Padomju Latvijas galvaspilsētā Rīgā." HTK

Klusie gaidītāji Prāgas cietumu pagalmos

The Daily Mirror (17. 10.) publicē sava Prāgas līdzstrādnieka tēlojumu par raksturīgām drūmām ikdienas dzīves ainām Čechoslovakijas galvaspilsētas cietumu pagalmos un policijas kancelejās, kur nemitīgi apgrozās liels skaits iedzīvotāju, meklējot iespēju iegūt kādas ziņas par saviem apcietinātajiem tuviniekiem.

Kāds šechs ar sievu piecēlās jau agrā rītausmā, lai dotos meklēt savu 17 g. veco meitu, ko pirms 12 dienām bija aizvedis slēgtais policijas auto. Viņi abi bija taujājuši jau vairāku cietumu kancelejās, bet līdz šim bez panākumiem. Meklēšanai praktiski varēja izlietot tikai svētdienas, jo darbdienas līdz vēlam vakaram pagāja darbā, un iztrūkt no darba nozīmēja kļūt par kaitnieku un sociālistisko nodevēju...

Abi vecāki bija padzirdējuši, ka viņu meita varētu atrasties Bartolomeja ielas policijas mītnē, un tādēļ šorīt jau pirms pulkst. 8 steidzās uz turieni, cerēdami beidzot gūt skaidrību savā neziņas un moku pilnajā situācijā.

Iecirkņa pagalms un priekštelpas izrādījās jau pārpildītas klusiem, bet manāmi uztraukties un izmisušiem gaidītājiem, kas bija sastājušies vairākās izlocītās rindās un lēni virzījās tuvāk dežurējošajam ierēdnim. Tie visi meklēja savus draugus un radiniekus. Bija redzami gan svētdienīgi ģērbti vīri, sievas un jaunieši, gan arī noguruši strādnieki darba drēbēs, kas acīm redzot tikko atgriezās no nakts maiņas fabrikās un citos uzņēmumos. Ikvienam rokā atradās sainītis ar pārtiku, jo pārtikas sainīša pieņemšana pēc vispār izplatītā uzskata nozīmē, ka attiecigajā cietumā meklējamā persona tiešām atrodas.

Pēc nepilnu četru stundu gaidīšanas meitenes vecāki beidzot sasniedza ierēdņa rakstāmgaldu. Palūkojies milzīgā kartotēkā, policists īsi pateica: „Šeit nav. Izmēģināt laimi Pankracas cietumā."

Taksametra šoferim, kas gaidīja iecirkņa tuvumā, vajadzīgā adrese nebija nemaz jāsaka. Uzmetis skatu pārtikas sainītim, viņš to jau zināja. „Esmu šonedēļ no šejienes vedis uz Pankracu vairākus simtus. Laikam katrs otrais cilvēks Prāgā kādu meklē."

Pankracā bija jauns gaidītāju pūlis, un pie kāda rakstāmgalda sēdēja cits ierēdnis ar milzīgu kartotēku. „Mēs Jūsu pārtikas sūtījumu pienemsim," viņš teica. „Jūsu meita ir šeit. Ejiet tur tai otrajā rindā un gaidait!"

Otra rinda virzījās uz priekšu vēl lēnāk — pāris metrus stundā. Beidzot arī tā bija izstāvēta. Pārtikas sainīti pamatīgi pārmeklēja, iznīcinot pēdējo rakstīto vārdu. Ierēdnis tomēr apsolīja nodot vēlamās ziņas mutvārdiem. „Varat nākošo pārtikas saini atnest pēc divām nedēļām," viņš vēl piebilda.

Vecāki devās projām. Viņi gāja agrā rudens vakara krēslā uz baznīcu, lai lūgtu Dievu par savu vienīgo meitu. Bija svētdiena... (j)

Piektdien, 1949. g. 5. novembrī

TĒ

KĀRLI

Dzejnieka

„Laimīgs, kas tic savam sa
Arī nomirstot
Rādās tam nākotnes krasti,
Aizsaulē ieejot."
(K. Ska

No mana atmiņu loka Kārļa S
seja izniršt ap 1905. gada revo
laiku. Tas bija Latvijas brīvības
nais priekšpavasaris. Dzejnieki un
dopi bija kā tautas pravieši, ko
moja jaunatne, šī visa jaunā un n
stā dievinātāja. Skalbe toreiz bija
kais jauno dzejnieku starpā. No
vijas ezeru un pakalnu zemes Pie
nācis, gaišs, zilacains, sirsnīgs, va
gu amieklu un dziesmu draugs, ví
bija jau izsapņojis un nodevis
savus pirmos sapņus, nodēvēdams
par „Cietumnieka sapņiem" (1902.)
manu logu velkas dienas kā p
cietuma sienas", — romantisks
tājs, ieslēgts pelēkas ikdienības cie
Giezmaiņība, melodija jau šai p
dzejoļu krājumā (un otrā — Kad
sled 1904.) ierosināja skanražu fan
un kas tolaik dzirdēja dziedam
Paņu Saksu jaunā Alfreda K
dziesmas ar jaunā Kārļa Skalbes
diem, tas viņas taisni tādas
dzird vēl šodien kā neatkārtojamu
stas pilnību. — Protestu pret ik
pieticīgumu tālu un augstu ideālu
Skalbe jo skaļi un ar izaicinājum
telca pasakā Kā es braucu Ziemeļ
likoties (1904), un ar to pilnīg
leguva jaunatnes sirdis. Kad Sk
par labu, kas sirga tolaik ar krīzu
1905. g. februārī, bija sarīkots v
tad Latviešu biedrības zāle bija
stas tuvinieku pilna. Kā šodien
lai vakarā Skalbes jauno draugu
Erdmani — maigi trausli, dzir
smaidošu, bāli sārtā blūzītē ar sa
rozi rokā. Šis jaunais draugs sava
nieka dēļ atstāja skolas solu, seko
pam emigrācijā un palika pie
visa mūža laimē un sāpēs.

1905. gada revolūcija bija nikna
pavasara auka, kas no latvju za
koka notrieca daudz „vētras zied
ņu reakcijas dziļi iemīti Latvija
un ceļu malās. Bet arī augļīgu L
nākotnes sēklu šī auka izkaisīja
lām, svešām zemēm. Rainis ar As
Skalbe, Akurāters, Miķelis Valters
lis Ulmanis, — kas par briedīgu
sazēla no šīs sēklas nākamai Latv

Pēc ilgākas bēgulošanas pa dā
ņemām Skalbe beidzot apmetās
nāvijā. No turienes viņš dziedāja
tanei savas tumšās ilgu dziesma
jumos Zemes dūmos (1906.), Veļu
(1907.), Emigranta dziesmās (1909.).
rija, norimās reakcijas trakošana,
pēc otra emigranti sāka atgriezt
dās, arī Skalbe, vēl pēc tam izci
cietuma sodu. Visumā tomēr latvju
dzīvoja miera dzīvi un kopa savu
ru skolās, biedrībās, avīžniecībā,
niecībā, mākslās. Līdz viņu sagrāba
viesuļi, nākdams no vakariem u
rīdiem. Tas bija pirmais pasaules
Tas izkaisīja atkal lielu mūsu
daļu pa visiem vējiem. Bet pa
kodols lasījās kopā vienam
ļam mērķim — brīvai Latvij
pirms teritoriāli brīvai — par t
ainis lēja mūsu strēlnieki. Un
valstiski brīvai, — to kaldināja
no dzejnieku sapņiem, praviešu
un politiķu darba. Un, lūk — dz
Skalbi mēs redzām uzreiz visās
kur darina Latviju. Kā kara
viņš sāka rakstīt Kara gleznas
nes Vēstnesī, kā strēlnieks — sa
venās Mazās piezīmes Jaunākās
Ar rāvienu Skalbe nonāca visas
mutē, arī tās tautas daļas, kas
nelasa; jo kas gan toreiz nelasī
peikas avīzīti". Mazās piezīme
visus tematus, kas toreiz bija
tautas dzīvē. Bet Skalbes dzejnie
skāriens ikkatrai mazai vai liela
piešķīra poētijas mirdzumu un
nas uzmetumi bija lasāmi kā
prozā.

Notikumi gāja uz priekšu. Rīg
Latviju pāršķēla vidū pušu. Vie
sabiedrisko darbinieku palika vāc
otra atkāpās uz Ziemeļlatviju. Sa
kais darbs tur sakoncentrējās V
no tiri kultūrāla arvienu vairāk
valstiskā. Arī Skalbe bija tur.
Sirds un saules (1911.) dzejnieks
Latvijas kaldināšanas laikmetā
plašāku elpu un dziedāja savas D
viņu (1918.) dziesmas, kur smeld
mantika jaukta ar aslem cīņas m
„Nebeigs cīnīties Latvijas dēļi, F
tie gatavi nokāpt, Drošī sist ar
galda, prasīt Latvijas tiesu un d

Un kad Latvijas „tiesa un
brīvā Latvija bija izcīnīta, Ska
tīvi piedalījās tās politiskajā d
Tautas Padomes, Satversmes sap
ceklis un Saeimas deputāts. No
meta populārs ir Z. Vidberga Šā
rāda Skalbi, kafejnīcā ar kūpošu
rokā. Patiesi, Skalbe bija pā
tas nebija vairs ar kuplu, izbužī
tu cekulu un galšu bārdu ap
laucinieciskais lirikis Skalbe,
gludi skuvies pilsētas kungs,
dienu dalīja starp Saeimas sēžu
Svarca kafejnīcu. Vienam šī la
ma dzejoļu krājumam ir dots
gais nosaukums „Pēclaikā". L
laiks bija pagājis, bija iestāj
pēclaiks ar postigajām partij
skaņām un kildām, par kuŗu ar
saka rūgtos vārdos: „Cīņas ir
Cīņas ir asas, Cīņas dēļ maizes
vības, Brīnos, ka no Latvijas p
liek tik pelni un asaras." — To
rāk dziļi šai Dieva svaidītā
virda dzejas avots, lai arī tas
pēclaika sīkmē. Pamazām tas
lauzis sev gultni vēl jaunam tec
un līdzās Skalbes lirikai sirds
un maigā humorā nu spulgoja
pasakas. Draugi viņu iedēvēja
saku ķēniņu, un ar šo goda titu
be ielet mūsu literātūras vēstu

Nāca laiks, kas krasi pārveid
vijas politisko dzīvi, daļu akti
tiku nobīdot malā. Arī Skalbe
dējo starpā. Viņa vaigs kļuva
un kluss, tanī iegūla rezē sr
ass rezignētas laipnības vaibsts.
dzeja kļuva arvienu klusāk
ka dabai un dzīves vakara norie
ribai. (Dzejolis Burvība.)

Jau labi sen Skalbe sajuta š
minēto kapa tuvību: jau gad
sirga ar nieru kaiti. Bet vi
tuvinieku mīļās rokas, attālinād

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

KĀRLI SKALBI PIEMINOT

Dzejnieka 70. dzimumdienas atcerei 7. novembrī

„Laimīgs, kas tic savam sapnim:
Arī nomirstot
Rādās tam nākotnes krasti,
Aizsaulē ieejot."

(K. Skalbe)

No mana atmiņu loka Kārļa Skalbes seja iznirst ap 1905. gada revolūcijas laiku. Tas bija Latvijas brīvības vētrainais priekšpavasaris. Dzejnieki un dziedoņi bija kā tautas pravieši, ko apjūsmoja jaunatne, šī visa jaunā un neparastā dievinātāja. Skalbe toreiz bija izcilākais jauno dzejnieku starpā. No Latvijas ezeru un pakalnu zemes Piebalgas nācis, gaišs, zilacains, sirsnīgs, vaļsirdīgu smieklu un dziesmu draugs, viņš tad bija jau izsapņojis un nodevis tautai savus pirmos sapņus, nodēvēdams tos par „Cietumnieka sapņiem" (1902.) „Gar manu logu velkas dienas kā pelēkas cietuma sienas", — romantisks sapņotājs, ieslēgts pelēkas ikdienības cietumā. Gleznainība, melodija jau šai pirmajā dzejoļu krājumā (un otrā — Kad ābeles zied 1904.) ierosināja skaņražu fantāziju, un kas tolaik dzirdēja dziedam jauno Paņiņu Saksu jaunā Alfreda Kalniņa dziesmas ar jaunā Kārļa Skalbes vārdiem, tas viņas taisni tādas atmiņā dzird vēl šodien kā neatkārtojamu mākslas piln ību. — Protestu pret ikdienas pieticīgumu tālu un augstu ideālu vārdā Skalbe jo skaļi un ar izaicinājumu pieteica pasakā Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties (1904), un ar to p l i ņ ī g i sev ieguva jaunatnes sirdis. Kad Skalbem par labu, kas sirga tolaik ar krūšu kaiti, 1905. g. februārī, bija sarīkots vakars, tad Latviešu biedrības zāle bija mākslas tuvinieku pilna. Kā šodien redzu šai vakarā Skalbes jauno draugu Lizeti Erdmani — maigi trausiu, dzirkstīgu, smaidošu, bāli sārtā blūzītē ar sarkanu rozi rokā. Šis jaunais draugs sava dzejnieka dēļ atstāja skolas solu, sekoja viņam emigrācijā un palika pie viņa visa mūža laimē un sāpēs.

1905. gada revolūcija bija nikna priekšpavasara auka, kas no latvju zaļokšņā koka notrieca daudz „vētras ziedu". Tie guļ reakcijas dziļi iemīti Latvijas silos un ceļu malās. Bet arī augligu Latvijas nākotnes sēklu šī auka izkaisīja pa tālām, svešām zemēm. Rainis ar Aspaziju, Skalbe, Akurāters, Mīkelis Valters, Kārlis Ulmanis, — kas par briedīgu druvu sazēla no šīs sēklas nākamai Latvijai!

Pēc ilgākas bēgļošanas pa dažādām zemēm Skalbe beidzot apmetās Skandināvijā. No turienes viņš dziedāja dzimtenei savas tumšās ilgu dziesmas krājumos Zemes dūmos (1906.), Veļu laikā (1907.), Emigranta dziesmas (1909.). Gadi gāja, norimās reakcijas trakošana, viens pēc otra emigranti sāka atgriezties, gan dažs, arī Skalbe, vēl pēc tam izciezdams cietuma sodu. Visumā tomēr latvju tauta dzīvoja miera dzīvi un kopa savu kultūru skolās, biedrībās, avīžniecībā, rakstniecībā, mākslās. Līdz viņu sagrāba jauns viesulis, nākdams no vakariem un no rītiem. Tas bija pirmais pasaules karš. Tas izkaisīja atkal lielu mūsu tautas daļu pa visiem vējiem. Bet pamazām kodols lasījās k o p ā v i e n a m l i e l a m m ē r ķ i m — brīvai Latvijai. Vispirms teritoriāli brīvai — par to savas asinis lēja mūsu strēlnieki. Un tad — valstiski brīvai, — to kaldināja kopīgi no dzejnieku sapņiem, praviešu ticības un politiķu darba. Un, lūk — dzejnieku Skalbi mēs redzam uzreiz visās vietās, kur darina Latviju. Kā kara ziņotājs viņš sāka rakstīt Kara gleznas Dzimtenes Vēstnesī, kā strēlnieks — savas slavenās Mazās piezīmes Jaunākās Ziņās. Ar rāvienu Skalbe nonāca visas tautas mutē, arī tās tautas daļas, kas dzejas nelasa; jo kas gan toreiz nelasīja „kapelkas avīzīti". Mazās piezīmes skāra visus tematus, kas toreiz bija aktuāli tautas dzīvē. Bet Skalbes dzejnieka pieskāriens ikkatrai mazai vai lielai lietai piešķīra poēzijas mirdzumu un šie dienas uzmetumi bija lasāmi kā dzeja prozā.

Notikumi gāja uz priekšu. Rīga krita. Latviju pāršķēla vidū pušu. Viena daļa sabiedrisko darbinieku palika vācu pusē, otra atkāpās uz Ziemeļlatviju. Sabiedriskais darbs tur sakoncentrējās Valkā un no tiri kultūrāla arvienu vairāk vērtās valstiskā. Arī Skalbe bija tur. Liriskais Sirds un saules (1911.) dzejnieks lielajā Latvijas kaldināšanas laikmetā ievilka plašāku elpu un dziedāja savas Daugavas viļņu (1918.) dziesmas, kur smeldzīga romantika jaukta ar asiem cīņas motīviem: „Nebeigs cīnīties Latvijas dēļ, Pašā ellē tie gatavi nokāpt, Drošī sist ar dūri uz galda, prasīt Latvijas tiesu un daļu."

Un kad Latvijas „tiesa un daļa" — brīvā Latvija bija izcīnīta, Skalbe aktīvi piedalījās tās politiskajā dzīvē kā Tautas Padomes, Satversmes sapulces loceklis un Saeimas deputāts. No šī laikmeta populārs ir Z. Vidberga šarža, kas rāda Skalbi, kafejnīcā ar kūpošu cigāru rokā. Patiesi, Skalbe bija pārvērties: tas nebija vairs ar kuplu, izbužinātu matu cekulu un gaišu bārdu apaugušais lauciniecīskais lirikis Skalbe, tas' bija gludi skuvies pilsētas kungs, kas savu dienu dalīja starp Saeimas sēžu zāli un Svarca kafejnīcu. Vienam šī laika posma dzejoļu krājumam ir dots raksturīgais nosaukums „Pēclaikā. L i e l a i s l a i k s bija pagājis, bija iestājies sīkais p ē c laiks ar postīgajām partiju nesaskaņām un ķildām, par kuru arī Skalbe saka rūgtos vārdos: „Cīņas ir straujas, Cīņas ir asas, Cīņas dēļ maizes un brīvības. Brīnos, ka no Latvijas pašas Paliek tik pelni un asaras." — Tomēr pārāk dziļi šai Dieva svaidītā dzejnieka virda dzejas avots, lai arī tas izsīktu pēclaika sīkmē. Pamazām tas bija izlauzis sev gultni vēl jaunam tecējumam, un līdzās Skalbes lirikai sirds laipnībā un maigā humorā nu spulgoja Skalbes pasakas. Draugi viņu iedēvēja par pasaku ķēniņu, un ar šo goda titulu Skalbe ielaist mūsu literātūras vēsturē.

Nāca laiks, kas krasi pārveidoja Latvijas politisko dzīvi, daļu aktīvo politiķu nobīdot malā. Arī Skalbe bija pēdējo starpā. Viņa vaigs kļuva domīgs un kluss, tanī iegūla reizē smalks un ass rezignētas laipnības vaibsts. Un viņa dzeja kluva arvienu k l u s ā k a, tuvāka dabai un dzīves vakara norieta skaidribai. (Dzejolis Burvība.)

Jau labi sen Skalbe sajuta šai dzejolī minēto kapa tuvību: jau gadiem viņš sirga ar nieru kaiti. Bet viņu loloja tuvinieku mīļās rokas, attālinādamas pēdējo stundu, kas gadu gaitā bija jau tik daudzkārt situsi. Aizgājis bija Rainis, aizgājusi Anna Brigadere, Saulietis, Akuratera. Tagad tas ir noticis: mūsu mākslas iestādes ir slēgtas, mūsu grāmatas räters, Antons Austriņš, Plūdonis, Virza, beidzot arī Aspazija. Pēdējos gados Latvijā Skalbe staigāja mūsu vidū kā dzīvs dzejas simbols. Viņš reprezentēja gos mūsu mākslas dzīves gadījumos. Pēdējo reiz viņu redzēju un dzirdēju Raiņa un Aspazijas literārās un skatuviskās godalgas piešķiršanas aktā, kur viņš bija godalgošanas komisijas priekšsēdis. Tas bija 1944. gada rudens traģiskajās dienās, kad laba daļa Latvijas intelligences bija jau tēvzemi atstājusi. Palikuši bija tie, kas vēl cerēja un gribēja ticēt. Skalbe bija starp tiem.

Aktu atklājot viņš teica smagus vārdus par laiku, kurā dzīvojam. Nekad vēl nav bijis tāds laiks, viņš teica, kad tautai būtu tikusi atņemta visa viņas kultvairs neliespiež, mūsu skolas nestrādā. Bet latvju garu un kultūru tas neiznīcinās. Ko esam saņēmuši no saviem dzejniekiem viņu grāmatās, no saviem mākslinieklem viņu tēlos, tas dzīvo un dzīvos tautā joprojām.

Arī tas, ko esam no Skalbes saņēmuši, dzīvo un dzīvos joprojām. Skalbes l a t v i š k a i s g a r s dara viņu tik tuvu un mīļu katram latvietim. Skalbe nepieder pie tiem dzejniekiem, kas daudz mācās no lielu tautu lieliem dzejas meistariem, laudamies to ietekmei formas meklējumos un idejās. S k a l b e i r d z i m i s p a t s a r s a v u d z i e s m u u n d z i e d ā j i s t o v i s u m ū ž u kā putns zarā. Tā ļaudis ar patiesa izjuturna vienkāršību, ar vārdu gleznu un krāsu, svalguma un vienreiziguma spēku, ar rituma melodiskumu. Pēdējos dzejoļu krājumos — Zāles dvaša, Vakara ugunis, Klusuma meldiņas un Zelta lāpa — ir dzejoļi, kas dzejnieka dabiskas attiecības un garīga nobrieduma gaitā ir sasnieguši visaugstāko izteiksmes meistarību. Taisni mākslas darba mazajā formātā izpaužas Skalbes dzējas lielākais spēks.

Kā teikts, Skalbe ir gleznas, krāsas, melodijas meistars, bet viņš nav plašākas kompozicijas meistars. Kur viņa izjūta koncentrējas uz mirkļa pārdzīvojumu, viņš rada brīnumdarbus; ne tā episkajās formās. Viņš arī nav pieskāries nevienai lielākai episkai formai, un arī viņa īsais stāstiņš vai tēlojums dzīvs tikai ar labu domu vai skalbisku valodas gleznu. Pat viņa romantika dabas iemīļotajā izteiksmes formā pasakā stāstījumam ne vienmēr ir stingrs kompozīcijas pavediens. Novelei un drāmai, visstingrākajām kompozīcijas formām rakstniecībā, Skalbe nemaz nav pieskāries.

Bet kam viņš ir pieskāries, to viņš apdvesis ar nemirstīgu dzeju un latvisku garu. Visgaišāk to pauž viņa pasakas, kur līdzās patstāvīgiem sižetiem apstrādāti tautas un internacionālu pasaku motīvi. Kurš no mums no bērnu dienām nepazīst pasaku par Sarkangalviti, pie tam jūtami vāciskā iekrāsojumā? Bet Skalbes Sarkangalvīte „kā sarkana mārīte" iet „pa smilgām aizaugušu lauku ceļu", nes vecmāmiņai „zaļu krūziti ar sārtu zemeņu kaudzi" un viņai ir jaukais latviešu lauku bērnu tikums — katru sveicināt, ko ceļā satiek. Tās ir sīkas nianses, bet no tām izaug n a c i o n ā l a i s k o l o r ī t s, kas starptautisku sižetu pārveido neatdarināmi l a t v i š k ā mākslas darbā.

Skalbe pats kādā autobiografiskā skicē saka, ka viņš gan vienmēr ir vēlējies būt tikai dzejnieks, bet Latvijas likteņi viņu arvienu iesaistījuši arī sabiedriskā darbā. Latvijas likteņi arī bija tie, kas viņa dzejas koklē līdzās romantikas sapņu un sāpju stīgām ieskandināja patriotiskās stīgas. Visos likteņgājos pārbaudījumos Skalbes sirds bija ar tēvzemi, un ar tiem, kas cieta par to. Viņa maigā koklē tad spēja noskaņoties līdz pat tumšam traģismam. Jā, pat asa satīra tai nebija gluži sveša, kad dzejnieka acs redzēja smejamo vai pelamo tautas dzīvē. Tomēr traģiski tumšās vai asās skaņas ir tikai atsevišķi gadījumi Skalbes dzejā, un ar tām nesaistās mūsu priekšstats par Skalbi. — „Ej, ķēniņ, es nopieminu jauna. — Kāpēc vairot sāpes? Lai vairojas labāk prieks," saka labais kaķītis, un mēs redzam aiz viņa dzejnieka smeldzīgi laipno skatu. Skalbes dzeja smeldz. Smeldze ir pārsāpētu ciešanu un laimes apskaidrība. Šī dzeja nenomāc ar sāpju tumsu, bet spirdzina ar sirds laipnības gaismu. Tā iepriecina kā augsti mācīto, tā vienkāršo cilvēku, tāpat kā pļava ziedos iepriecina ikkatru garāmgājēju.

Jaunībā Skalbe emigrēja uz ziemeļu zemēm. Arī tagad, atstājot dzimteni, viņš bija izšķirties par briesmu pilno ceļu uz ziemeļiem. Maz mēs te Vācijā zinām, kā Skalbe Zviedrijā dzīvoja, kā viņš tur nomira. Bet vienu mēs droši zinām, ka arī par sevi pašu viņš būtu teicis:

„Es sapni par dzimteni pagalvī likšu,
Ar viņu atkal laimīgs es tikšu
Un dusēšu saldi kā mātes rokās
Pat nāves mokās."

Skalbe ticēja Latvijai. Viņš redzēja tās nākotnes krastus. Bet viņam nebija vairs lemts šais krastos piestāt. Arī mēs nezinām, kam no mums tas vēl būs lemts. Bet vienu mēs zinām līdz ar Skalbi: „Nāks citi gadi, citi laiki Un celsies viss, kas daiļš un cēls."

Paula Jēger-Freimane

VALENTĪNS PELĒCIS

Cedelghemas koks

NO CIKLA — DIEVKALPOJUMS

(Beigas)

Citā rītā barakā ierodas kāds kanclejas vīrs un paziņo, ka noliktavā jānodod atlikušās armijas mantas, ko lietojis gūsteknis Nr. A 689607 — Atis R. Kā piemiņu Edžus patur nelielu saplākšņa dēlīti, kur Atis allaž uzlika un sadalīja savu dienišķās maizes doniņu. Ilgi viņš aplūko dzelteno koku un pēdīgi norūc: „Kā visi, tikai šoreiz bez trača un — nieks vien no kāda paliek pāri . . ."

*

Nevaldāmi un brīvi atkal gājuputni skrien pāri Flandrijai uz austrumiem. No divi nodalījumiem jau gūstekņi ir aizbraukuši un atlikušie nepacietīgi gaida pēdējo transportu. Saule atkal kāpj debesu kalnā un vīru sirdis ar cerībām uzvar izgindušās miesas. Tā gan nav dzimtene kur viņi brauks, bet — tomēr. Arī koki salapo un apsīte pretīm 123. barakai lokana šūpojas rietumu vējā, drebēdama sapņos par jaunu vasaru. Kādā dienā, kad Edžus viens pats sildās saulītē un raugās bezbēdīgajā kokā, barakas vecākais iedod viņam vēstuli.

„Še, tu jau viņam te biji tas tuvākais."

Edžus ilgi petī aploksni, pēdīgi cietiem pirkstiem to uzplēš.

„Mīļo brālīt!

Beidzot arī mēs esam brīvībā! Kartotēkā uzzinājām, ka Tu atrodies Beļģijā. Brālīt, kā gan Tev tur klājās? Mūsus Meklenburgā pārsteidza krievi un kas vis pēc tam notika, to es Tev vēstulē nevaru pateikt. Bet mīļais Dieviņš mums palīdzēja un šoziem, cauri Berlīnei — izmukām pie angļiem. Arī Skaidrīte ar saviem vecākiem un mūsu tētis ir še. Tikai, brālīt, esi stiprs un zini: mūsu māmiņas vairs nav. Mēs visi Tevi ļoti, ļoti gaidām- Skūpsti no tētuka, manis un Skaidrītes. Raksti — būsi drīz?"

Rūta R.

Edžum sajūk rindas un viņš lasa vēl un vēlreiz. Arī pīpe šodien ir galīgi aizsērējusi un tas brīdi nopemas ar to. Acīs vecīgajam vīram iedzies neredzēts ļauns spīdums.

„Nelietība! Viņi visi vēl pieminēs, šie te un tie tur!" Edžus nezin' kam draud un pēkšņi paceļ kūju kā automātu.

1946. g. 21. maijā, pēdējie leģionāri atstāj Cedelghēmu. Edžum ir mazliet skumji. Rīta krēslā, pirms došanās uz ešalonu viņš vēl atnāk pie apsītes. Satver abām rokām koku un no visa spēka to sapurina. Vēsas rasas piles nokrīt sirmajos matos.

„Saturies un audz! Posta ir šī vieta, bet tev ir zemes ticība un par mani neraizējies. Man te bija labi! Raugies tu vienmēr manā vietā uz Ostendes pusi, tur ir kapsēta un daži pieminami kapi . . ."

*

Saulainā dienā kādā Ziemeļvācijas bēgļu nometnē ierodas izbijušais gūsteknis. Vējš nebēdīgi plucina noskrandušo šineli, jauc plāno matu plauku un ziņkārīgs lien caurajās biksēs. Plecam virs pārlicis nūju ar trim ausēklīšiem un galā uzkabinājis visu izkaroto mantu. Bez liekas kautrības viņš piesakās nometnes policijā. Tur sēž daži deportētie tautieši pie kāršu galda.

„No kurienes un kādā lietā?" tie netikami traucēti ar šaubām novērtē noplukušo ienācēju.

„No Beļģijas."

„Ak, karavīrs gan? Jā, grūti jau jums klājas, bet mūsu nometne galīgi pārpildīta . . . Un bez tam, jūs sapratīsiet — ar bijušiem karaviriem civilajiem bēgļiem vienā otrā gadījumā iznākušas nepatikšanas. Stāvoklis ir. tā sakot, politiski delikāts."

„Esiet bez rūpēm, kungi, braukšu tālāk uz karavīru nometni, neapgrūtināšu jūsu sirdsapziņu. Man vienīgi kāda sika lieta jānokārto — vai te dzīvo Rūta R.?"

„Ak tā," atelpo sabiedrība, — „lūdzu, mīļuprāt — sešpadsmitā barakā, astotais dzīvoklis."

„Pateicos un — sveiki!"

Pie barakas durvīm Edžus tomēr sastomās. Ar nosmulētu lupatiņu pārvelk sejai un salūko pīpi. — „Čekļis!" viņš tad nobar sevi un tik apņēmīgi dodas iekšā, ka aizmirst pat pieklauvēt. Pieticīgā; spodrā istabiņā uz ķebliša sēd jauna meitene. Viņa lāpa kādu izdilušu svārku. Uzskatījusi svešo klaidoni, tā tikli saraujas un kā ko minēdama, neatlaižas no raupjās sejas ar skarbām un mazliet iekaisušām acīm.

„Jūs esat Rūta R.?"

„Jā . . ., bet acumirklī — es skriešu pasaukt tēti, viņš tepat dārziņā rok . . ."

„Labāk neejiet vis, bet palieciet ar mani."

„Vai jūs . . ., vai neesat no Beļģijas, no — gūsta?"

„Uzminēji, meitēn!" un virs bez aicinājuma apsēžas brivajā ķebli, meitenei pretim.

„Rūta, tas ir tavs vārds un es zinu, cik daudz posta esi pieredzējusi, bet tu vēl esi jauna un lokana kā koks, un ja tev viens rudenis norauj visas lapas, pavasarī tu plauksti par jaunu. Tu arī šoreiz zināsi, kā vieglāki tēvam visu grūtumu atvieglot. Viņam ir cietāka mugura un tā liecoties sāp vairāk. Dod man savu roku un dzirdi — tavs brālītis Atis ir pie mātes . . . Un kas zin', vai tā vēl nav lielā Dieva žēlastība, lai viņai vienai nebūtu jāmaldās izplatījumā bez mīlestības."

Rūta ir sažņaugusi Edžus kaulainos pirkstus, bet viņš ar brīvo roku saudzīgi noglauž meitenei galvu.

„Izraudies, izraudies vien, kamēr es te vēl sēžu, bet kad ienāks tēvs — galvu augšā! Es pārnesu vēl divas lietas, kas piederēja Atim un tu nesīsi tās tālāk līdz dzimtenei. Te ir dēlītis, uz kuŗa zēns dalīja rūgto gūsta maizi un šī sakaltusi lapiņa reiz, viņa Golgātā — Cedelghēmā, drebēja kokā, kuŗā raudzīdāmies Atis pieminēja — jūs."

Vitauts Kalniņš

GARĪGAIS TUKŠUMS?

Savā rakstā Latvijas 97. n-rā prof. Blese nonāk pie slēdziena, ka mēs (latvieši vispār un it īpaši trimdinieki) „a t r o d a m i e s d i e z g a n d z i ļ a g a r ī g a t u k š u m a p r i e k š ā". Par garīgu tukšumu autors sauc „vispārēju plašāku abstraktās domāšanas spēju nenobeigtu attīstību. Tā cēloņus autors saskata — a) visā mūsu jaunākajā vēsturē (kopš 13. g. s.), kas nav devusi mūsu tautai brīvi izvēlētus ierosinājumus no saskares ar kādu brīvu kultūras tautu; b) mūsu inteliģences negribēšanā dot savām spējām atbilstošus sniegumus; c) visā latviešu tautas rakstūrā, kas „uz visām lietām skatās par daudz materiāli" (autors tā pēdas redz pat mūsu valodā un arī t.-dziesmās saskata tikai formulētu „zināmu praktisku dzīves filozofiju"). Tādēļ latviešiem neesot izdevies „veidot savu augstkultūru". Bet trimdā „garīgās intereses samazinājušās līdz minimam", „un līdzēt te laikam gan tagad neko nevarēs". Autoram atliek ar klusu rezignāciju gaidīt atgriešanos mājās. Varbūt tad . . .

*

Prof. Bleses pārmetums mūsu inteliģencei (it īpaši zinātniekiem) par nespēšanu vai negribēšanu veikt savus uzdevumus Latvijas patstāvības laikā mums jāpieņem bez iebildumiem, jo viņš jau to zina labāk. Bet mēs noteikti noraidīsim pārmetumu mūsu tautai, mūsu tautas raksturam un viņas garīgajām dotībām.

Šajā sakarā nebūtu svarīgi, ka citi pārmetuši latviešu tautas raksturam taisni pretējo — nodošanos abstrakciiām un sapņiem un glēvu nepraktiskumu (L. Lapiņš); ka vairāki svešnieki mūsu gleznieciību vērodami, ir visvairāk ievērojuši noslēpumaino garīgumu, kas apņem visu reālo, un dēvējuši mūsu gleznieciības izteiksmi par mistisko reālismu; ka nereti uzsvērta no tautas mākslas visdziļākiem sākumiem līdz mūsu dienām izsekojamā barokali-dekorātīvā latviešu izteiksme (kas atkal norāda uzsvērtu attālināšanos no visa materiālā) — tie ir tādi paši īssavienojuma slēdzieni kā prof. Blesem. Bet mēs pārbaudīsim to veidu, kā prof. Blese pamato savu spriedumu. Būdams valodnieks, viņš ticiek ar tikai divu vārdu nedrošu etimoloģiju un vienu tautas dziesmas valodas gleznu, lai secinātu: „Latvietis uz visām lietām skatās par daudz materiāli." Šie vārdi ir l a b s un g u d r s. Labs ir tas, ko var saņemt rokā, jo labā roka ir guvēja, ņēmēja roka; bet vārds „gudrs" laikam izaudzis no „gūt" (ņemt).

Profesora domu gaita laikam tāda, ka, ja nu vārds, kam būtu jāapzīmē augstākā vērtība, un vārds, kam jāapzīmē garīgā pilniba, sākotnēji apzīmē kautko materiālu un mantisku, tad iznāk, ka latvietim nav ne tieksmju, ne ieskata tīri garīgās vērtībās. (Salīdzinājuma dēļ piezīmēsim, ka attiecīgais sengrieķu vārds — agatos — apzīmē sākotnēji apbrīnojamo, pārsteidzošo; bet sofos — to, kam laba izšķiršanas spēja; nekādas īpašas abstrakcijas spējas nav arī tajos).

Bet kādēļ taisni šie vārdi pilnvaroti izteikt latviešu abstrakcijas nespēju? Gudrības apzīmēšanai pastāv arī vārds v i e d s, kas sākotnēji apzīmē nevis taustīšanu, bet redzēšanu (izceļot to jutekli, kam ceļā uz abstrakto domāšanu liela loma). Ir taču vārds d v ē s e l e, saistāms ar dvest- elpot, kas rāda, ka dzīvības būtība saskatīta gaisa kustībā (bet ar gaisu senlaikos priekšstatīja pilnīgi nevielisko; toreiz jau nezināja, ka gaisam arī ir svars). Ir arī vārds g a r s, kas reizē apzīmē visnemateriālāko no materijas parādībām — vielas pāreju gāzējādā stāvoklī. Vēl vairāk, tam -sakars ar senvalodu vārdiem, kas apzīmē kvēli, sakaršanu līdz starošanai, uguni. Vai nav novērots, ka tautasdziesmās b a l t s nozīmē dažkārt to pašu, ko labs, tā tad labais saprasts kā visnemateriālākais, ko var domāt kā tīrā gaisma („Mīļais, baltais, labais" tādēļ ir latviešu ētikas trisskanis līdzīgi grieķu divskanim" skaistlabais" vai kristīgo „ticība, cerība, mīlestība").

Protams, visiem šiem vārdiem ir tomēr kāds materiāls pamats, neviens no tiem neapzīmē pilnīgi nevielisko, tīri garīgo. pārjuteklisko, neuzskatāmo. Bet vai tad kādā citā valodā ir citādi? — Ar grieķu valodas palīdzību filozofija kādreiz aizgāja vispēdējās abstrakcijās. Bet, ja palūkojamies grieķu valodā, visiem

(Turpinājums 6. lpp.)

Aida Niedra

TIRZAS MEŽOS

**Mežs šalc ap mani saules stariem austs,
No dziļuma dveš sūnu rūgtā smarža,
Un mēlei pielip ogu saldā garša,
Zem kājām sabirst priežu cekuls lauzts.
Putns lēkā zarā karstu vēju šausts,
Ir saules stunda, dienas zelta mirklis,
Cērt dzeņa zibsnīgais un asais irklis,
Sārts saules auts pār skuju teku rausts;
Šai jaunā uguni nav liegts, ne skausts,
Pat meža avots kaist pret sūnu šļākdams,
Zieds smaržo atvēries, no sava rita nākdams,
Un zāļu čūsku apsēpj doņu grausts.
Pūš vēji papardēs un meža grīslī,
Smilts deg zem žiglo kāju brūnas pēdas,
Šai mežā dzīvoju kā cielava bez bēdas...
Mests saules grauds ik sīkā zemes pīslī,
Pie strauta noliecies zvērs dziles sulu dzer,
Krit čiekurs sārts, vējš ziedus strautā ber.**

Eslingenā, 13. VII. 49.

Albrechts Haushofers

VAŽAS

Šis dzejolis ņemts no krājuma Moabita sonēti (Albrecht Haushofer Moabiter Sonette, Lothar Blanvalet, Berlin 1946), kas radies Gestapo cietumā Berlīnes priekšpilsētā Moabitā, kur Berlīnes universitātes prof. Albrechts Haushofers, viens no krasākajiem Hitlera ideju pretiniekiem, pavadīja sava mūža beigu cēlienu. Pēc pilsētas atbrīvošanas viņu kopā ar citiem atrada nošautu cietuma portāla priekšā un viņa rokās burtnīcu ar 80 sonētiem.

Kam šeit ik nakti jāatdusas, tam
Tik kaila celle šķiet, bet viņas sienās
Tik dzīvas. Grēks un liktenis ik dienas
Te auž pa pelēktumšam plīvuram.

No visām ciešanām, ko slēpj sis sprosts,
Zem dzelzu režģiem, mūru biezā jumā
Mīt dvaša, trīsas pilnas noslēpuma —
Tur runā citu dvēseļu dziļais posts.

Ne pirmais tu, kas šajā telpā ciet,
Kam važas roku locītavas dzeldē
Un kuģa mokas svešu gribu veldzē.

Kļūst dusa nomods, nomods sapnis šķiet.
Sai sapnī manu, cauri sienām manu
Es daudzu brāļu roku drebēšanu.

Atdzejojis **Gunars Saliņš**

TULKOTĀ RAKSTNIECĪBA

Andrē Žids, Pastorālā simfonija. Romāns. **Džons Steinbeks, Mēness norietējis.** Romāns. Apgāds „Parnass", Stokholmā.

Jauna grāmatniecības krizes pazīme ir oriģinālliterātūras sašaurināšanās un tulkotās rakstniecības paplašināšanās. Par tulkojumiem parasti maksā tikai autora honorāra pusi un tā izdevējam vieglāk sabalansēt budžetu, metieniem mazinoties. Svarīgs šeit ir naudas izdevumu postenis," vēlēšanās iepazīstināt latviešus ar cittautu labākajiem darbiem" gan stāvēs otrā vietā. Mūsu apstākļos gan būtu vairāk balstāmi pašu tautas autori. Jau tā viņi cieš no nekārtīgiem izdevējiem un vispār tuvu saskatāms laiks, kad varbūt latviešu grāmatas nemaz nevarēs izdot. Par cittautu rakstniekiem mēs, piespiesti ilgi trimdā dzīvot, tagad varam iegūt pārskatu no viņu darbiem oriģinālvalodā. (Tie palīdz arī valodu mācīties!) Kaimiņu — lietuviešu un igauņu darbus vēl varētu nosaukt otrā vietā aiz mūsējiem. Mums viena cīņa un daudzkārt tie runā par kopējo likteni. Bet ieslavēto internacionālo autoru tulkošanas vajadzība dažkārt problēmātiska. Andrē Žids bez šaubām kļuvis ļoti populārs pēc Nobeļa prēmijas iegūšanas, taču daudz kas viņa slavā saistīts ar šo laiku un var palaist itin drīz. Arī „Pastorālā simfonija", kaut gan pēc tās taisīta kāda godalgota filma, nav no viņa vērtīgajiem darbiem. Uzbūves skaidrību un dažu emocionālu lappusi lasītājs tomēr šai grāmatā atradīs.

Džons Steinbeks ir viens no tagadnes pazīstamākajiem amerikāņu autoriem, bet „Mēness norietējis" arī nepieder pie viņa zīmīgākajiem darbiem. Steinbekam labas naturālista dāvanas, bet še apskatāmais romāns pa daļai ūtopisks gabals. Tā kā Steinbeks nav bijis uz vietas iespaidus gūt, tad izpalīdzējies tikai ar rutīnu, kuras veiksmi šajā sacerējumā nevar noliegt, tāpat zināmu filozofiju. — „Parnasa" grāmatas izdotas ļoti glīti, kas pa daļai arī noteic to panākumus. Pazīstamais Helm. Kudziša apgāds pasācis izdot tulkotu romānu saīsinājumus — "daidžestus" mazāk laimīgā ārējā apdarē. Lasītāju informēšanai uz ātru roku tāda sērija noder, bet ko lai saka recenzents par darbu mākslas vērtību, kur atstāta tikai fābula?

Olģerts Liepiņš

KULTŪRAS CHRONIKA

Zenta Mauriņa uzaicināta Upsalas universitātē lasīt lekcijas par Dostojevski š. g. rudens semestrī.

Hugo Krūmiņš sarakstījis svētdienas skolu vajadzībām lugu 3 ainās „Cēli kā dzimtenes dievnami" un tās pirmizrāde notika oktobrī Flensburgā. Tuvākā laikā luga iznāks rotatora • technikā pavairotā grāmatā.

Grēta Garbo paziņojusi, ka viņa piedalīsies Ž. Kokto inscen. baletā Fedra, ko uzvedīs nākošgad februārī Parīzē. Pēc klasiskās Rasina lugas inscenētais balets būšot viens no grandiozākajiem sezonas sarīkojumiem un tajā bez klasiskā baleta ievērojama loma paredzēta arī pantomīmai. Grēta Garbo uzstāšoties ar mīmiku, bet tai paredzētas arī vairākas solo dejas.

Pašu koka zars

DIALOGS AR MONOLOGU BEIGĀS

Līdz Eslingenai atklīdušas vēstis, ka Helmārs Rudzītis Amerikā reiz nedēļā uz 6 lappusēm izdos laikrakstu Laiks, kuŗa pirmajam numuram patiesībā jau vajadzētu būt iznākušam.

„Nokavējās," saka Tālivalds Ošenieks, apgāda Grāmatu Draugs pilnvarnieks, kam par šo izcilo notikumu taču jābūt vislabāk informētam un kas tādēļ nepagūst izvairīties no avīžnieka ziņkārības. „Izrādās, ka Eiropas matrices neder Amerikas saliekamām mašīnām. Kamēr izgatavoja jaunas, pagāja laiks."

„Un kas Rudzītim palīdz redakcijas darbā?" — „Kārlis Rabācs."

Kas lasījis Rītu vecos laikos un Latviju Gincburgas periodā, tam šis vārds ir jēdziens.

„Un kā tad paliek ar Eslingenas Laiku?" — „Tas vairs neiznāks." — „Bet tur bija veselas 34 krāsainas reprodukcijas iekšā — latviešu autoru darbi, kas atsevišķi izdoti varētu greznot dažu labu istabu viņā krastā." — „Ir tiesa, bet nav naudas. Nopērciet no manis klišejas un izdodiet. Paveiksiet svētīgu darbu." „Ir tiesa, bet nav naudas," atsaku arī es.

Saruna pamazām novēršas uz apgāda darbu Vācijā. Gadījums tāds: no vienas puses lasītāju pārmetumi, ka tulkojumi nav vajadzīgi; no otras puses — atkal jauns tulkojums: Johana Bojera romāns Izceļotāji; grāmata, ko atceramies vēl no Latvijas.

Lasītāju varētu intrigēt romāna nosaukums, aiz kuŗa jaušamas laikmetīgas problēmas, Annas Dārziņas ilustratīvais vāks, un domas, ko tulkotājs teica grāmatas priekšvārdā jau Rīgā: „Šī ir īstā tautas grāmata tā savas lielās izteiksmes vienkāršības, kā satura ziņā, un tautas grāmata netikai par izceļotājiem norvēģiem vien, bet par izceļotājiem svešatnē vispār. Jo ko cilvēki tur piedzīvo un izjūt, kā tie tur cīnās, cieš un ceļas vai krīt — tās ir visu izceļotāju likteņa ainas tālās zemes malās."

Bet lasītājam varētu nepatikt, ka šī nav latviešu autora grāmata.

„Kur tos latviešu jaundarbus lai ņem?" jautā Ošenieks, cilvēks, kas lietai spiests pieiet no visai praktiska viedokļa. „Dzeju nepērk gandrīz nemaz, stāstus maz, bet jauni labi romāni tik viegli un tik bieži nemaz neuzrakstās. Bez tam dažs autors glabā manuskriptu kādiem nākošiem laikiem un nelaiž to no rokām laukā. Bet tās dienas, kad plašs darba lauks bija latviešu literātūras atjaunošanā, ir garām. Neizdota palikusi gan laba tiesa izcilu grāmatu, taču pieredze māca, ka lasītāju vairums tagad meklē gandrīz vienīgi darbus, kam latviešu literātūras stūrakmeņu vērtība un nozīme.

Ir ļaudis, kas pārliecināti, ka izdevējs var visu un tam vien radīts. No otras puses — izdevēji tiek tiesāti par to, ka viņi pelna, un ja viņi būtu kautrīgas dabas, tad grāmatas vispār vairs neiznāktu. Bet mēs taču gribam lasīt, un galvenais — lasīt latviski. Dzīve tikai rāda, ka bez naudas nevar uzturēt arī kultūru un šī nauda jānopelna.

„No Gesta Berlinga atlikuši vairs nedaudz eksemplāru. Šajā izdevumu kategorijā ietilpst arī Dž. Hersija Zvans Adano pilsētai, Fr. Verfeļa Bernadetes dziesma un Pērlas Bakas Sieviešu paviljons. Tās ir grāmatas, kam būtu jānes līdzekļi apgāda darbības turpināšanai un latviešu darbu izdošanai. Un te ir vēl viena," Ošenieks domīgi izvelk no portfeļa Izceļotājus. „Gatava nu būtu. Bet dažs dzirdēts spriedums dažreiz liek sajusties tā, itkā ar tulkojumiem būtu izdarīts kas ļauns. Kas notiks ar šo — Johanu Bojeru?"

PAŠIEM SAVS BĒTHOVENS

Šī saruna pamudina uz ekskursiju kaimiņu zemēs un atgādina pašreizējo krizi Francijas grāmatniecībā, kur pazīstamais, solīdais Gastona Galimara apgāds pasācis izdot pat dēku romānus, darīdams to, lai iegūtu līdzekļus franču izlases un jauno autoru publicēšanai šī mērķa vārdā nebīdamies diskreditēt sava uzņēmuma labo slavu: arī dēku romāni var būt ar visai augstu mākslinieciskū kvalitāti. Citiem vārdiem, problēma ir tāda: vai latviešu apgādiem būtu jāpārtrauc darbība, ja tie vairs neizdotu tulkojumus? Jeb tikai jāsašaurinas? Grāmatu veikalos blakus tulkojumiem ir lieli vairumi neizpirktu latviešu autoru darbu. Izvēle patiesi ir plaša. Izšķirēja tā tad lielā mērā ir arī lasītāju ziņkāre, ne tikai vēlēšanās, lasot vienīgi latviešu darbus, atbalstīt to publicēšanu.

Un šī ziņkāre ir veselīga, tā ir arī audzināma un vadāma. Un mēs būtu pavisam lieli šovinisti, vēl pārspīlētāki par nacionālsociālistiem un komūnistiem modernajā padomju kultūras dzīvē, un garā īsredzīgi, ja konsekventi norobežotos no cittautu izcilo mākslas darbu pārradīšanas latviešu valodā. Pa šo ceļu ejot mēs nokļūtu visai oriģinalajā gribētas nabadzības un garīga provinciālisma stāvoklī — mēs būtu vienīgā tautas grupa pasaulē, kas no savas apkārtnes apzinīgi izolējusies, tomēr paturēdama pretenzijas uz kultūras tautas īpašībām. Vai varam iedomāties kādu citu tautu bez tulkojumiem un svešvalodām? Vai tautu grupu? Piemēram — vāciešus apdzīvotos novados Teksasā?

Pagājuši pa šo ceļu vēl gabaliņu tālāk, mēs drīz vien atgrieztos tajā gadā, kad kāds latviešu sabiedrisks darbinieks preses intervijā teica: „Mums nav vajadzīga cittautu mūzika. Mums pašiem būs savi Bēthoveni." — Te vairs nav ko piebilst.

DĪVAINI ĻAUDIS

Nupat lasām, ka Dzimtars Sodums Zviedrijā pārtulkojis vairākus cittautu rakstnieku darbus. Kādēļ viņš to darījis? Par latviešu kultūras koka zaļošanu rūpēdamies, bieži aizmirstam, ka arī pārradītā tulkotā māksla ir viens tā zars, kuŗā arī dzīvo, veidojas un attīstas latviešu valoda, tās izteiksmes dažādība un stils; zars, kas kaimiņu dārzos sniegdamies informē mūs par izciliem mākslas notikumiem un vērtībām svešās zemēs. Nav taču noslēpums, ka šāda veida „kapitālistiska" zaļošana Latvijā nav iespējama. Nocērtiet šo zaru arī trimdā, un mūsu stumbrs sāks čūlot. Tālākas prognozes lai izpaliek. Tas būtu tas pats kā uzbrēkt latviešu stīgu kvartetam: — „Nespēlējiet Ravēlu. Mums taču ir Jāzepa Vītola Maza biju neredzēju." — Bet kā mums patīk, ja par šo pašu Maza biju neredzēju priecājas Stokholmas un Londonas lielā publika! Un kā mēs priecātos, ja mūsu autorus vairāk tulkotu svešās valodās.

Bet mēs taču negribam atgādināt čigānus, kas savu tautiskumu saglabā izolēdamies līdz primitīvismam. Mēs taču arī negribam kļūt pasaulē ievērojami ar kādu defektu mūsu kultūras dzīves norisēs. Prasības, kas pret mums vērstas un uzdevumi, kas mums veicami ir daudz augstākiem nosacījumiem. Mums jāprot pastāvēt kā kultūras tautai starptautiskā forumā. Un tas nozīmē — nevis iet šaurumā, nolīst kaktā, norobežoties provinciālismā, bet zināt, izvērst spēkus, sacensties un gūt panākumus.

Tie, kas pārmet tulkojumu rašanos un dara to latviešu kultūras saglabāšanas un veicināšanas vārdā, patiesībā ir dīvaini cilvēki. Viņi gandrīz visi lieto argumentu, ka pēc pāris gadiem šos pašus tulkojumus varēs lasīt oriģinālvalodā. Bet, mīļie, tad jau tās ir ļoti sliktas izredzes. Tad taču priecājaties par to brīdi, kad varat vēl lasīt latviski! Jeb vai mēs būtu aizmirsuši, ka ceļš uz asimilāciju iet caur valodu? Kad es būšu Austrālijā, es pat pēc pieciem gadiem mierīgi nolikšu pie malas Somerseta Moma romānu oriģinālvalodā un ar baudu izlasīšu to latviski, ja vien tāds būs pie rokas...

K. C.

Andlavs Eglītis

Pēdējais mohikānis

(Beigas).

„Nu jā, divi logi. Vējainā laikā var drusku vilkt. Arī centrālapkurei varēja būt kāds elements vairāk . . . ar papildus skārda krāsniņu jau jūs negribēsat ķēpāties. Es jums parādīšu labāko istabu visā namā. Tā drīzi atbrīvosies. Ja jūs būtu kāds mākslinieks, vai daiļamatnieks un vēlētos papildu telpu darbnīcai, tad bez vārda runas jums tādu ierādīsim. Ja jums ir daudz mantu, tad mums ir lieliski bēniņi . . . sauss, telpīgs pagrabs. Vai vēlaties aplūkot?"

„Nē, godātais nometnes komandanta kungs! Es nekā vairs negribu redzēt! Beidzot, valodu atguvis, es iesaucos priekā un bailēs, ka tikai neatmostos no šī sapņa. „Es esmu pilnīgi apmierināts ar šo lielisko, brīnišķo istabu, ar diviem logiem, parketu un tekošu ūdeni. Es jums galvoju, ka centrālapkure mani pilnīgi apmierinās, jo vēl pirms pāris gadiem ziemoju pilnīgi nekurināmās telpās. Man nav vajadzīgas nekādas papildu istabas, vai bēniņi. Es atrodu, ka šeit ir taisni burvīgi!"

Komandanta vaigs atplauka jaukā smaidā:

„Tā tad — jūs nāksiet pie mums?" viņš jautāja silti un sirsnīgi, bet tomēr savādi sāpīgi skatīdamies man acīs. „Cik jauki! Es darīšu visu, lai dzīve šeit jums būtu patīkama. Ticiet man, šeit ir ļoti labi. Es te dzīvoju jau četri gadi, bet vēl pirms īsa laika... Lūk?" viņš atgrūda plašās divviru durvis uz lielu zāli, kuŗas parkets tikai vāji spīdēja cauri biezai putekļu plēnei, „šeit mēs spēlējām teātri. Mums bija jauka trupa. Skaistas meitenes... Bija koris. Viesojās arī lielās trupas. Balets. Šeit bija daudz jauniešu, mākslinieku, studentu. Rīkojām karnevālus...

Apakšstāvā darbojās austuve. Meitenes auda prievītes un sagšas. Blakus strādāja sudrabkaļi. Koktēlnieki. Greba šķīvjus. Kas gribēja, varēja pārskoloties." Pēkšņi komandants saslējās, viņa acis iemirdzējās un balsī ieskanējās metalls; „Ticiet! Meitenes šeit dziedās atkal! Vēl skaistākas meitenes- Būs atkal karnevāli! Vēl līksmāki! Atkal strādās darbnīcās. Vēl vairāk darbnīcu! Viss tas atkarājās vienīgi no mums pašiem. Esmu izstrādājis plašus projektus. Jāierīko tenisa laukumi. Daiļlekšanas tornis. Golfa un bezbola kursi. Šacha un bridža klubs. Sevišķi bridža. Jaunajā pasaulē bez labas prasmes spēlēt bridžu jūs esat beigts cilvēks. Izmantojot gūto pieredzi un izvairoties no vecajām kļūdām, jāveido pārskološanās darbnīcas.Jūs taču arī vēlēsaties pārskoloties! Vai drīkstu zināt, par ko?"

„Es? Nudien nezinu" — atteicu apjucis, jo doma mācīties citu amatu, pirms vēl labi neprotu tagadējo, man nekad nebija ienākusi prātā. Bet lai izpatiktu laipnajam komandantam, es sacīju: „Varbūt par pulksteņmeistaru?"

Komandants enerģiski purināja galvu:

„Pulksteņdarbnīcu bijis vai cik. Nav attaisnojušās. Arī zobu techniķi, sudrabkaļi, šķīvju grebēji, dārznieki-ražas novācēji nevar neko nopelnīt. Jāizvēlas praktiskākas speciālitātes. Lūk — briljantu slīpēšanu nemāca nevienā nometnē, bet par to Amerikā ņem baltu naudu! Un optika! Savienotajās valstīs tā atpalikusi. Kā aceņu meistars jūs īsā laikā kļūtu turīgs vīrs un braukātu hidromātiskā Futuramikā ar pontonkaroseriju. Mēs pārskolosim jūs par moderno aceņu meistaru, kuŗas tagad liek tieši uz acābola. Jūs varēsit apaceņot visas Holivudas zvaigznes un sacīkšu peldētājus. Atvērsim orchideju audzētavu, jo, kā to lasat katrā romānā, Amerikā dāmām pasniedz vienīgi orchidejas. Atvērsim pirotechniķu-raķešmeistaru, vīna un sieru nogaršotāju skolas, polimerizētavu, putnu izbāztuvi, džesa trompetnieku un baznīcu koru diriģentu kursus. Pārskolosimies par metrdoteļiem, mākslīgo plaušu apkalpotājiem, gaisa stjuarteszēm, asinsdevējiem, radarfiziķiem, sunu skriešanās bukmekeriem, sētniekiem ar eļļas centrālkurtuvju licencēm, mācītiem kambarsulaiņiem, uatomechāniķiem... sakait, vai jums vēl kas neiekrīt prātā...?"

„O, es domāju, ka ar šīm pašām pārskolotavām pilnīgi pietiks. Es paredzu, ka laiks, ko pavadīšu Ķeniņkraujā, būs jaukākais manā mūžā, un es varēšu doties emigrācijā lieliski nobruņots un nodrošināts... Bet cik tad patlaban ir nometnē iemītnieku?" es iejautājos, pēkšņi ievērodams baigo klusumu, kas valdīja namā tik nesaskanīgs ar komandanta kaislo valodu. Labu brīdi viņš neatbildēja. Kautkur dziļi galteņos noklaudzēja durvis. Pagalmā ierūcās auto. Ar asu kustību komandants aizrāva aizkarus logm, kas atvērās uz sētu, itkā tur notiktu kautkas ļauns un derdzīgs.

„Acumirklī mēs esam septiņi," viņš sacija izbālējušu skatienu un sāpīgu vaibstu lūpās," bet — dažas ģimenes aizbrauc..." Auto ierūcās spēcīgāk un aizdārdēja pa kalnu lejup. Komandants stāvēja noliektu galvu, rokas piespiedis krūtīm. Tad, saņēmies, viņš čukstēja dziestošā balsī, kā likvidējamais, ko partija beidzot piespiedusi atzīties:

„Tagad mēs paliekam šeit tikai divi."

„Kas ir tas otrais?" es jautāju, arī pavisam pagurdams.

„Jūs!" silti iesaucās komandants, „Es taču jūs jau skaitu par mūsējo. Ko lai es daru, ja visi skrien projām kā apsēsti? Bet ja nebūs vismaz 60 iemītnieku, nometni likvidēs. Likvidēs labāko, ērtāko, skaistāko nometni visā Vācijā. Un taisni tagad, kad mēs zinām, kā nometnes jāvada, kā jāierīko pārskolotavas, kad savākti piedzīvojumi, pieredze! Es rakstu visiem paziņām un pat gluži svešiem cilvēkiem, lai pārceļas šurp! Bet visi atbild — nav vērts: pēc pāris mēnešiem emigrējam! Bet es vēl cīnīšos!" saucas komandants zvērojošām acīm," gan es dabūšu iemītniekus, sastādīšu teātŗa trupu, baleta studiju... Cīnīsimies abi divi! Sniedziet man savu roku!"

Bet man roka vairs necēlās.

„Nav vērts," es izdvesu. Komandantā kautkas salūza. Acu uguns nodzisa. Augums saguma. Rokas nevarīgi nokārās gar sāniem.

„Viss beigts," viņš čukstēja. „Pārskološanās, teātrs, karnevāli. Mēs neliksim akmeņus gredzenos, neaudzēsim orchidejas, bet — slaucīsim ielas. Atliek tikai — sasaiņot mantiņas."

„Komandant, es saprotu jūsu skumjas. Nav joks četrus gadus darboties un vadīt, un tad redzēt savu roku darbu iznīkstam. Lai gan, jāsaka, ir arī komandanti, kas labprāt pat neatskatās uz vietām, kur tik daudz plēsušies un kaŗojuši. Jūs esat saglabājis apbrīnojami daudz sirds siltuma."

„Ak, ko!" atmeta ar roku komandants. „Aizbraucēji mani ievēlēja par komandantu tikai vakar vakarā."

LIETUVIEŠU KULTŪRAS DZĪVE AUSTRĀLIJĀ

Austrālijas lietuviešu katoļu centrs Sidnejā draudzes vajadzībām iegu vis namu, kur iekārtojis telpas arī sanāksmēm un izrīkojumiem. Turpat iekārtota arī svētdienas pēcpusdienas skola bērniem.

Austrālijā nodibināta arī lietuviešu kultūras fonda nodaļa. Tā kā vispārējo biedru sapulci lielo attālumu dēļ parastā kārtā nav bijis iespējams sasaukt, vēlēšanas notikušas korespondences ceļā. Vairāki lietuviešu mākslinieki paguvuši uzstāties Sidnejas radiofonā un universitātē nolasītas lekcijas par Baltijas valstīm.

Adelaides lietuviešu teātŗa grupa, kuŗas sastāvā daudzi agrākā Lietuvas valsts teātŗa aktieŗi, sniegusi tur savu pirmo izrādi. (Lietuvis)

GARĪGAIS TUKŠUMS?

(Turpinājums no 5. lpp.).

tās vārdiem izrādās pielipis vēl zemes smagums, tie visi sākotnēji apzīmē kautko vielisku. Patiess—alētes —nozīmē tikai neapslēpto, neapklāto (arī mūsu vārdam „atklāts" ir līdzīga loma). Bet vai tas nav daudz materiālāk par latviešu patieso, to, kas taisnā kustībā, kas nenovirzās. Mūsu vārds ir itkā matēmatisks, daudz abstraktāks. Daiļš — kalos — laikam sākotnējā nozīmē ir „veselīgs", skaistuma tēls grieķiem saistījies ar sērgas neskropļotu miesu. Latviešu vārds (daiļš) turpretī sākotnēji apzīmējis starošanu, mirdzēšanu. Skaists un skaidrs turpretī vedami sakarā ar dzidrumu, ar izšķidināšanu līdz caurredzamībai.

Īpaši vēl derētu pieskārties tiem grieķu filozofijas vārdiem, ar kuŗiem tā pacēlās visaugstākajās abstrakcijās. Mūsu vārdam „gars" pa daļai atbilst slavenais grieķu logos, bet tas ir izaudzis no lego — tātād: salasīt, sakopot, sagrābstīt. Otrs vārds, ne mazāk slavens — nūs — sākotnēji apzīmē tikai atšķiršanu, pazīšanu. Ja atceraties, cik ilgi grieķu filozofija ar šo vārdu nodarbojusies, beidzot piešķirdama tam pasaules ugunīgās dvēseles nozīmi, tad varētu gandrīz teikt tā, ka grieķu filozofija vārdam atdevusi to, kas latviešu vārdā (gars) slēpjas jau no sākuma — nemateriālas, nevieliskas garīga spēka kvēles vērtību.

Visi šie filozofijā tis abstraktie grieķu vārdi savos pamatos ir vielisku lietu vai juteklisku norišu apzīmējumi.

Kad nu Platons, kas vistālāk kā neviens aizgājis abstrakcijās (un šajā ziņā nepārspēts līdz mūsu dienām), kas vispār ievedis filozofijā tīrās garīgās būtības nojēgumu, kas pasludināja, ka visu lietu būtība (idejas) ir neuzskatāma (pilnīgi nejutekliska, pārjutekliska), tad viņam nekādu vārdu tā pateikšanai nebija, un viņš rīkojās ar tiem pašiem augšā minētiem. Vēlāk viņš šiem nolūkiem lieto vārdus eidon un idea. Bet eidon sākotnēji apzīmē cilvēka ārējo izskatu (atbilst apm. latv. vārdam „augums"). Neuzskatāmā apzīmēšanai tā tad izvēlēts pavisam konkrēts, juteklisks vārds. Jo — apstraktāka šajā visabstraktākās filozofijas valodā nebija.

Lūk, visi vārdi ir konkrēti, lietīgi, vieliski, jutekliski, kamēr tie guļ valodā. Tikai filozofs tos padara abstraktus. Grieķu valoda, šis visabstraktākās filozofijas šūpulis, ir katrā ziņā daudz rupjāka un vieliskāka, daudz jutekliskāka par latviešu valodu. Taisni ārēji taustāmais, plastiskais un redzamais tajā valda, taisni ķermenība, turpretī latviešu valodā — kustība un gaisma.

Tādēļ, piem., Platons arvien savas vistīrākās abstrakcijas spiests padarīt saprotamas ar simbolisku ietēlošanu atpakaļ visjutekliskākos, visķermeniskākos procesos. Sal. Dzīres (st. 206 d), kur Platons rāda visgarīgāko norisi — radīšanu skaistumā — kā reālu dzimumaktu no vīrieša viedokļa.

Mūsu valoda nevar būt par kavekli abstrakciju galējību sasniegšanai, tā netraucē teorētisko domāšanu, gluži otrādi, taisni vilina tajā. Tālab arī latvieša gars nav materiālisma gūstā.

(Turpinājums nāk. numurā)

PA...

PĒTERIS ĒRMANIS

Pēdējās...

Par Kārli Skalbi man būtu daudz ko stāstīt, bet pašreiz atmiņā dzīvi tikai daži mirkļi mūsu pazīšanās pēdējos gados.

Skalbes 60. dzimšanas dienas svinības plašākā mērogā nosvinēja ne 1 novembrī, bet, ja atmiņa neviļ, decembra sākumā virsnieku kluba telpās. Dzejnieka draugu un cieņētāju sanāca lieļs pulks. Jubilārs visiem smiedza roku, katram ko jautādams, arī man smaidīja draudzīgi galīšo smaidu un sacīja sapulcinātajiem tikamajā balsī: „Cik labi, ka tu tur ar' esi atbraucis." Referātu lasīja Jānis Grīns, deklamēja Alberts un Šmitchene, dziedāja Herta Lūse. Vēlāk tika runāts arī par vakariņu galda. Skalbe savu 60 gadu runāja par to, priecādamies par jūmu pirmajām uzvarām, bažījamies par turpmāko. Atceros, ka Skalbe saskūpstījās ar ģenerāli Goperu, veco draugu no strēlnieku laikiem. Un, kad 1944. gada posta vasarā es avīzē lasīju Skalbes vārsmas: „Zeme nevar visu panest, tumšo klēpi vaļā sedz, Rāda nocietto tēlus, Lai tos gaišā saule sildot" — tad domāju, tas teikts par ģenerāli Goperu, kuŗa līķis līdz ar daudz mocekļu līķiem nesen bija atrasts. Tai svinību vakarā vēl atceros, Skalbe beigās apstaigāja atsevišķos galdiņus, pie kuŗiem sēdēja viesi. Pienāca arī pie mūsējā, kur sēdēja Kārlis Strāls, Viktors Eglītis, apgādnieks M. Gopers, dažas citas. Skalbe pieminēja, ka Strāla arī nākamā gadā būšot pilni 70. „Jā, lai mēs dzīvosim cik ilgi, tomēr vienmēr būšu gadu jaunāks par tevi," Strāls sacīja.

Tad nāk atmiņā vējputeņpilns laiks bolševiku laikā, ja nemaldos janvārī — nemīlīgs, salts, īsts šī gadsimtā laika vakars. Gājām ar Skalbi no kādas, laikam vēlēšanu sapulces, kur mums bija obligāti jābūt. Pavadīju dzejnieku līdz Dzirnavēja piestātnei. Ziemas mēteļa vietām tikai drusku aizpogāts (tā man atmiņā rādās). Skalbe gāja ātri, skaļi bez bailēm runādams par aktuālākmeta jaunumu un meliem. Būšot karš krieviem ar vāciešiem, viņš klusāk piebilda. Un: „Es zinu, tie otrie, kas ienāks, gribēs iespiest savu dažu, bet šitie jau lielāko tiesu būs aizvilkuši..."

1941. gada 14. jūnijs. Sestdiena. Laikam briesmīgākā drūmākā sestdiena latviešu likteņa gājumā. Līdz šai lietus, cilvēku sejas Rīgas ielās bālas, iztrūcinātas, soļi ātri, acis meklē apkārt ātrus aizdomīgus skatienus. Pret vakaru kā tuvākus cilvēkus meklēdams uzkāpu armijas ekonomiskā veikala kafejnīcā. Mēslainas, gandrīz tukšas telpas. Skatos: stūrī pie galdiņa sēž Kārlis Skalbe, viens un domīgs. Piecju minūtes saku: „Cik jauki, ka tevi satieku... ka tu neesi izvests!" — „Vēl jau nē." Runājām par latviešu intelligences iznīcināšanu un izsūtīšanu, kas viens no niknākajiem galvenajiem nodomiem. Runājām par pēdējām paklusām, jo ne pārāk tālu pie galdiņa kāda sveštautiešu sabiedrība. Tad ļaudis drīz gan aizgāja. Arī mēs pēc laiciņa cēlāmies, nokārtojām rēķinus ar kafijas pārdevēju: „Jums šovakar maz viesu," dzejnieks sacija. „Kas te nu arī var ilgi mierīgs nosēdēt — tādā atmosfērā, kāda Rīgā tagad," glītā, izsmalcinātā meiča teica, bēdās un baidā drebošu balsi. Lejā ar liftu satikāmies, uz ielas atvadījāmies. „Kas var zināt, kam tagad būs kārta," dzejnieks vēl nopūtās.

Tad ar Skalbi satikos tikai 1945. gada februāra beigās, vienīgo reizi kad es vācu laikā varēju (ar lielām grūtībām) nokļūt Rīgā. Pulcinu manu draugu sarīkoja vakaru, atzīmējot manus nodzīvotos 50 mūža gadus. Vakars notika dzelzceļnieku klubā, un liels gods un prieks man bija, kad arī Kārlis Skalbe atnāca. Pie galda viņš runāja, atcerēdamies mūsu iepazīšanos Valkā 1915. gada rudenī, kad Skalbe šai pilsētā strādāja Liduma redakcijā, bet es biju Valkā ieradies kā pašlaik kara bēgļu laucneklis. „Piecpadsmitā gada rudenī pie manis redakcijā ienāca viens jauns nobijies zaldāts," Skalbe sāka runu, — „un atnesa man dzejoli par Barona tēvu. Vai tā bija, Ers? Tu taču arī tore

...ohikānis

...arnevāli! Vēl līksmāk! Atkal ...trādās darbnīcās. Vēl vairāk darb- ...īcu! Viss tas atkarājās vienīgi no ...ums pašiem. Esmu izstrādājis pla- ...us projektus. Jāierīko tenisa lau- ...umi. Daiļlekšanas tornis. Golfa un ...ezbola kursi. Šacha un bridža ...ubs. Sevišķi bridža. Jaunajā pa- ...ulē bez labas prasmes spēlēt bri- ...u jūs esat beigts cilvēks. Izman- ...jot gūto pieredzi un izvairoties no ...ecajām kļūdām, jāveido pārskolo- ...nās darbnīcas.Jūs taču arī vēlēsa- ...es pārskoloties! Vai drīkstu zināt, ...r ko?"

„Es? Nudien nezinu" — atteicu ...jucis, jo doma mācīties citu ama- ... pirms vēl labi neprotu tagadējo, ...an nekad nebija ienākusi prātā. ...t lai izpatiktu laipnajam koman- ...ntam, es sacīju: „Varbūt par ...lksteņmeistaru?"

Komandants enerģiski purināja ...vu:

„Pulksteņdarbnīcu bijis vai cik. ...v attaisnojušās. Arī zobu tech- ...ki, sudrabkaļi, šķīvju grebēji, ...rznieki-ražas novācēji nevar ne- ... nopelnīt. Jāizvēlas praktiskākas ...ciālitātes. Lūk — briljantu sli- ...anu nemāca nevienā nometnē, ... par to Amerikā ņem baltu nau- ... Un optika! Savienotajās valstīs ...atpalikusi. Kā aceņu meistars jūs ... laikā kļūtu turīgs vīrs un brau- ...u hidromātiskā Futuramikā ar ...tonkaroseriju. Mēs pārskolosim ... par moderno aceņu meistaru, ...as tagad liek tieši uz acābola. ... varēsit apaceņot visas Holivu- ...zvaigznes un sacīkšu peldētājus, ...ērsim orchideju audzētavu, jo, ...to lasat katrā romānā, Ame- ...dāmām pasniedz vienīgi orchi- ...s. Atvērsim pirotechniķu-raķeš- ...staru, vīna un sieru nogaršotā- ...kolas, polimerizētavu, putnu iz- ...uvi, džesa trompetnieku un baz- ... koru diriģentu kursus. Pār- ...osimies par metrdoteļiem, māk- ... plaušu apkalpotājiem, gaisa ...artesēm, asinsdevējiem, radar- ...iem, suņu skriešanās bukmeke- ...sētniekiem ar eļļas centrālkur- ...u licencēm, mācītiem kambar- ...ņiem, uatomechāniķiem... sa- ... vai jums vēl kas neiekrit ...?"

... es domāju, ka ar šīm pašām ...kolotavām pilnīgi pietiks. Es ...izu, ka laiks, ko pavadīšu Ķē- ...raujā, būs jaukākais manā mū- ...n es varēšu doties emigrācijā ...ki nobruņots un nodrošināts... ...ik tad patlaban ir nometnē ie- ...eku?" es iejautājos, pēkšņi ie- ...ams baigo klusumu, kas val- ...mamā tik nesaskanīgs ar ko- ...anta kaislo valodu. Labu brīdi ...neatbildēja. Kautkur dziļi gal- ... noklaudzēja durvis. Pagalmā ...s auto. Ar asu kustību ko- ...ants aizrāva aizkarus logam, ...vērās uz sētu, itkā tur notiktu ...as ļauns un derdzīgs.

...umirklī mēs esam septiņi," ...acīja izbālējušu skatienu un ... vaibstu lūpās," bet — dažas ...es aizbrauc..." Auto ierūcās ...āk un aizdārdēja pa kalnu lē- ...Komandants stāvēja noliektu ... rokas piespiedis krūtīm. Tad, ...es, viņš čukstēja dziestošā ...kā likvidējamais, ko partija ... piespiedusi atzīties:

...ad mēs paliekam šeit tikai

... ir tas otrais?" es jautāju, ...visam pagurdams.

" silti iesaucās komandants, ...u jūs jau skaitu par mūsējo. ... es daru, ja visi skrien pro- ... apsēsti? Bet ja nebūs vis- ... iemītnieku, nometni likvi- ...kvidēs labāko, ērtāko, skai- ...ometni visā Vācijā. Un tais- ...d, kad mēs zinām, kā nomet- ...ada, kā jāierīko pārskolota- ...d savākti piedzīvojumi, pie- ...Es rakstu visiem paziņām un ...ži svešiem cilvēkiem, lai ... šurp! Bet visi atbild — nav ...ēc pāris mēnešiem emigrē- ...t es vēl cīnīšos!" sacīca ko- ...ts zvērojošām acīm," gan es ... iemītniekus, sastādīšu teāt- ..., baleta studiju... Cīnīsimies ... Sniedziet man savu roku!" ...an roka vairs necēlās.

...vērts," es izdvesu. Koman- ...autkas salūza. Acu uguns ... Augums saguma. Rokas ne- ...okārās gar sāniem.

...beigts," viņš čukstēja. „Pār- ...ās, teātrs, karnevāli. Mēs ... akmeņus gredzenos, neau- ...rchidejas, bet — slaucīsim ...liek tikai — sasaiņot man-

...ndant, es saprotu jūsu ... Nav joks četrus gadus ... un vadīt, un tad redzēt ...u darbu iznīkstam. Lai ...ka, ir arī komandanti, kas ...at neatskatās uz vietām, ...audz plēsušies un karojuši. ... saglabājis apbrīnojami ...ds siltuma."

...!" atmeta ar roku koman- ...Aizbraucēji mani ievērēja ...ndantu tikai vakar va-

PA JAUNĪBAS TEKĀM

PĒTERIS ĒRMANIS

Pēdējās atmiņas par Skalbi

Par Kārli Skalbi man būtu daudz ko stāstīt, bet pašreiz atmiņā dzīvi pavid daži mirkļi mūsu pazīšanās pēdējos gados.

Skalbes 60. dzimšanas dienas svinības plašākā mērogā nosvinēja ne 7. novembrī, bet, ja atmiņa neviļ, decembra sākumā virsnieku kluba telpās. Dzejnieka draugu un cienītāju sanāca liels pulks. Jubilārs visiem sniedza roku, katram ko jaunu teikdams, arī man smaidīja skalbiski gaišo smaidu un sacīja savā mīksti tīkamajā balsī: „Cik labi, ka tu ar' esi atbraucis." Referātu lasīja Jānis Grīns, deklamēja Sāberts un Šmitchene, dziedāja Herta Lūse. Vēlāk tika runāts arī pie vakariņu galda. Skalbe savu atbildes runu nobeidza ar vēlēšanos, kaut mēs šai nopietnajā un tumšajā laikā tiktu pie īstas tautas vienības. Laiks tiešām bija tumšs, krievu karaspēka bāzes jau bija Latvijā, sarkanās armijas virsnieki un zaldāti redzami Rīgas ielās. Bija gācies boļševiku ziemas karš ar Somiju, arī Skalbes svinību viesi runāja par to, priecādamies par somu pirmajām uzvarām, baţādamies par turpmāko. Atceros, kā Skalbe saskūpstījās ar ģenerāli Goperu, veco draugu no strēlnieku gadiem. Un, kad 1944. gada posta vasarā es avīzē lasīju Skalbes vārsmas: „Zeme nevar visu panest, Tumšo klēpī vaļā sedz, Rāda nomocito tēlus, Lai tos gaišā saule redz" — tad domāju, tas teikts par ģenerāli Goperu, kura līķis līdz ar citu mocekļu līķiem nesen bija atrakts. Tai svinību vakarā vēl atceros, Skalbe beigās apstaigāja atsevišķos galdiņus, pie kuriem sēdēja viesi. Pienāca arī pie mūsējā, kur sēdēja Kārlis Strāls, Viktors Dāle, apgādnieks M. Gopers, dažas dāmas. Skalbe pieminēja, ka Strālam arī nākamā gadā būšot pilni 60. „Jā, lai mēs dzīvosim cik ilgi, es vienmēr būšu gadu jaunāks par tevi," Strāls sacīja.

Tad nāk atmiņā vējputeņpilns vakars boļševiku laikā, ja nemaldos janvārī — nemīlīgs, salts, īsts šī nejaukā laika vakars. Gājām ar Skalbi no kādas, laikam vēlēšanu sapulces, kur mums bija obligāti jābūt. Pavadīju dzejnieku līdz tramvaja piestātnei. Ziemas mētelis viņam tikai drusku aizpogāts (tā man atmiņā rādās). Skalbe gāja ātri, skaļi bez bailēm runādams par laikmeta ļaunumu un meliem. Būšot karš krieviem ar vāciešiem, viņš klusāk piebilda. Un: „Es zinu, tie otrie, kas ienāks, gribēs laupīt savu daļu, bet šitie jau lielāko tiesu būs aizvilkuši..."

1941. gada 14. jūnijs. Sestdiena. Laikam briesmīgākā drūmākā sestdiena latviešu likteņa gājumā. Līņā lietus, cilvēku sejas Rīgas ielās bālas, iztrūcinātas, soļi ātri, acis met apkārt ātrus aizdomīgus skatus. Pret vakaru kā tuvākus cilvēkus meklēdams uzkāpu armijas ekonomiskā veikala kafejnīcā. Mēslainas, gandrīz tukšas telpas. Skatos: stūrī pie galdiņa sēž Kārlis Skalbe, viens un domīgs. Pieeju, klusi saku: „Cik jauki, ka tevi satieku... ka tu neesi izvests!" — „Vēl jau nē." Runājām par latviešu intelligences iznīcināšanu un izklīdināšanu, kas viens no niknās varas galvenajiem nodomiem. Runājām paklusām, jo ne pārāk tālu pie galdiņa kāda sveštautiešu sabiedrība. Tad ļaudis drīz gan aizgāja. Arī mēs pēc laiciņa cēlāmies, nokārtojām rēķinus ar kafijas pasniedzēju: „Jums šovakar maz viesu," dzejnieks sacīja. „Kas te nu arī var ilgi mierīgs nosēdēt — tādā atmosfērā, kāda Rigā tagad," glītā tumšmatainā meiča teica, bēdās un naidā drebošu balsi. Lejā ar liftu nolaidušies, uz ielas atvadījāmies. „Kas var zināt, kam tagad būs kārta," dzejnieks vēl nopūtās.

Tad ar Skalbi satikos tikai 1943. gada februāra beigās, vienīgo reizi, kad es vācu laikā varēju (ar lielām grūtībām) nokļūt Rigā. Pulciņš manu draugu sarīkoja vakaru, atzīmējot manus nodzīvotos 50 mūža gadus. Vakars notika dzelzceļnieku klubā, un liels gods un prieks man bija, kad arī Kārlis Skalbe atnāca. Pie galda viņš runāja, atcerēdamies mūsu iepazīšanos Valkā 1915. gada rudenī, kad Skalbe šai pilsētā strādāja Līduma redakcijā, bet es biju Valkā ieradies kā pašlaik karā iesaukts jauneklis. „Piecpadsmitā gada rudenī pie manis redakcijā ienāca viens jauns nobijies zaldāts," Skalbe sāka runu, — „un atnesa man dzejoli par Barona tēvu. Vai tā bija, Ers? Tu taču arī toreiz tur biji," dzejnieks pēkšņi pagriezies pajautāja blakus sēdošajam Ādolfam Ersam. Erss, kā satrūcies, ātri atbildēja: „Kā tad, bija, bija tā." Tad Skalbe pieminēja mūsu tālāko pazīšanos, piebilda labu vārdu par maniem liriskajiem dzejoļiem, pieminēja, ka es kārtojis viņa rakstus, kuŗus izdeva Jānis Roze, vēlāk boļševiku aizvestais. Kad es atbildēju apsveicējiem, beigdams, ka īsti un labi varēsim strādāt tikai, kad Latvija atkal būs brīva, Skalbe no sava sēdekļa man sirsnīgi māja ar galvu pēc katra vārda iesaukdamies: „Jā! Jā! Jā!" Tad mēs dziedājām tautas dziesmas un dzejnieks dziedāja līdz.

Dažas dienas pēc tam iegāju Misiņa bibliotēkā. Bibliotēkas darbiniece, jaunā dzejniece Rūta Andersone, teica: vai es neienākšot pie šefa — Skalbe arī tur esot. Iegāju bibliotēkas pārziņa K. Egles kabinetā. Jā, Skalbe bija tur, smaidīdams, acīs skatīdamies, sniedza roku: „Labdien, Pēter." Viņš gribēja dabūt no bibliotēkas uz māju atkal kādu Zeiboltu Jēkaba grāmatu; bija sācis par jaunu pārlasīt 90. gadu sulīgā un krietnā tautas tēlotāja rakstus Patīkot Zeiboltu Jēkabs. Es atcerējos, ka Skalbe mīl lasīt vecus šķietami aizmirstus rakstniekus; Austriņš atmiņās par Skalbi piemin — Skalbe reiz prātojis: vajadzētu vēl pārlasīt Valtera Skota romānus. Tad dzejnieks, kas tai laikā bija Latvju Mēnešraksta redaktors, mani aicināja uzrakstīt Mēnešrakstam kaut ko par Zeiboltu Jēkabu. Iebildu ka to nepieļaus oficiālais kultūras dzīves pārraugs, kas mani nīst un vajā. Dzejnieks atcerējās, ka šis kungs vecos laikos viņam uzbrucis presē un iesmējās tik jauki, kā tikai Skalbe prata smieties. Ko vēl runājām, neatceros. Dabūjis gribēto Zeibolta grāmatu, Skalbe aizgāja, atvadoties man atkal cieši un draudzīgi skatīdamies acīs.

Tā bija pēdējā tikšanās ar Kārli Skalbi. Bet es jau to nenojaudu.

Roku rokā

Latvijas apgādam ir bijis iespējams daļu no tiem līdzekļiem, ko sanesuši paši tautieši — laikraksta lasītāji, nodot atpakaļ devējiem, ar šo sestdienu ik nedēļas laižot tautās pielikumu jaunatnei. Ar to ceram kaut mazumā apmierināt mūsu bērnu un jaunās paaudzes prasības pēc kaut cik piemērotas lasāmvielas, kuŗas trūkums bija jūtams kā pagātnē, tā īpaši tagad, svešumā. Mūsu vēlēšanās ir pakalpot pamatskolas un ģimnazijas gadu jaunajiem latviešiem, sniedzot viņiem ne tikai atbilstošus mūsu tagadnes un Latvijas laika rakstniecības paraugus, bet arī uzturot un no jauna nodibinot saites ar mūsu zemi, tautu, tās garu un ievērojamām personībām.

Apzinoties uzdevuma atbildību, kā arī ievērojot ierobežotās telpas, nododam jaunatvērto lappusi lasītāju spriedumam, un ceram, ka ne tikai jaunajai, bet arī vecākai paaudzei šad tad patiks paieties kādus soļus „pa jaunības tekām", kas ved atpakaļ turp, kur tās sākušās — dzimtajā zemē. Redakcija būs pateicīga par ierosinājumiem un vēlmēm jaunās lappuses veidošanā.

DZIMTENES PAGALE SKAUTU UGUNSKURĀ

1. WAROŅA TEKĀS

Kādā amerikāņu žurnālā Ivars bija lasījis šādu uzdevumu: atrodiet vārdu, kas katrā no rindām vismazāk iederas: 1) gailis, zirgs, roze, aita. 2) auto, sīpols, motocikls, lidmašīna. 3) mūzika, glezna, nots, klavieres.

Ka roze nesaderas ar gaili, zirgu un aitu, Ivaram bija pavisam skaidrs, tāpat sīpols ar ātrajiem satiksmes līdzekļiem. Bet ar pēdējo rindu Ivars lāga netika galā. Viņš aizgāja pie sava kopnieka Andŗa un parādīja uzdevumu viņam.

Andrim tā lieta bija pavisam skaidra Mūziku uzraksta notīm, pēc notīm spēlē klavieres—glezna neiederas," viņš teica. „Tas jau ir vienkārši. Bet vai tu vari pateikt, kas neiederas šajās rindās un ko tās apraksta: 1) 18. novembris, K. Ulmanis, Nacionālais teātris, Jelgava; 2) Dievs, svētī Latviju, J. Rainis, valsts, K. Baumanis; 3) landesvērs, skolnieki, 22. jūnijs, de jure; 4) nederīga municija, kapt. Helmanis, Kauguri, durkļi; 5) Airītes, Bermonts, plkv. Kalpaks, kapt. Balodis; 6) lielinieki, Strazdmuiža, sabiedrotie, 3. jūlijs; 7) 11. oktobris, ģen. Berts, Tornkalns, laivas un kuģīši; 8) balti pārvalki, igauņu bruņotais vilciens, plkv. Briedis, Ziemsvētki; 9) A. Niedra, Saratovs, plkv. Zemitāns, fon der Golcs; 10) zaļā armija, Ziemeļlatvijas brigāde, Vidzeme, Bermonts.

„Kā nu to visu var zināt!" teica Ivars. „Vai tad tev vēstures grāmatas nav līdz?" tā atkal Andris. „Labi, varu tev uzdot kaut ko vieglāku." Un, tā ka Ivaram gribējās vēlreiz mēģināt, lai parādītu savam kopniekam, ka viņš vēl Latvijas vēsturi nav galīgi aizmirsis, rotaļa turpinājās. Nu Ivara uzdevums bija svītru vietā ielikt vajadzīgos vārdus:

1) pirmais Latvijas ministru prezidents bija ——; 2) plkv. Briedis komandēja ——; 3) Cēsu —— rota piedalījās cīņās pret ——; 4) Brāļu kapus cēla tēlnieks ——; 5) 1915. gadā cīņās pret vāciešiem stājās latviešu ——; 6) Pasaules karā vācieši ieņēma visu Latviju —— gadā; 7) —— nošāva plkv. Briedi; 8) —— lode nesa nāvi plkv. Kalpakam; 9) 1918. g. 17. nov. nodibināja ——; 10) Brivības piemineklī iekalti vārdi: ——.

Ivaram šie uzdevumi nelikās tik grūti kā pirmie.

Taču arī kopnieks Andris gribēja pārbaudīties. Ivars bija labs dziedātājs un no sava vecā tēva, liela dziesmu zinātāja, samācijies veselu pūru dainu. „Nu, atmini, kā skan šīs kara dainas?" Ivars teica, ķerdamies pie zīmuļa, „es uzrakstīšu te tikai katras rindas pirmo vārdu."

1) Uz, sargāj, labāk, neka; 2) Es, krustu, lai, lai; 3) Karavīra, sēž, sēž, karodziņu; 4) Sniga, stalti, tālu, vai; 5) Laucis, ka, vai, ka; 6) Aijā, jauns, nē, solās; 7) Div', abas, div', abi; 8) Re', mani, paši, kumeliņi; 9) Es, atstāj, no, atrod; 10) Cekulaina, vārtu, tec, kādu.

Nu bija reize kopniekam Andrim lauzīt galvu un atzīt, ka viņa dainu krājums visai paplāns. Taču, ja tā labi padomāja, pārējie vārdi atradās kaut kur atmiņā paslēpušies.

Te Andrim radās laba ideja — „Uzdosim šīs mākslas pārējiem latviešu skautiem un gaidām. Redzēsim, cik būs labu zinātāju."

Andris atrakstīja man, es griezos pie Latvijas redaktora, un viņš bija vēl tik laipns, ka piedevām apsolīja nākošajā Jaunatnes pielikumā ievietot nevien atrisinājumus, bet arī to vārdus, kas visus uzdevumus būs pareizi atrisinājuši un iesūtījuši redakcijai.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai.

Vientuļo skautu vadītājs.

Tautas dziesma

Es nezinu, kur lēc saule,
Kur noriet vakarā;
Es nezinu, kur aiziešu,
Kur mūžiņu nodzīvošu.

Ceļu iešu, ceļu iešu,
Kas būs manim ceļa draugs?
— Dievs būs manim ceļa draugs,
Laima ceļa rādītāja.

Ko dziedāšu, ko runāšu,
Svešu zemi staigādama?
Tur dziedāšu savu dziesmu,
Teikšu savu valodiņu.

Kur brālītis?

RŪTA SKUJIŅA

Silaupju mājas gulēja meža vidū, Biķernieku pagastā. Rāmās dienās, atrodoties pagalmā, vai strādājot uz lauka, varēja sadzirdēt tālu dunoņu. Tur aiz meža skraidīja vilcieni un aizstiepās Rīgas-Siguldas šoseja. Naktīs, kad viss bija kluss, šo ārpasaules troksni dzirdēja arī istabā.

Silaupēs auga trīs bērni — divas meitenes: Ieva un Zinta, un brālītis Tālītis.

Tā kā brālītis bija viens pats, un turklāt vismazākais, tad viņu reti sauca kristītā vārdā, bet vienkārši par brālīti.

Tai augustā, kad brālītim kļuva pilni divi gadi, arī Zinta uzsāka skolas gaitas, kuŗās jau Ieva bija divi ziemas nostaigājusi.

Skola bija patālu, un rudens dienām raucoties īsumā meitenes daudzreiz atgriezās jau dziļā krēslā.

Brālītis bija ievērojis laiku, kad māsām bija jāatgriežas, un tuntuļoja tām pretim līdz pašai meža malai.

Satiekoties viena no māsiņām to paņēma kukuragās, un visi trīs klaigādami un smiedamies ieauļoja pagalmā, kur parasti vecā māte tos sagaidīja, stāvēdama atvērtās namdurvīs, un rokām mādama, apsauca Gudri, kas skaļi riedams un stāvus sliedamies savā lielajā priekā draudēja bērnus pagāzt gar zemi.

Mājinieki tā ir nemaz neievēroja, ka dienas saraukušās kā vecās mātes adāmā cimda purngals, un meitenes atgriezās mājās jau melnā tumsā.

Bija novembŗa beigas. Zeme sasalusi dunēja zem gājēju soļiem. Kokos un zālē visu dienu gulēja sarma un migla. Kā svina pelēkās debesis, likās, balstījās uz meža galotnēm, tik zemas un smagas tās šķita.

„Naktī snigs," teica vecā māte, noraudzīdamās pakaļ brālītim, kas pa pelēko krēslu aiztuntuļoja uz meža malu pretim māsām.

Diezin' kāpēc šovakar vecai mātei likās, ka brālītis jāsauc atpakaļ, ka vakars par drēgnu un tumsa par dziļu. Bet mazā galva, ar zaļo adīto cepurīti jau nozuda aiz klēts stūŗa.

Tūdaļ jau arī vajadzēja atskanēt Ievas, Zintas un brālīša skaļajiem apsveicināšanās saucieniem.

Galvu piešķiebusi, vecā māte klausījās.

Klusums.

Mežā iebrēcās stirnas, un pie akas augošā pīladža galotnē smagi iekrita vārna. No kūts nāca māte ar piena spaini. Tēvs slēdza ciet stalļa durvis. Spalgi ieņerkstējās atslēga.

Vecā māte nenovērsa acu no klētsstūŗa.

Beidzot tur parādījās nācēji. Bet tik klusi, tik neparasti klusi, ka pat Gudris palika uz sliekšņa, piespiedies vecās mātes kājām.

„Kur brālītis?"

Tā bija Zintas balss. Viņa bija paskrējusi Ievai pa priekšu, un apmulsusi apstājās caur durvīm plūstošā gaismas iokā.

Vecā māte pietvērās stenderēm. Māte nolika piena spaini celiņa vidū.

Tikai tēva ātrie un smagie soļi nodimdēja pagalmā.

„Kur brālītis?"

Ne vārda neteikdams, tēvs nometa atslēgas uz soliņa durvju priekšā, un lielie soļiem nozuda aiz klēts. Viņam sekoja māte un meitenes ar Gudri.

Arī vecai mātei nebija miera uz nama sliekšņa. Bet balles bija atņēmušas viņas kājām spēku. Viņa nevarīgi apsēdās uz sliekšņa.

„Brālīti! Brālīti, u-ū! Brālīti, kur tu esi? Brālīti, atsauc ies!"

No meža nāca nepārtraukti saucieni, jaukdamies ar Gudŗa riešanu. Tik dziļu nakti vecā māte neatcerējās savu mūžu redzējusi. Roka izstiepta pazuda tumsā.

Atguvusi mazliet spēkus, viņa pagājās līdz klēts stūrim. Uz viņas vaigiem, pieres un rokām sāka krist un kust viegls vēsums.

Sniga pirmais sniegs.

Pēc laba laika no meža, rokās saķērušās un noraudājušās atgriezās Ieva ar Zintu. Pārnāca arī tēvs ar māti, bet gaismekļus paņēmuši devās no jauna mežā. Viņi un Gudris nepārnāca visu nakti.

Brālīti neatrada.

Otrā rītā sacēla kājās visu pagastu. Sievas, vīri, meitenes un zēni, visus skolas bērnus ieskaitot, cits no cita pa gabaliņu atstatu, gaŗā ķēdē izgāja cauri visam mežam.

Īsā rudens diena ātri izdzisa tumsā. Bērnus aizsūtīja mājās, bet pieaugušie ar gaismekļiem turpināja meklēšanu.

Vecai mātei nebija laika nespēkam un vaimanām, jo visa saimniecība tagad bija viņas kopšanā.

Pagāja vēl viena diena un nakts. Līdzi izmisušās un noraudājušās kaimiņienes un kaimiņi jau meta ceribas pie malas, ka bērnu vairs varēs atrast dzīvu. Ja tas nebija iestidzis kādā tālā purva akacī, tad gaŗajās un aukstajās naktīs tam vajadzēja būt nosalušam.

Viņi viens pēc otra klusēdami atgriezās mājās, un ilgi, galvas noliekuši, stāvēja pie savu aizmigušo bērnu gultām un šūpuļiem.

Vienīgi brāliša tēvs ar māti, kā aizšautas purva dzērves turpināja meklēt un saukt.

Visas dienas un naktis sniga sniegs, it kā tas aizgūtnēm steigtos dziļi, dziļi apsegt zemē patvērušās saknes un asnus līdz jaunam pavasarim.

Trešās dienas pievakarē tēvs ar māti bija īsam ātelpas brīdim apstājušies zem egles. Viņu brūnie mati, kas priekš dažām dienām vizēja spoži, bija kļuvuši palsi kā sarmas piebirusi, un acis dziļi dobumos iegrimušas. Viņu sejas vairs daudz neko neatšķīrās no vecās mātes sejas.

Te uzreiz tuvumā iebrēcās stirna. Gudrais saslēja ausis un pavēdināja asti. Tad viņš lieliem lēcieniem pazuda biezoknī.

Drīzi vien no turienes atskanēja viņa uztrauktā riešana un smilkstēšana.

Vēl pēc brīža Gudris bija atpakaļ. Kā prātu zaudējis, tas slējās klāt tēvam ar māti, rēja un smalkstēja, un visādām zīmēm aicināja tos līdzi.

Viņi paspēja izlauzties cauri biezoknim tikai dažus desmit soļus, kad tiem bija jāpieturas vienam pie otra, lai nepakristu.

Zem kupla paegļa stāvēja stirnu buks, un, ragus nolicis, draudēja Gudrim. Viņam cieši blakus turējās stirna, bet starp tiem ablem, stirnai pieplacis, stāvēja brālītis.

Viņa zaļā cepurīte un kamzolis bija skujām apbiruši un sūnām pievēlušies. Bet viņš nemaz nelikās nelaimīgs un stāvēja smaidīdams starp ablem meža dzīvniekiem. Un vecākiem pirmā brīdī šķita, ka viņi redz parādību.

Kad māte, rokas izstiepusi, metās viņam klāt, stirnu pāris gausi un negribīgi pagāja sāņus, un pa gabaliņu no jauna apstājās.

Zem paegļa bija ierikota īsta sūnu gulta. Tā vēl bija silta no tikko aizgājušo dzīvnieku ķermeņiem.

Priecīgi un laimīgi tēvs ar māti veda brālīti mājās un nu māsiņas un vecā māte raudāja prieka un atkalredzēšanās asaras.

Visi gribēja no brāliša izdibināt kāpēc viņš nav atsaucies, kad meklētāji to saukuši un lūguši, un gribēja zināt, kā viņš gulējis, un ko ēdis, jo vaigi viņam bija apaļi un sārti. Bet brālītis tikai smaidīja neizprotamu, gaišu smaidu, un teica tikai, ka stirnas māmiņa viņu barojusi un guldījusi. Un tas esot bijis ļoti jauki.

No tās dienas brālīti vairs nedrīkstēja no acim izlaist, jo viņš uz mežu vien skatījās.

Tāpat ik dienas Silupju māju meža malā iznāca stirnu pāris. Pastāvēja brīdi, un tad ēzeli iebrēkdamies pazuda biezoknī.

Elza Ķezbere

Peļu junkuriņš

Miglā koki gaist un ļaudis.
Mīkstās ķepās galvu glaudis
Murrā pūkains kamoliņš —
Pelēks peļu junkuriņš.

Lulinādams lietus čalo,
Liepu lapas glauž un skalo,
Sudrablāsēm logos kaļ
Miega muižā kaķēns maļ.

Ne vairs bail, ne bēdu sūru,
Lai caur siltu miglas jūru
Nepazustu taka, man
Muru-muru ausīs skan.

Lu-lu-lū list lāses liegi,
San kā zvārguļi, kā mīegi.
Peļu tēvs aiz sienas grauž,
Mušu māte ierē snauž.

Miglā koki gaist un ļaudis.
Mīkstās ķepās galvu glaudis
Murrā pūkains Pīčukiņš —
Pelēks peļu junkuriņš.

„Džonsone pret immigrācijas iestādēm"

7 mēnesi Ellisa salas vājprātīgo nodalījumā

Amerikāņu preses degpunktā nupat beidzot nokļuvusi bēdīgi slavenā Ellisa sala, kur starp citu ne visai apskaužamos apstākļos ilgus mēnešus pavadījuši baltiešu bēgļi, kas bez vīzām okeānu šķērsojuši mazās laivās, kā arī visi tie emigranti, kuru izceļošanas dokumenti nav bijuši kārtībā, vai kas šādu vai citādu iemeslu dēļ nav pieņemami ASV imigrācijas iestādēm. Uzmanību Ellisa karantīnes iestādei pievērsa kāda sensācionāla prāva ASV augstākajā tiesā. Pēc tam, kad prāvā, kas kļuva populāra ar nosaukumu „Džonsone pret imigrācijas iestādēm", tiesa atzina, ka sūdzētāja nelikumīgi 7 mēnešus aizturēta Ellisa salā kā neizārstējama vājprātīgā, amerikāņu presei pirmo reizi pavērās iespēja savos uzbrukumos Ellisa karantīnes neciešamiem apstākļiem balstīties uz neitrālu liecinieci.

Lausim, lai Šveices Ilustrētā žurnāla atreferējumā runā pati Džonsone.

„Kādreiz redzēju filmu par kādu sievieti, kas, būdama garīgi pilnīgi normāla, ieslodzīta vājprātīgo namā. Filma bija smagu pārdzīvojumu pilna, bet tagad es pati, Maja Džonsone, esmu pārdzīvojusi daudz trakākus apstākļus. Dibinoties uz nepatiesiem apgalvojumiem, mani nopēma no kuģa, aizveda uz Ellisa salu, ievietoja vājprātīgo nodaļā, pazemoja un apvainoja, un noturēja tur 7 mēnešus un 11 dienas, kamēr beidzot ASV augstākās tiesas ekspertu komisija atzina mani par pilnīgi veselu un atbrīvoja. Bet jūs gribēsit zināt, kā tas vispār varēja notikt.

Esmu zviedriete. Būdama turīgu vecāku meita, apmeklēju Stokholmā labas skolas, dejoju baleta ansamblī un kā vienīgā sieviete Zviedrijā nodibināju filmu izīrēšanas kantori. Kā daudzus eiropiešus, arī mani vilināja Amerika, pie tam man bija vēl kāds sevišķs pamats izceļot — biju nodomājusi Holivudā sīkāk iepazīties ar filmu tirdzniecības jautājumiem. Pēc tam, kad amerikāņu sūtniecība Stokholmā bija izpētījusi manas rakstura īpašības, dzīves gājumu, veselības stāvokli un materiālos apstākļus, saņēmu ieceļošanas vīzu un devos ceļā. Uz zviedru-amerikāņu kuģniecības sabiedrības tvaikoņa Stockholm, kas devās uz Ameriku savā pirmajā braucienā, piedzīvoju neparasti smagu jūras slimību. Ārsts, kas mani kopa, bija ļoti savāds kungs. Viņš mani mēģināja ārstēt ar medikamentiem, kurus es nepanesu, un mans stāvoklis kļuva vēl sliktāks. Biju ļoti satraukta, daudz raudāju un tikai vēlāk uzzināju, ka ārsts mani noturējis par nervu slimnieci. Viņa diagnozē bija, piemēram, rakstīts: „Vakardienas apmeklējumā man bija vēl tā pārliecība, ka paciente saslimusi ar jūras slimību, bet šodien pamanīju vajāšanas mānijas pazīmes. Paciente paskaidroja, ka viņa dzirdot balsis un redzot sejas, kuru nemaz nebija, negulot, un pie tam vēl stāsta, ka pirms divi gadiem 6 mēnešus atradusies kādā nervu slimnīcā." Visā šajā stāstā nebija neviena patiesa vārda; nekad arī neesmu slimojusi ar nerviem!

Kad iebraucām Ņujorkā, priecīgi sasveicinājos ar saviem paziņām, kas mani gaidīja, un gribēju izkāpt „brīvību zemē". Bet tad man paziņoja, ka imigrācijas ierēdņi esot tajos ieskatos, ka pēc grūtā brauciena man nepieciešamas pāris dienas atpūtas, ko varēšot pavadīt kādā „jaukā sanatorijā". Man nebija nekādu iebildumu, jo sagaidīju gluži ko citu, nevis to, ko piedzīvoju. Kāds no ASV „Immigration Service" ierēdņiem mani automobilī aizveda uz kādu citu vietu ostā un no turienes tālāk uz Ellisa salu, iekām vispār spēju kaut ko apjaust. Protams, nezināju arī, ka kuģa ārsts mani padarījis par galīgi slimu.

Ellisa salā mani ieģērba flaneļa pidžamā un atņēma personīgo apģērbu. Pavadīju pirmo nakti vājprātīgo namā. Manas istabas biedrenes bija īstas vājprātīgās! Mani protesti nelīdzēja. Sākumā manas abas istabas biedres bija t. s. klusās vājprātīgās, bet 12. ieslodzījuma dienā ieveda kādu „jaunu gadījumu" — tā plosījās, kliedza, raudāja, lamājās. Beidzot panācu vismaz to, ka mani pārvietoja citā nodaļā, kur bija mierīgāka dzīve. Mūsu „istaba" bija samērā liela, tai bija cementa plātņu grīda, un logi, kas bija aizrestoti un atradās gandrīz pie griestiem, nedeva nekādu iespēju redzēt ārpasauli. Istabā atradās 7 armijas gultas un 3 mazgājamās bļodas, netrūka arī dažādu kukaiņu un peļu. Jutos kā cietumniece, notiesāta bez izmeklēšanas un tiesas

Ellisa sala līdzinājās koncentrācijas nometnei. Protams, pēc „amerikāņu parauga", bet arī tā tur bija pietiekami slikti apstākļi, un neticu, ka būtu vēl kāds labāk apsargāts cietums nekā šī karantīnas iestāde. Reiz kāds vājprātīgais gribēja izbēgt, metoties peldus jūrā. Tūlīt trauksmes sirēnas izsauca Ņudžersijas un Ņujorkas policiju, kas uzņēmās visas piekrastes apsardzību. Starmeši apgaismoja jūru, padarot to gaišu kā dienā, un jau pēc neilga laika bēglis bija sagūstīts. Trakākais bija tas, ka lielākajai daļai no šīs salas iemītniekiem nebija nekādas iespējas uzņemt kontaktu ar kādu kārtīgu aizstāvi. Piemēram, mani pirmie „aizstāvji" nedarīja vispār nekā, vienīgi iekasēja no manis naudu. Tikai trešais, ieceļošanas jautājumu speciālists, Ginters Jakobsons, bija tiešām krietns un izcīnīja manu gadījumu līdz ASV augstākajai tiesai.

Pēc vairākkārtīgām mulķīgām pratināšanām beidzot panācu, ka mani Ellisa salā izmeklēja kāds slavens Ņujorkas psihiatrs. Bet katrs viņa apmeklējums maksāja 50 dolaru! „Jūs esat pilnīgi vesela!" viņš beidzot paskaidroja, un patiesi varonīgi pūlējās panākt manu atbrīvošanu. Vesels nervu ārstu konsīlijs, kurā ar 22 citiem psihiatriem piedalījās arī ievērojamais Lefardžes klīnikas prof. Dr. Virtams, konstatēja to pašu, un tikai tad mans aizstāvis drīkstēja iesniegt sūdzību ASV ugstākajā tiesā. Tur ar 6 pret 3 tiesnešu balsīm man atļāva ierasties tiesas ārstu konsīlija priekšā. Tas notika š. g. 19. aprīlī, bet pilnīgi mani atbrīvoja tikai jūlijā— pēc tam, kad augstākā tiesa, ievērojot tiesas ārstu komisijas lēmumu, atzina manas ieceļošanas tiesības. Kad ierados Ņujorkā un atvēru savus koferus, mani tērpi un kažoki bija kodu saēsti; zaudējumi 2.000 dolaru! Mana cīņa patiesībā izmaksāja skaidrā naudā 17.000 dolaru. Mazturīgam cilvēkam līdzīga cīņa būtu bez jebkādām izredzēm."

Sarunas nobeigumā Maja Džonsone ir ar amerikāņu presi vienās domās, proti, ka viņas cīņa nav bijusi veltīga — amerikāņiem beidzot jāzina, kas notiek Ellisa salā, lai arī uz šīm nebūšanām varētu iedarboties sabiedriskā doma. „Es varētu vēl daudz stāstīt par apstākļiem Ellisa salā, par pretīgo uzturu, par margarīnu un sliktu gaļu, par vājprātības scēnām, izmisumu, postu un sāpēm, kas tur jāizcieš cilvēkiem, kuru pēdējā cerība bijusi brīvības un cilvēcības zeme Amerika. Bet tam nav nekādas nozīmes—runāju vienīgi tādēļ, lai panāktu šo apstākļu uzlabošanu un ceru, ka tas tagad arī notiks." (š).

Skagenas bēgļi atguvuši brīvību

Bēgļi, kas pagājušajā vasarā latviešu un igauņu kopīgajā laivā devās pāri okeanam uz Savienotajām valstīm, tagad beidzot atguvuši brīvību. Bēgļiem bija jāpavada vairāki mēneši šauros cietumam līdzīgos apstākļos Ellisa salā, un vīriešiem jāguļ kopīgās telpās ar nēģeriem. Atbrīvojot, par katru ģimeni iekasēta 500 dolaru liela drošības nauda, un tagad visi Skagenas bēgļi jau atraduši sev jaunas mājvietas, lielākā daļa pagaidām gan kā savu galvotāju-atbrīvotāju viesi.

Amerikāņu sabiedrība pret Skagenas bēgļiem bijusi ļoti laipna un pretimnācīga. Kaut gan ap jaunajiem imigrantiem nav vairs tādas sensācijas, kā tas bija sākumā, tomēr preses nostāja ir visumā pozitīva un lietiška. Sevišķi pašaizliedzīgi bēgļu atbrīvošanā pūlējušās baznīcu aprindas. Lielākie nopelni bijuši baptistu baznīcas palīdzības organizācijai. Neskaitāmas vēstules sūtītas uz Vašingtonu, tāpat bēgļiem pievērsta kongresa un senāta locekļu uzmanība. Noalgoja pat oficiālu aizstāvi. Atbrīvošana notika ar īpašu kongresa aktu, ko pieņēma pirms divām nedēļām. Tikko bija paziņots pozitīvais lēmums, sākās steidzīgi galvojumu meklēšana. Pēdējā ģimene galvojumu un naudas nodrošinājumu saņēma tikai pirms dažām dienām. Tajos vietējos laikrakstos, kur Skagenas bēgļi nonākuši, jau publicēti plaši raksti ar daudzām ilustrācijām, kur redzami tiklab jaunie imigranti, kā arī viņu pašaizliedzīgie galvotāji.

Arī aizturētā bēgļu laiva Viktorija daudz reklamēta un aprakstīta amerikāņu laikrakstos un radiofonā. Gandrīz visi ASV raidītāji snieguši melodrāmatiskas reportāžas par Viktoriju. (š).

Zelta lauki Aļaskā

No Ferbenksas Aļaskā ziņo, ka Jukonas upes gultnē uzietas jaunas zelta atrašanās vietas. Dažu dienu laikā šīs polārās upes krastos izaugusi vesela telšu pilsētiņa un Aļaskas pazinēji parego tādu pat „zelta drudzi", kā 1898. gadā, kad uz Klondaiku tālajos ziemeļos devās zelta meklētāji no visas pasaules.

Toreiz dzeltenā metalla kārotāji veica mēnešiem ilgus ceļojumus suņu vilktās kamanās, tagad galvenais satiksmes līdzeklis Aļaskas polārajos apgabalos ir lidmašīna. Zelta atradnes upes gultnē šoreiz uzgājuši zvejnieki. Tie ieradušies Ferbenksā ar paraugiem — zelta graudiem zirņa lielumā un skaidra zelta smilšu un stāsta, ka šīs bagātības atrodamas diezgan plašā apgabalā. Nodibinājušās jau vairākas sabiedrības jaunatrasto zelta lauku izmantošanai.

Kā es izbēgu no vācu gūsta (Beigas)

Beidzot atkal brīvībā

„Mēs bijām norunājuši izkāpt Landavā un nebraukt līdz Mecai, kur es savā laikā biju militārais gubernātors un kur kāds mani varēja pazīt," stāsta tālāk ģen. Žiro. „Te mēs laimīgi sagaidījām Štrasburgas vilcienu un netraucēti turpinājām ceļu tālāk. Visenburgā vilcienā sakāpa vairāki lejaselzasieši nacionālos tērpos. Es atcerējos, ka bija Hitlera dzimšanas diena un ļaudīm dots rīkojums braukt uz Štrasburgu, lai piedalītos „vadoņa sumināšanā". Cik varēju vērot, par šo braucienu ļaudis nebija nemaz sajūsmināti. Lai slēptos ziņkārīgo skatiem, es lasīju Völkischer Beobachter. Pēkšņi es izdzirdu kādu sievieti pretējā solā diezgan skaļi čukstam savam vīram franciski: „Vai tu redzi to vīru raga acenēm? Tas noteikti ir prūsis, no tā mums jāuzmanās."

Štrasburgā mēs iebraucām pl. 8,45. Rožērs devās pie frizieŗa, bet es skuvos tualetes istabā. Pa to laiku pienāca ātrvilciens no Berlīnes. Pēkšņi uz to no visām pusēm metās lielas policijas vienības un ielenca katru vagonu, izdarot rūpīgu dokumentu kontroli. To visu es mierīgi noskatījos pa tualetes logu. Tiklīdz policijas virsnieks ar saviem ļaudīm aizgāja, nevienu brīdi negaidot, es steidzami metos uz tuvāko otrās klases vagonu un ierīkojos tur pēc iespējas neuzkrītoši. Bet Rožēra nekur neredzēja. Es gan zināju aģenta adresi, kas mani bija apsolījies pārvest robežai, bet man nebija nekādas jēgas par viņa vārdu. Es taču nevarēju riskēt un atklāti pēc viņa prašņāt.

Cits nekas neatlika kā izkāpt Šletštatē un gaidīt Rožēru. Par lielu pārsteigumu es konstatēju, ka nākamais vilciens pienāk tikai 9 vakarā. Ko lai sadara mazā Elzasas pilsētiņā, kas pie tam bija pilna vāciešu? Par laimi bija „mūsu mīļotā vadoņa dzimšanas diena". Kopā ar pārējiem es devos uz sporta laukumu, kur notika svinības, aizvien turēdamies augumā lielākajiem blakus. Es nenožēloju šo gājienu. Kāds vācietis teica vadoņa slavināšanas runu, un blakus viņam goda sardzē stāvēja apaļiga vācu sportiste baltā tērpā, uz kuŗa bija uzšūtas sešas bultām cauršautas sirdis — divas uz krūtīm, divas uz svārku atlokiem un divas virs ceļiem. Šo famozo tērpu vajadzēja redzēt Parīzes šuvējām, kā viņas par to amizētos!

Līdz vakaram nenotika nekas sevišķs. Pulkstens 11 es biju Mīlhauzē, bet no Rožēra ne vēsts. Tā kā es nebiju gulējis trīs naktis, es nolēmu riskēt un kopā ar kādu vācu kapteini ierados viesnīcā. Es lūdzu, lai mani modina pulksten 5 no rīta. Drīzi vien es biju apģērbies un atrados atkal stacijā, bet arī šoreiz Rožērs nekur nebija redzams. Nebija citas izejas, man vajadzējā pašam sameklēt aģentu. Drīzi vien vajadzīgā adrese bija sasniegta: es stāvēju kādas dārza mājas priekšā, kad pēkšņi atvērās durvis un pa tām iznāca kāda vecāka dāma, Rokā viņai bija lūgsnu grāmata, un, pamanījusi mani, tā bailēs ieplēta acis. Es instinktīvi jutu, ka viņai var uzticēties. „Atvainojiet, kundze, vai Jūs vakar kādu gaidījāt?" es jautāju franciski. „Jā, tomēr. Nāciet ātrāk!" čukstēja viņa. Drīzi vien es biju simpatisku cilvēku vidū, kas mani kārtīgi paēdināja. Vēlāk mēs aizgājām pie Rožēra, kuŗa tēvs bija kāds ievērojams elzasiešu fabrikants, bet caur un cauri īsts franču patriots. No viņa es uzzināju, ka mana bēgšana pavēstīta visām robežpārejas vietām un tāpēc nav nekādu cerību slepeni sasniegt Franciju. Viņš man ieteica doties uz Šveici.

Vēl tai pašā dienā rūpnieks Renē Ortlībs no Tannas savā mašīnā mani nogādāja uz mazo pierobežas sādžu Lībsdorfu. Arī šis rūpnieks darbojās franču slepenajā dienestā, bet vāciešiem par to nebija nekādu aizdomu. Ceļā mūs aizturēja vācu karavīri, bet, pamanījuši pie stūres Ortlību, ļāva mierīgi turpināt ceļu. Lībsdorfā mašīna pieturēja pie kādas atstatu stāvošas mājas, ko apdzīvoja pāters Štams. Tas bija sirms vīrs, bet drosmīgs un aukstasinīgs. Vakarā pie viņa ieradās kāds 25 gadus vecs mežsargs, vidēja auguma, enerģiskiem sejas vaibstiem. „No Saksijas izbēdzis kāds franču ģenerālis, ko tagad visur meklē," stāstīja viņš. „Vai tu zini viņa vārdu?" jautāja pāters. „Jā," atbildēja mežsargs. „Tas ir ģenerālis Žiró. Par viņu izsolīta 100.000 marku liela atlīdzība. Katru, kas palīdzēs ģenerālim izbēgt, tūdaļ nošaus." No mežsarga tālākiem stāstiem mēs uzzinājām, ka vāciešiem pagaidām nav nekādas jēgas, kur mani meklēt. Rožērs domāja, kā ģenerālis Žiró tieši šai vietā varētu visvieglāk iekļūt Šveicē. „Sevišķi, ja gaditos kāds labs pavadonis," teica pāters. „Šis kungs ir ģenerālis Žiró un es esmu pārliecināts, ka tu viņam palīdzēsi." Jaunais mežsargs pēkšņi pietrūkās kājās, sasita papēžus un noraportēja:

„Ceturtā strēlnieku bataljona seržants K. Es necerēju, ģenerāļa kungs, ka man būs tas gods. Es jūs pārvedīšu uz Šveici. Nākamajā dienā es ieradīšos ap pl. 9 no rīta un tad lūdzu esat gatavs man sekot." Tiešām, jaunais mežsargs turēja vārdu. Nākamajā dienā ielejas un kalnus klāja bieza migla, kas mūsu nodomu lielā mērā atvieglināja. Pa kādu stāvu kalnu taku mēs devāmies mežā. Stundas pagāja. Ceļš kļuva aizvien stāvāks un grūtāks. Īsi pirms pusdienas mežsargs man pačukstēja: „Robeža ir vairs tikai 250 metru. Drīz jūs būsit Šveicē." Bet tad no kādas klinšu aizsegas pēkšņi izlēca vīrs un uztraukts čukstēja: „Dieva dēļ, slēpjieties ātrāk. 50 m attālumā atrodas vācu postenis." Laimīgā kārtā vāciešiem nebija suņu, citādi mēs būtu pazuduši.

Nogulējuši kādu stundu, mēs, slēpdamies aiz klintīm un krūmiem, aizsniedzām kādu zemnieka māju, kas atradās pašā pierobežā. Vāciešiem tikko bija pārmeklējuši viņa šķūni. Zemnieks čukstēdams lika dotiem mums tur iekšā un gaidīt viņa signālu. Savu sievu un bērnus viņš bija izsūtījis izpētīt tuvāko apkārtni un novērot vācu postenus. Ar apbrīnošanu es skatījos šajā eneģiskajā zemnieka, kas riskēja ar visu. Vācieši bija izsolījuši vairāku miljonu franku lielu godalgu tam, kas mani uzrādīs, bet šim zemniekam nevienu brīdi neienāca prātā iekārot šo naudu. Pēc kādas stundas šķūņa durvis uzmanīgi pavērās un pa tām ieslīdēja zemnieks. „Ģenerāļa kungs, viss ir kārtībā. Ievērojiet labi, tur 50 m attālumā ir dziļa ieplaka, kas jau atrodas Šveicē. Vācu postenis stāv uz viņa pakalna. Kad viņš pagriezis muguru pret šejieni, nezaudējiet ne mirkli laika un dodieties uz minēto ieplaku. Tās krasti ir gan stāvi, bet apauguši krūmiem un es ceru, ka Jūs nesasitīsities."

Pagāja vēl kādas pārdesmit minūtes, kas es izdzirdu klusus čukstus: „Ģenerāļa kungs, tagad! Lai Dievs Jums palīdz!" Pēc dažām sekundēm es jau biju aizsniedzis ieplaku, ievilku elpu un lēcu. Atskaitot dažas skrambas, citādi nebija nekādu ievainojumu, bet es bija brīvībā, Šveicē.

(Beigas)

Makšķernieku prieki un bēdas emigrāciju zemēs

VĒSTULES NO AUSTRĀLIJAS UN KANADAS

Vēl saule nebija parādījusies aiz apvāršņa, kad mūsu šefinženieris Džons un es jau sēdējām mašīnā un, kā katru sestdienu, braucām uz dienvidiem, ar makšķerēšanas piederumiem un pārtiku divām dienām mugursomās. Pēc 50 km brauciena caur krūmājiem izkļuvām piekrastes līdzenumā, kas 6—10 km platā joslā stiepjas gar Austrālijas dienvidrietumu krastiem. Skatam atklājās īpatnēja aina: milzīgajā klajumā starp retajiem „melnajiem zēniem" — tipiskiem Austrālijas kokiem, mierīgi ganījās ķenguri un emu. Paplaukšķinot rokas, pēdējos viegli var piemānīt pavisam tuvu klāt, bet šie dzīvnieki ir par skaistiem, lai tos šautu.

Kādu kilometru no krasta lopu iemītā taka izbeidzās, un ceļš bija jāturpina kājām. Pats krasts klinšains, stāvs un augsts — vietām līdz 250 metriem. Tomēr stāvajā nogāzē atrodamas vietas, pa kuŗām iespējams nokāpt tuvāk ūdens līmenim. Sasniedzām savu vietu — ieslīpu krauju, kas 7—8 metru augstumā virs jūras līmeņa stateniski izbeidzas. Lai nodrošinātos pret slīdēšanu pa gludo klinti, jau agrāk bijām iekaluši un iecementējuši kraujā dzelzs stieni, pie kuŗa piesietles virvēm. Bet šoreiz jūra bija diezgan rāma un klints apžuvusi sausa, tāpēc, par spīti Džona brīdinājumam un piemēram, to tomēr nedarīju. Salingoju savu auklu un aizlaidu to jūrā, jo bija jāizvelk kādas siļķītes ēsmai.

Jāpiebilst, ka makšķerēšana šeit notiek mazliet savādāk nekā Latvijā. Makšķerkāta te nepazīst, bet makšķernieka vienīgais darbarīks ir stipra un gara nailona aukla, kuŗas galā tikai svins un āķis. Ēsmai parasti lieto gabalu siļķes, kas savukārt ar kādu gaļas ēsmu jāizmāna ārā. Zivju pievilināšanai samīca klijas ar valzivs eļļu, un šos klikučus ik pa 5—10 minūtēm izmet jūrā. Rijīgo siļķu zilās muguras tad mudžēt mudž pa ūdens virsmu, bet, tuvojoties kādai haizivij, pārējās zivis „iekrīt kā ūdenī".

Diena tiešām bija laba. Mūsu kule pamazām pildījās skipdžekiem, vaitingiem, lašiem, melnajiem brīmiem, sarkanajām papagaiļu zivīm un, knābjainajām gārzivīm. Bijām tā aizrāvušies ar makšķerēšanu, ka citu neko neredzējām. Un tad pēkšņi tas nāca — šis devitais vilnis. Atjēdzos tikai, kad atrados milzīgā ūdens lavīnā. Tā mani vispirms nesa augšup, tad uz mirkli apstājās un ar jo lielāku sparu trieca atkal lejā. Vēl šodien nesaprotu, kā tas notika, zinu tikai, ka pēkšņi sajutu sevi satveŗam mūsu klintī iekalto stieni. Šis stienis mani paglāba... Džons, kas sevi bija nostiprinājis virvē, arī tika cauri tikai ar izbailēm un nobrāztu ādu.

Mūsu loms un visa pārtika bija aizskalota jūrā. Vienīgi bija palikusi mana aukla, kas bija aptinusies man ap kājām. Kad mazliet vēlāk, pa pusei jokodamies, iemetu to jūrā, izvilku īpatnēju purpursarkanu, divkājainu zivi, kas, izmesta krastā, savādi pīkstēja. Nosaucām viņu par „Bingu Krosbiju" un vēlāk spirtā nosūtījām uz Pertas valsts mūzeju. Atbildes rakstā mūzeja kurātors apraksta šis zivs — „crisiticeps australis — īpatnības un kā pirmo, kas nokerta dienvidu ūdeņos, lūdz to atstāt Pertas mūzejam. Tur to tagad var redzēt katrs apmeklētājs.

Lielo vilni, kas mūs pārskaloja, šeit pazīst kā samērā retu dabas parādību, kas varot kļūt bīstama sevišķi mazākiem kuģiem. Lai kā — mēs viņu laimīgi pārdzīvojām. Šanonriverā, oktobrī. **A. K.**

❁

Makšķerniekiem Kanadā — vismaz manā pusē — ir paradīze: ezers pie ezera, upe pie upes. Atliek tikai vakaros uz zāļu laukumiņa mājas priekšā sakert sliekas pirksta resnumā, iekāpt laivā vai nostāties uz steķīša un iemest makšķeri. Asarus un plakanās saules zivis ir izredzes nokert arvien. Lielo zivju ķeršanai gan vajadzīga laiva ar motoru, kas aizvizina uz piemērotām vietām, tāpat speciāli āķi un mānekļi, kas šeit ir dabūjami tik daudz un dažādos aveidos, ka bieži vien ar interesi var nostāvēt pie skatu logiem un apbrīnot daudzpusīgo izdomu.

Ja slinkums pašam ķert sliekas, var dabūt pirkt slieku atveidus, kas izgatavoti no elastīga brūna materiāla un pilnīgi atgādina tārpu, vai par 30 centiem iegādāties stikla burciņās, skaisti sarindotas, mazas, iemarinētas zivtiņas, vai arī pie laivu īrētājiem pirkt dzīvas sliekas un dzīvas zivtiņas, uz kuŗām ļoti labi ķeras lielās zivis.

Citādi kā šeit ar makšķerēšanu ir ASV, par ko jautru gadījumu vēstulē pastāsta kāda paziņa: „Svētdien bijām makšķerēt foreles. Piebraucām pie paliela dīķa, kur jau priekšā kādas 20 mašīnas. Dīķa malā maza būdiņa, kuŗā dabūjami spiningi un tārpi. Paņēmām katrs pa vienai un sākām. Tavu laimi, cik iemet, tik branga forele klāt! Tad mans kungs skaļi iesaucās, ka nu gan pietiekot. Nobrīnījos, kāpēc taisni tagad, kad tik labi ķeras. Devāmies uz būdu, kur mūsu zivis notīrīja un nosvēra un, cik mārciņu bija zivju, tik arī bija jāsamaksā parastā tirgus cena. Tādu dīvainu makšķerēšanu! Tad jau mūsu zivju sievas Centrāltirgū pircēju izpriecām blakus zivju baseiniem varēja nolikt spiningus ar tārpiem.

Kanadā, oktobrī. **E. Irbīte**

Latviešu izzvejotā divkājainā zivs Pertas valsts muzejā

Igauņu un latvi... Stokholmā be... at...

31. oktobrī Stokholmā notika gadsk... vieglatlētikā un futbolā starp latviešu ... igauņu labākajiem futbolistiem Zv... rijā. Spēle risinājās īsti rudeniģos ... cīkos, un katra spēlētāja pretinie... bija arī rudens vējš ar lietu, dubl... kumba, un dubļainais laukums. T... skatītāju bariņš bija sīkāks nekā ap... rodēts — tikai daži desmiti. Līdzš... tās spēlēs latviešiem vēl nebija izde... ar uzvarēt, mūsu bijušo ziemeļu kaim... un neizdevās arī šoreiz. Kaut vai... latviešu spēlētāji bija tehniski lab... par pretinieku un netrūka arī labu ... darbu gūt rezultātu, tomēr vienga... labākā igauņu vienība arī šoreiz ... uzvarēt. Par tiesnesi darbojās Ig... kā, kuŗa prakses trūkuma un nenot... tās rīcības dēļ latvieši, diemžēl, ... gatavi atstāt laukumu pirms spēles ...

Spēlastes pirmais puslaiks, latvieš... spēlējot pret stipru vēju un lietu, ... cīkā 6—0. Otrā puslaikā, kad daba v... nebija igauņu pretinieks, viņi pirma... 15 minūtēs panāca 1—0 rezultātu, ... pēdējās nedaudz minūtēm latvieši izlīdzi... ar 1—1. Vienlīdzīgajā spēlē 70. min... igauņi guva otrus vārtus, bet spēles g... beidzējā, ka drīz atkal sagaidāms ...

Krustvārdu mīkla

Uzdevis R. Šilinš, Valkā

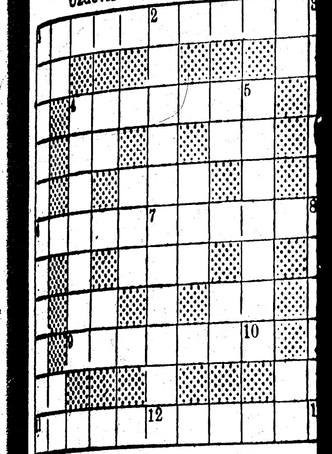

1—4. Pagasts Latvijā. 4—5. Pag... Latvijā. 6—8. Enerģijas uzkrājējs. 9—... klāsts. 11—13. Iezis. 1—11. Vārdu š... 2. 4—9. Glāstīt. 2—12. Apstrīdēta ... sma. 5—10. Nelevērot. 3—13. Ve... ģis. 1—1. Pirmatnēji ieroči. 7—3. S... vārdu vārds. 7—11. Kalēja darba rī... 1—12. Dabas parādība.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Ieveniski: 1. Komika. 4. Virpas. ... Aminijs. 10. Īrī. 11. Trikāta. 12. Skā... 2. Proscēnijas. 18. Arfas. 20. Faktori. ... 21. Majestāte. 24. Skaņas. 25. Etv... Austeniski: 1. Klāsts. 2. Mauri. 3. K... ģis. 4. Filadelfija. 5. Irsis. 6. Palpa... tīgas. 14. Reforma. 15. Iekasēt. ... kāts. 17. Sirēna. 19. Summa. 23. Ov...

Ar skumjām paziņojam...

Te...

dzimis 1890. g. 19. apr... Kanadā

Viņu sirsnīg...

1949. gada 20. oktobrī ... nām šķīrās no mums

Osk...

dzim. 1879. g. 13. dece... Ambergā, Sv. Katrinas...

Viņu mīļā ...

1949. gada 23. oktobrī ... šanām no mums šķīrā...

Z...

dzim. 1904. g. 26. jūlijā ... gā, Sv. Katrinas kapo...

Viņu mīļ...

Mūsu tētiņš

Pē...

dzim. 1894. g. 31. janv... 18. oktobrī Karakasā, ...

Pēc viņa ...

Mūsu sirsnīgi mīļotais...

Jā...

dzim ... mirīs...

Aizbraucēju ievēribai!

Pirms aizbraukšanas no Vācijas pasūtiniet laikrakstu „LATVIJA"

Esslingen/N., Brelte Str. 6.

Pēc jūsu jaunās adreses paziņošanas nekavējoties sāksim laikrakstu piesūtīt.

(Beigas)

al brīvībā

mu riskēt un kopā ar kādu vā-
kapteini ierados viesnīcā. Es
u, lai mani modina pulksten 5
rīta. Drīzi vien es biju apģēr-
un atrados atkal stacijā, bet
šoreiz Rožērs nekur nebija re-
ms. Nebija citas izejas, man
adzēja pašam sameklēt aģentu.
zi vien vajadzīgā adrese bija
iegta: es stāvēju kādas dārza
as priekšā, kad pēkšņi atvērās
vis un pa tām iznāca kāda ve-
a dāma, Rokā viņai bija lūgsnu
mata, un, pamanījusi mani, tā
ēs ieplēta acis. Es instinktīvi
, ka viņai var uzticēties. „At-
hojiet, kundze, vai Jūs vakar
u gaidījāt?" es jautāju fran-
di. „Jā, tomēr. Nāciet ātrāk"
stēja viņa. Drīzi vien es biju
patisku cilvēku vidū, kas mani
tīgi paēdināja. Vēlāk mēs aizgā-
pie Rožēra, kura tēvs bija kāds
ērojams elzasiešu fabrikants, bet
un cauri īsts franču patriots.
viņa es uzzināju, ka mana bēg-
a pavēstīta visām robežpārejas
ām un tāpēc nav nekādu ceribu
eni sasniegt Franciju. Viņš man
ica doties uz Šveici.

ēl tai pašā dienā rūpnieks Renē
lībs no Tannas savā mašīnā ma-
nogādāja uz mazo pierobežas sā-
Lībsdorfu. Arī šis rūpnieks dar-
ās franču slepenajā dienestā, bet
iešiem par to nebija nekādu aiz-
nu. Ceļā mūs aizturēja vācu ka-
īri, bet, pamanījuši pie stūres
lību, ļāva mierīgi turpināt ceļu.
sdorfā mašīna pieturēja pie kā-
atstatu stāvošas mājas, ko ap-
voja pāters Stams. Tas bija sirms
, bet drosmīgs un aukstasinīgs.
karā pie viņa ieradās kāds 25 ga-
vecs mežsargs, vidēja auguma,
rģiskiem sejas vaibstiem. „No
sijas izbēdzis kāds franču gene-
s, ko tagad visur meklē," stāstīja
š. „Vai tu zini viņa vārdu?" jau-
pāters. „Jā," atbildēja mež-
gs. „Tas ir ģenerālis Žiró. Par vi-
izsolīta 100.000 marku liela atlī-
ba. Katru, kas palīdzēs ģenerā-
izbēgt, tūdaļ nošaus." No mež-
ga tālākiem stāstiem mēs uzzinā-
, ka vāciešiem pagaidām nav
ādas jēgas, kur mani meklēt.
ērs domāja, kā ģenerālis Žiró
i šai vietā varētu visvieglāk ie-
t Šveicē. „Sevišķi, ja gaditos
is labs pavadonis," teica pāters.
kungs ir ģenerālis Žiró un es
u pārliecināts, ka tu viņam pali-
si." Jaunais mežsargs pēkšņi pie-
kās kājās, sasita papēžus un no-
ortēja:

Ceturtā strēlnieku bataljona ser-
ts K. Es necerēju, ģenerāļa
gs, ka man būs tas gods. Es jūs
vedīšu uz Šveici. Nākamajā die-
es ieradīšos ap pl. 9 no rīta un
lūdzu esat gatavs man sekot."
šām, jaunais mežsargs turēja
du. Nākamajā dienā ielejas un
nus klāja bieza migla, kas mūsu
omu lielā mērā atvieglināja. Pa
u stāvu kalnu taku mēs devā-
s mežā. Stundas pagāja. Ceļš
va aizvien stāvāks un grūtāks.
pirms pusdienas mežsargs man
ukstēja: „Robeža ir vairs tikai
metru. Drīz jūs būsit Šveicē."
tad no kādas klinšu aizsegas
šņi izlēca vīrs un uztraukts čuk-
a: „Dieva dēļ, slēpjieties ātrāk.
m attālumā atrodas vācu poste-
" Laimīgā kārtā vāciešiem ne-
suņu, citādi mēs būtu pazuduši.

ogulējuši kādu stundu, mēs,
damies aiz klintīm un krūmiem,
niedzām kādu zemnieka māju,
atradās pašā pierobežā. Vācieši
ko bija pārmeklējuši viņa šķūni.
nieks čukstēdams lika doties
ms tur iekšā un gaidīt viņa sig-
u. Savu sievu un bērnus viņš bi-
izsūtījis izpētīt tuvāko apkārtni
novērot vācu posteņus. Ar ap-
nošanu es skatījos šajā eneģiska-
zemnieka, kas riskēja ar visu.
ieši bija izsolījuši vairāku mil-
u franku lielu godalgu tam, kas
ni uzrādīs, bet šim zemniekam
ienu brīdi neienāca prātā iekā-
šo naudu. Pēc kādas stundas
ņa durvis uzmanīgi pavērās un
tām ieslīdēja zemnieks. „Ģenerā-
kungs, viss ir kārtībā. Ievērojiet
, tur 50 m attālumā ir dziļa ie-
ka, kas jau atrodas Šveicē. Vācu
enis stāv uz viņa pakalna. Kad
š pagriezis muguru pret šejieni,
audējiet ne mirkli laika un do-
ies uz minēto ieplaku. Tās kra-
ir gan stāvi, bet apaugušī krū-
m un es ceru, ka Jūs nesasiti-
es."

agāja vēl kādas pārdesmit minū-
kas es izdzirdu klusus čukstus:
nerāla kungs, tagad! Lai Dievs
s palīdz!" Pēc dažām sekundēm
jau biju aizsniedzis ieplaku, ie-
u elpu un lēcu. Atskaitot dažas
ambas, citādi nebija nekādu
inojumu, bet es biju brīvībā,
icē.

(Beigas)

Igauņu un latviešu „valstssacīkstē" Stokholmā beidzās ar laukuma atstāšanu

23. oktobrī Stokholmā notika gadskārtējā sacensība futbolā starp latviešu un igauņu labākajiem futbolistiem Zviedrijā. Spēle risinājās īsti rudenīgos apstākļos, un katra spēlētāja pretiniekos bija arī rudens vējš ar lietu, dubļainā bumba, un dubļainais laukums. Tāpat skatītāju bariņš bija sīkāks nekā agrāk redzēts — tikai daži desmiti. Līdzšinējās spēlēs latviešiem vēl nebija izdevies uzvarēt mūsu bijušo ziemeļu kaimiņu, un neizdevās arī šoreiz. Kaut vairāki latviešu spēlētāji bija techniski labāki par pretinieku un netrūka arī labu izdevību gūt rezultātu, tomēr viengabalainākā igauņu vienība arī šoreiz prata uzvarēt. Par tiesnesi darbojās igaunis, kura prakses trūkuma un nenoteiktās rīcības dēļ latvieši, diemžēl, bija spiesti atstāt laukumu pirms spēles beigām.

Sacīkstes pirmais puslaiks, latviešiem spēlējot pret stipru vēju un lietu, beidzās 0—0. Otrā puslaikā, kad daba vairs nebija igauņu pretinieks, viņi pirmajās 15 minūtēs panāca 1—0 rezutlātu, bet pēc nedaudz minūtēm latvieši izlīdzināja 1—1. Vienlīdzīgajā spēlē 70. minūtē igauņi guva otrus vārtus, bet spēles gaita liecināja, ka drīz atkal sagaidāms izlīdzinājums, kas tomēr nenotika. Kad pēc vairākkārtējas kāda igauņu spēlētāja „saskares" 1. puslaikā ar Krastiņu un 2. puslaikā ar Veidi, jaunais igauņu tiesnesis nevarēja atrast piemērotu sodu pārkāpuma izdarītājam, latviešu vienība — Šmits, Klaisis, Strunke, Veide, Vieglīņš, Paegle, Krastiņš, Janovskis, Špāks, Raits un Kudrašovs — 7 minūtes pirms spēles beigām atstāja laukumu

A. Gr.

ARĪ MEMINGENAS JAUNATNE SACENŠAS VIEGLATLĒTIKAS MEISTARSACĪKSTĒS

Memingenas latviešu jaunatnes meistarsacīkstēs vieglatlētikā it kuplais dalībnieku skaits bija sadalīts 3 vecuma grupās: A klasē startēja jaunieši līdz 20 g., B klasē — līdz 17 g. un C klasē — līdz 14 g. (iesk.).

Sacīkstes gan nevar lepoties ar izciliem sasniegumiem, jo nometnes sporta vadība nav uzskatījusi par savu mērķi audzināt izcilus sportistus, bet gan centusies panākt, lai fiziskās audzināšanas nodarbībās piedalītos pēc iespējas lielāks dalībnieku skaits.

Tehniskie rezultāti: Meitenu C klasē 60 m skrējienā 1. Linde — 9,5 sek., 2. G. Ozoliņa — 9,7, 3. Grīnberga — 10,0; augstlēkšanā 1. Ozoliņa — 1,09 m; tāllēkšanā 1. tikai 11 g. vecā Skara — 3,62 m.; 4×60 m stafetē meitenes sasniedza 42,1 sek. Meitenu B klasē 60 m skrējā 1. Sviestiņa — 9,1, 2. Dzidruma — 9,3, Upesleja — 9,7; augstl. 1. Kārkliņa — 1,23, 2. Sviestiņa 1,18, 3. Upesleja 1,18; tāll. 1. D. Ozoliņa — 3,82; lodē 1. Sviestiņa — 7,55, 2. Kārkliņa — 7,05; diskā 1. Sviestiņa — 23,31, 2. Kārkliņa — 20,40, 3. D. Ozoliņa — 18,50; 4×60 m stafetē — 35,8. Meitenu A klasē lodes grūšanā uzvarēja Zibene — 7,05; pārējās disciplīnas N. Ozoliņa: 60 m — 8,6, augstl. — 1,33, tāll. — 4,36 un diskā — 21,28.

Zēnu C klasē 60 m skr. 1. Sivgals — 8,8, 2. Grāvelsins — 9,0, 3. Reinfelds — 9,3; augstl. 1. Grāvelsins — 1,40, 2. Sivgals — 1,40, 3. Šverns — 1,20; tāll. 1. Grāvelsins — 4,92, 2. Sivgals — 4,46; lodē (5,44 kg) 1. Grāvelsins — 8,99, 2. Sivgals — 7,32; 4×60 m stafetē — 35,8. Zēnu B klasē 60 m skr. 1. Stepans — 7,9, 2. Mazjānis — 8,0, 3. Ozoliņš — 9,0; tāll. 1. Stepans — 4,92, 2. Ozoliņš — 4,40; augstl. Ozoliņš — 1,35, lodē (5,44 kg), 1. Stepans — 10,93, 2. Reinis — 8,02, 3. Ozoliņš — 7,80; diskā (1,5 kg) 1. Grāvelsins — 26,06, 2. Stepans — 25,65, 3. Sivgals — 19,62. Zēnu A klasē Zibens sasniedza lodē (5,44 kg) — 8, 58, diskā (1,5 kg) — 24,90, augstl. 1,40.

*

Memingenā viesojās Kleinkecas nometnes volejbolisti, basketbolisti un galda tenisisti, kas sacentās ar vietējām latviešu vienībām. Viesi bija pārāki basketbolā, bet zaudēja volejbolā un galda tenisā. Basketbola rezultāts teicās 29—22 (13—15) un uzvarētājos visvairāk punktu ieguva Līvens — 12, bet zaudētājos Lejiņš — 14. Volejbolā memingenieši uzvarēja 2 setos 15—9 un 15—4. Galda tenisā punktu attiecība bija 6—3. U. Vīgants pieveica visus pretiniekus, nezaudējot pat nevienu setu Pa—

Krustvārdu mīkla

Uzdevis R. Šiliņš, Valkā

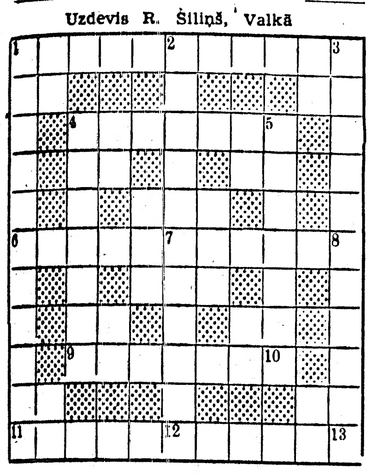

1—3. Pagasts Latvijā. 4—5. Pagasts Latvijā. 6—8. Enerģijas uzkrājējs. 9—10. Aizdot. 11—13. Iezis. 1—11. Vārdu šķira. 4—9. Glāstīt. 2—12. Apstrīdēta zinātne. 5—10. Nelevērot. 3—13. Vampīra. 7—1. Pirmatnēji ieroči. 7—3. Sieviešu vārds. 7—11. Kalēja darba rīki. 7—13. Dabas parādība.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Limeniski: 1. Komika. 4. Virpas. 9. Alumīnijs. 10. Īri. 11. Trikāta. 12. Skāla. 13. Proscēnijas. 18. Arfas. 20. Faktori. 22. Air. 23. Majestāte. 24. Skaņas. 25. Etvija. — **Stateniski:** 1. Klāsts. 2. Mauri. 3. Klijāns. 8. Filadelfija. 5. Irsis. 6. Paipala. 7. Stigas. 14. Reforma. 15. Iekasēt. 16. Rabats. 17. Sirēna. 19. Summa. 23. Ovāli.

TĀ VIŅI IZTEICĀS

Vienīgais ceļš zemes virsū, kā pavairot laimi, ir — dalīt to

Pouls Šerers

*

Cik sievišķīgi ir nelespējamā brīdī vaicāt neatbildamo!

Kristofers Morlejs

*

Sievietes padara skaistas tas, ka viņām ir stipra dekorātīvā izjūta, bet trūkst kauna izjūtas.

Kristofers Morlejs

*

Pirmā vecuma pazīme: jums sāk likties, ka laudis tagad vairs neprot tā priecāties kā jūs pratāt.

Kristofers Morlejs

*

Poligamija nozīmē: katram vīrietim vajaga piecas sievas — vienu filmu skaistuli — mīļāko, vienu kalponi, vienu viesnīcas pārzini, vienu uzmanīgu klausītāju un vienu mācītu sūno kopēju. Poliandrija nozīmē: katrai sievietei vajaga piecus vīrus — vienu intelektuālu pavadoni, vienu muskuļotu melnstrādnieku, vienu finanču ģeniju, vienu romantisku aktieri mīlētāju un vienu praktisku atslēdznieku.

The Gas Flame, Indianapolisā

As pieri sienā

Kādai bagātai zviedru ģimenei ir sevišķi izcilas sugas un paskata suns, un lai tas nezaudētu savu dižciltību, lopiņam katru rītu un vakaru izdara manikiru ar sekojošu pārķemmēšanu. Vismaz reizi dienā suns saņem parfimētu tomatu viru, iepriekš novelkot tomātiem miziņu, pie kam, ievērojot dzīvnieka vārīgo konstrukciju, viru pasniedz pa treji lāgi, katru reizi to sevišķi uzsildot. Par šī supersuņa kopēju pieņemta gluži neievērojama persona — latviešu dzejniece Veronika Strēlerte.

*

52 g. vecais filadelfietis Matiass Perkins pieprasījis laulības šķiršanu sievas vainas dēļ, jo pēdējā pirms kāzām apgalvojusi, ka Perkins ir tikai viņas piektais vīrs, bet vēlāk noskaidrojies, ka viņš ir septītais. Tiesa sievas krāpšanas dēļ laulību šķīra.

*

Melburnā notiek 27 nāciju tautisko darinājumu skate. Pie latviešu novietnes piestājas austrāliešu ģimnazistes. Jūsmo par tautas tērpiem. Viena nenociešas: „Sakiet, lūdzu, kurus no šiem apģērbiem valkā jūsu iedzimtie?"

18. novembri svesatnē atzīmējiet ar grāmatu veltēm

ANDREJS EGLĪTIS, **Uguns vārdi**

Patriotiskās un intīmās dzejas izlase ar **V. Kalves** ievadapceri, 184 lpp. Glītā audekla sējumā DM 4.60.

PĒTERIS AIGARS, **Karogs jānes atpakaļ**

Izmeklēti pēdējā laika dzejoļi, 64 lpp. Broš. DM 1.—.

KNUTS LESIŅŠ, **Mūzības vīns**

Noveles. **Grāmata tikko iznākusi.** Tā aptver 11 izcilus jaundarbus un atzīmē ievērojamu posmu rakstnieka mūžā; 224 lpp. Brošēta DM 4.80.

Kr. BARONS, **Latvju dainu izlase**

II sējums, 448 lpp. **Saturā:** Ievads—Tautasdziesmu metrika, I Par dziesmām un dziedāšanu, II Cilvēka mūža ritums, ģimenes un radu sadzīve, III Darbs un dažādi darba avoti, IV Plašāks sabiedriskais stāvoklis un ļaužu šķiras, V Tēvuzemes un valsts apsargāšana, VI Gada svētki un svinamas dienas, VII Mitiskas dziesmas. Debess draudze, VIII Ierašas, māņi un vectēvu gudrības, IX Šis un tas, X Pielikums. **Iznāks šinis dienās.** Maksās DM 14.— iesiets, DM 10.— brošēts eks. (uz ārzemēm DM 15.— un DM 11.—).

J. KADIĻA apgāds,
(14a) Esslingen/N., Stuttgarterstr. 27.

IZNĀCIS ROMĀNS **Ilonas Leimanes Mātes cilts**

Cena DM 6.50.

Pasūtināms LCK grāmatu apgādā „LATVIJA"
(14a) Esslingen/N., Breitestr. 6.

PARNASA
PASAULES RAKSTNIEKU
SERIJAS
5. grāmata
Augusts Strindbergs

HEMSALNIEKI

Lizetes Skalbes tulkojumā.

Šis ir Strindberga labākais prozas darbs. Gados, kas pagājuši no Hemsalnieku tapšanas, romāns nav nekā zaudējis no sava skarbā svaiguma, tas ir kā patiesās dzīves izgriezums, skatīts ģeniāla rakstnieka visredzīgām acīm.

Vienreizīgi laudis to eipo, kustas un dzīvo savu īpato salinieku dzīvi, un ap tiem mēs jūtam Baltijas jūras skarbo, sāļo gaisu.

CENAS (broš. un ies.) **Vācijā 6.—, 8.50; Anglijā 9/9, 13/3; Beļģijā 65.—, 90.—; Austrālijā 13/—, 18/—; ASV, Kanadā 1.60, 2.—.**

Pieprasiet saviem grāmatu piegādātājiem vai ģenerālpārstāvim: Vegastiftelsensförlag, Garvargatan 11, Stockholm. Sweden. (460)

PARNASS

Latviska grāmata

kalendārs vai zīmējums Jūs vienos ar tēvu zemi arī svešā vidē. Izcelojot tādēļ nealzmirstuet tās līdz paņemt. Piedāvājam Dzintarzemes izdevumus par jaunām, stipri pazeminājām cenām:

	DM
1. Iecienītais **Dzintarzemes sienas kalendārs 1950. gadam ar jaunām,** līdz šim vēl nepublicētām Latvijas ainavām. Izsūtīšanu sāks pēc 15. novembra	1.50
2. **„We accuse"** (Latv. tautas moku ceļi abu okupāciju laiku uzņēmumos). Pārlabots saskaņā ar iebildumiem par dažu lapaspušu tekstu. Bez šī izdevuma neviens cīnītājs par Latviju nedrīkstētu doties tālākā pasaulē	2.60
3. Ainavu krājuma **Latvija** krāsaino uzņēmumu pavilkumi uz krīta papīra:	
a) **Latvijas karogs,** gērbonis, valsts prezidenti	0.20
b) **Abrenes novada tautas tērpi**	0.20
c) **Lielvārdes un Krustpils novada tērpi**	0.20
d) **Nīcas, Bārtas, Rucavas tērpi**	0.20
e) **Jostas un prievītes**	0.20
f) **Audumi latviskā rakstā**	0.20
4. Pastkartes **Baltijas valstis ar dzelzs aizkaru**	0.10
5. K. Kaufmaņa **Kosmografija**	2.50
6. **Brāļu Grimmu 12 pasakas**	1.—
7. G. Celmiņa **Eiropas krustcejos**	2.—
8. N. Kalniņa **Bajāra dziesmas**	0.50
9. A. Akmentiņa **Mūsdienu Itālija**	0.20
10. T. Tomsona **Saltā elpa**	2.—
11. A. Purmaļa **Modernā meistaru prakse** (šacha partijas)	1.—

Izdevumus Nr. 1—7 izsūta ar pasta pēcmaksu, bet Nr. 8-11 ar puspēcmaksu komisijā. Atsevišķu eks. pasūtinājumiem + porto. Pasūtinot uz pēcmaksu vairāk nekā 5 eks. — 20% atlaide.

Pasūtinājumus adresēt: H. Ritumam, Breite ielā 6-2, Esslingen a. N. (480)

Vairāk nekā 8000 latviešu — jaunlebraucēju tagad dzīvo Kanadā un ASV. Par viņu dzīvi un darbu jaunajos dzīves apstākļos lasiet

vienīgajā un Amerikas kontinentā izplatītākajā nedēļas laikrakstā

"Brīvā balss"

Abon. maksa lasītājiem Vācijā par 3 mēn. DM 3.—.

Laikrakstu piesūta tiešī no izdevniecības Kanadā.

Ģenerālpārstāvis Vācijā:
Izdevniecība
JAUNAIS VĀRDS,
(23) Bengwarden / Wilhelmshaven, DP Camp. (444)

„Agra"
3. sacensība

Sacensības sludinājuma tekstā (Nr. 104 no 29 okt.) pamanīta kļūda kura ar šo tiek izlabota

Jābūt —„Katrs dalībnieks saņem vienu prēmiju! Grāmatas: 1) DM... un t. t. —"

Lai novērstu pārpratumus, dalībn., kuri pamatojoties uz sludinājumu atbildes jau iesūtījuši, var dalību atsaukt līdz š. g. 9. nov. Sakarā ar ievies. kļūdu, atbilžu iesūt. ped. termiņš tiek pārcelts uz š. g. 15 nov. (481)

„AGRA",
Graf. atelje un spiestuve
(14a) Stuttgart-S. Neefstr. 10.

Latviešu meitenes,

ja tādas vēl esat, atsaucieties Francim, Imantam un Feliksam — Jums jābūt ar iedzimtu, ne iemācītu intelligenci, 20—27 g. vecām. Vēlama ģimetne, ko pēc vēlēšanās nosūtīsim atpakaļ.

C. M. W. S. Post 480, (22a) Viersen, Bittarders Str. 24. (487)

Ikvienu, kas ko zinātu par
Valdas Strazdiņas
jaunkundzes dzīves vietu laipni lūdz sazināties ar W. T. P. Box 341, Sussex, N. B., Canada. (483)

Ar skumjām paziņojam, ka pēkšņi šķīrās no mums, mūsu mīļais

Teodors Grauds

dzimis 1890. g. 19. apr. Rīgā, miris 1949. g. 22. sept. Halifaksā, Kanadā

Viņu sirsnīgā piemiņā paturēs
sieva un draugs Kanadā, krustmeita un draugi Vācijā

1949. gada 20. oktobrī Ambergas san. pēc grūtām un ilgām ciešanām šķīrās no mums

mežzinis

Oskars Forstmanis

dzim. 1879. g. 13. decembrī Latvijā. Apbedīts š. g. 24. oktobrī Ambergā, Sv. Katrīnas kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
Ambergas IRO sanatorijas latviešu kopa.

1949. gada 23. oktobrī Ambergas san. pēc ilgām un grūtām ciešanām no mums šķīrās

Zelma Miezis

dzim. 1904. g. 26. jūlijā Rīgā. Apbedīta š. g. 26. oktobrī Ambergā, Sv. Katrīnas kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
Ambergas IRO sanatorijas latviešu kopa.

Mūsu tētiņš

Pēters Grīnvalds

dzim. 1894. g. 31. janvārī Raunas pag. Baldiņos, miris 1949. g. 18. oktobrī Karakasā.

Pēc viņa sēro sieva un dēls Eslingenā, meita, znots un mazbērni Francijā, meita Venecuelā.

Mūsu sirsnīgi mīlotais un gādīgais vīrs

Jānis Upmanis

dzim. 1897. g. 12. 10 Jelgavā,
miris 1949. g. 29. 10. Ambergā.

Dziļās sērās
sieva

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīca piedava:

	DM
Ceļa zīmes	4.—
Z. Mauriņas esejas **Sirds Mozaīka,** ies.	5.50
broš.	3.50
Z. Mauriņas esejas **Spīts,** broš., pirmiespiedums, iznāks novembra vidū, apm. 350 lpp.	7.50
J. Sīrmaņa **Kriksis Mežmājā**	3.—
Kurzemes krasts, Kurzemes varoņu piemiņai veltīta dzejas antoloģ., sakārt. A.Eglītis	
Voltēra **Kandids,** ies.	7.—
Dž. Steinbeka **Mēness norietējis,** broš.	5.—
Dž. Hiltona **Ardievu, mister Čip!**	3.50
A. Švābes **The Story of Latvia**	
Latvijas nac. karoga lente, 1 metrs	10.—
Latvijas nac. karoga **standartiņš,** 12×25 cm, ar zelta bārkstītēm	3.50
Standartiņa statīvs, ar uz pamatnes piestiprinātu kokā izgrieztu Latvijas ģērboni	16.—
Ziemeļamerikas karte	6.—
Austrālijas karte	4.—

Izsūtam uz pēcmaksu. Atkalpārdevējiem parastā atlaide. Pieprasiet jauno trimdas izdevumu katalogu.

Daugavas Vanagu Grāmatnīca,
(14a) Ulm, Bölcke-Kaserne (482)

PATEICĪBA

Visiem, kas piedalījās mūsu mīļā vīra un dēla

Olģerta Āvika

izvadīšanā uz pēdējo dusu — draudzes māc. Kleinberga kungam, 8717. un 8850. darba rotas komandieriem un darba viriem, viņa līdzgaitniekiem, 8717. darba rotas motorvadam, nometnes latviešu komitejai, nom. emigrācijas biroja vadītājam un viņa darbiniekiem un Vircburgas centrālās nometnes tautiešiem — izsakām pateicību par aizgājējam veltītiem skaistajiem vārdiem un krāšņajiem ziediem.

Sirsnīgs paldies par lielo līdzjūtību.

(479) **Sieva un māte**

Maiņas un tuvākas sadarbības nolūkā

vēlos stāties sakaros ar pastmarku krājējiem

Vācijā un citās zemēs.

Rūdolfs Noritis. Östra Vallgatan 4 B. Lund. Sverige-Sweden. (486)

Tautietes un tautieši ASV un Kanadā!

Etnografiski pareizas latviskās rotas lietas ir skaistākās pasaulē. Tās ir arī **jaukākā un vērtīgākā dāvana Jūsu draugiem.** Jūsu rotas lietās ieguldītā nauda nezaudē vērtību, lai kur Jūs ietu.

LATVJU GRĀMATA

piedāvā un pieņem pasūtinājumus stilā pareizām rotas lietām, meistara izpildījumā, par iespējami mērenām cenām. Pasūtinājumus izpilda nekavējoties pa pastu. Drošība garantēta. Pieprasiet katalogu.

Pieprasiet grāmatu katalogu, grāmatu krājums nemitīgi aug. Pieņem abonentus laikrakstam **LATVIJA:** maksā $ 1.— mēnesī.

Pieņem arī abonentus Zviedrijas latviešu laikrakstam **LATVJU ZIŅAS.** Maksa par 3 mēnešiem pa parasto pastu $ 2.— pa gaisa pastu $4.—. Gaisa pasta izd. ir jau otrā dienā Nujorkā.

Pasta likmēs un naudas kursā nav starpības ASV un Kanadā.

LATVJU GRĀMATA
Latvian Books Agency
ED. DOBELIS.
503, 2nd Street, N. W., Waverly, Iowa, USA. (429)

Aizbraucēju ievēribai!

Pirms aizbraukšanas no Vācijas pasūtiniet laikrakstu

„LATVIJA"

Esslingen/N., Breite Str. 6.

Pēc jūsu jaunās adreses paziņošanas nekavējoties sāksim laikrakstu piesūtīt.

Savlaicīgi iegādājieties sev un arī nosūtiet draugiem un radiem ārzemēs

Sienas kalendāru
1950. gadam

Kalendārs divkrāsaīnā iespiedumā uz krīta papīra, ar dzimtenes skatu ilustrācijām, maksā DM 1.—. Pieprasiet:

ARV. EGLĪTIS.

(24a) Geesthacht/Elbe, Lettenlager. (458)

Brīvo Eiropas zemnieku manifests

Austrijas Tirolē Insbrukas pilsētā no 29. sept. līdz 1. oktobrim notika Eiropas lauksaimniecības konfederācijas sasauktais Eiropas lauksaimnieku kongress. Konfederācijā apvienojušās 175 organizācijas no 18 valstīm. Saskaņā ar statutiem konfederācijā par biedriem var būt kā Eiropas valstis, tā arī tādas, kas neatrodas Eiropā, bet kuru robežas pieiet Vidusjūrai. Tamdēļ konfederācijā skaitas arī Izraela, Maroka, Tunisa un Sirija. Insbrukas kongresā bija ieradušies apalos skaitļos 350 delegāti. Dienaskārtībā bija vairāki ļoti svarīgi jautājumi, kas pašlaik interesē Eiropas lauksaimniekus. Bez tīri tehniskiem jautājumiem, kā par cīņu pret mājlopu tuberkulozi un augu kaitekļiem, apspriedā arī vairākas agrārpolitiskas problēmas par lauku iedzīvotāju bēgšanu uz pilsētām, par zemes atņemšanu lauksaimniekiem, dzelzceļu, šoseju, lidlauku, sporta laukumu un citām līdzīgām sabiedriskām vajadzībām. Tomēr pats svarīgākais kongresa dienas kārtībā bija uzsaukums — resp. manifests Eiropas zemniekiem un diskusijas kolhozu jautājumā.

Pārrunas par manifestu ievadīja ar referātu Austrijas bij. bundeskanclera vietnieks Šumi. Savā runā viņš uzsvēra, ka Markss un Engels 1848. gadā pasludinājuši savu komūnistisko manifestu par šķiru cīņu un šķiru naidu. Šī mācība cilvēcei jau nodarījusi daudz posta un pienācis laiks tautu dzīvi ievadīt veselīgākā gultnē. Pretim marksistu sarkanajam, zemniekiem ir jāpaceļ savs zaļais karogs, šķiru cīņas un šķiru naida vietā jāmeklē saprašanās un sadarbības gars. Tad nolasīja iepriekš sagatavoto manifesta tekstu, kur deklarēti zemnieku uzskati svarīgākos tautas dzīves jautājumos. Manifestam šāds saturs:

„Eiropas lauksaimnieki nodibinājuši savu Eiropas lauksaimniecības konfederāciju. Šī konfederācija sev spraudusi par mērķi lauksaimniecības ražošanas spēju celšanu, lai nodrošinātu tautai uzvaru, vairotu lauksaimnieku un laukstrādnieku ienākumus un uzlabotu to dzīves apstākļus. Konfederācija grib nodrošināt un paplašināt zemnieku zemes īpašumus un celt to ražību. Tomēr augstākās vērtības, kas zemniekiem jāaargā, ir ģimene, tad ticības, domāšanas un runas brīvības.

Valsts aizsardzība un tirgus regulēšana veselīgu zemnieku dzīves apstākļu nodrošināšanai ir tikpat nepieciešamas, ka kopdarbības organizācijas. Bet kā valdībai, tā arī kopdarbības organizācijām ir jārespektē zemnieki un viņu saimniecības brīvība. Konfederācija noraida lauksaimniecības nacionālizāciju un kolhozus.

Konfederācija aicina zemniekus, laukstrādniekus, kooperatīvās organizācijas un biedrības darboties saskaņā ar šām pamatatziņām, idejām un vadītājiem virzieniem par svētību pašiem, tēvzemei un cilvēcei."

Kad bija noklausīti komentāri un nolasīts manifesta teksts, kongresa vadītājs, Šveices profesors O. Hovalds aicināja kongresa dalībniekus balsot par manifestu ar piecelšanos. Citos jautājumos balsojot vienkārši pacēla kongresa dalībnieku kartes. Balsot aicināja visus klātesošos, kā pilntiesīgos delegātus, tā arī viesus. Spilgti apgaismotā un 18 nāciju karogiem greznotājā zālē klātesošie piecēlās kā viens vīrs. Priekšsēdētājam atlika konstatēt, ka manifests pieņemts vienprātīgi. Tālāk informēja, ka manifests jau pārtulkots 12 dažādās valodās, tas piesūtīts 20 radiofoniem un 450 laikrakstu redakcijām dažādās valstīs.

Tā vadošie Eiropas lauksaimniecības darbinieki pasludināja pamata atziņas, pie kurām jāturas valdībām savā lauksaimniecības politikā. Lieki būtu te vēl skaidrot, ka pasludinātais manifests noraida politiku, ko pašlaik Latvijā piekopj okupācijas vara. It sevišķi noraidoša kongresa dalībnieku izturēšanās bija pret kolhoziem. Bet Eiropas tiesu par kolhoziem apskatīsim nākošā rakstā.

Prof. P. Starcs.

So pagājušam numuram paredzēto rakstu tehnisku iemeslu dēļ ievietojam šai numurā. — Red.

Lietuvis par sūtni Kārli Zariņu

Sūtņa K. Zariņa viesošanos amerikāņu joslā atzīmē arī Lietuvis, ievietojot sava līdzstrādnieka interviju ar sūtni viņa apmeklējuma laikā. Sūtnis paskaidrojis, ka Baltijas tautu cīņa pret okupantu tiek saskaņota ar citām apspiestām tautām un to ārzemju pārstāvji regulāri informē brīvās valstis par dzimtenē notiekošo. Baltijas valstu neatkarība tagad neesot vairs būtisks, bet gan tikai laika jautājums. Trīs Baltijas valstu diplomāti brālīgi sastrādājot par savu tautu nākotni. Sūtnis izteicies arī, ka par Baltijas valstu nākamo iekārtu būs jālemj tautām pašām, bet vispirms jādara viss iespējamais šo zemju atbrīvošanai no okupantiem.

DAŽOS VĀRDOS

49 g. vecumā miris Ed. Stetiniuss, bij. ASV ārlietu ministrs un pirmais amerikāņu pārstāvis Apvienoto nāciju sanāksmēs. Stetiniuss pavadīja prez. Ruzveltu uz Jaltas konferenci un aktīvi piedalījās UN statūtu izstrādāšanā.

Bambergas pilsētas domes sēdē paziņots, ka kāds DP, kas pirms pāris gadiem ieradies Bambergā tikai ar to, kas mugurā, nesen izceļojot paņēmis līdzi mantas 5 milj. vācu marku vērtībā.

Pasaulē pašreiz ir 423 milj. katoļu, ziņoja Vatikāna raidītājs. Tas nozīmē, ka katoļu skaits pēdējos 20 gados pieaudzis par 119 milj., par ko galvenais nopelns ir katoļu misijas darba izplatībai un aktivitātei. Radio ziņotājs uzsvēra, ka zemes lodes apdzīvotāju skaits no 1920.—1949. g. pavairojies par 600 milj.

18. milj. dolaru mantojumu noraidījusi Džefersona vārdā nosauktā amerikāņu kara skola Misisipi štatā. Mantojuma devējs, kāds bagāts naftas magnāts, savā novēlējumā ielicis noteikumu, ka kara skolā nedrīkst uzņemt nēģerus un žīdus. Skolas vadība atteicās šo noteikumu pildīt un tamdēļ mantojumu nesaņems.

Gaidāma trīs ārlietu ministru konference par Vāciju

Parīze (D).—Lielbritānijas, Francijas, Holandes, Beļģijas, Luksemburgas, Norvēģijas, Zviedrijas, Īrijas, Dānijas, Itālijas, Grieķijas un Turcijas ārlietu ministri ceturtdien sanāca uz svarīgu apspriedi Francijas ārlietu ministrijas namā, lai vienotos par Vācijas un Zāras apgabala iesaistīšanu Eiropas padomē. Šajā apspriedē Šumans paziņoja, ka Zāras apgabals iesniedzis oficiālu lūgumu atļaut tam iestāties Eiropas valstu apvienībā. Divpadsmit ārlietu ministru konference ilgs vairākas dienas, jo darba kārtībā uzņemti 54 jautājumi. Informētas aprindas Parīzē izsakās, ka pēc šīs apspriedes sekos Savienoto valstu, Lielbritānijas un Francijas ārlietu ministru konference, kas būs veltīta Vācijas problēmām. Sagaida, ka jau tuvākās dienās Parīzē ieradīsies arī Dīns Ečesons.

UP pārstāvis ziņo no Londonas, ka britu valdība pašreiz apsver jautājumu par karastāvokļa izbeigšanu ar Vāciju. Lai cik tas dīvaini arī izklausītos, šāds stāvoklis tomēr pastāv, jo ar Vāciju vēl joprojām nav parakstīts miera līgums. Trīs ārlietu ministru konference sasaukta tāpēc lai stiprinātu Rietumvācijas federatīvo valdību. Rietumu sabiedrotie separātu miera līgumu ar Vāciju nav paredzējuši parakstīt, vēstī jau pieminētā amerikāņu ziņu aģentūra.

Parīzē dzirdāmas arī citas valodas, proti, trīs ārlietu ministru konferences laikā tur sagaida ierodamies Rietumvācijas ministru prezidentu Dr. A. Adenaueru, kas vēlo ties apspriestes par vāciešiem tik svarīgo demontāžas jautājumu. Lēmums par Rietumvācijas uzņemšanu Eiropas valstu apvienībā nav gaidāms ātrāk kā 7. novembrī, kad notiks padomes sēde.

UN PILNSAPULCES SESIJA IEILGST

Ņujorka (I). — Apvienoto nāciju pilnsapulce turpinas jau sesto nedēļu. Sastādot tās darba kārtību izkalkulēja, ka sesija beigsies 30. novembrī, bet tagad izrādās, ka komisiju lēnās darbības dēļ sesijas slēgšana sagaidāma ne agrāk, kā ap Ziemsvētkiem.

Plenuma tuvāko sēžu darba kārtībā ir sasāpējušais jautājums par atomu enerģijas kontroli, par Grieķijas problēmām, italiešu bij. koloniju liktenis un daži ar Palestīnas notikumiem saistīti jautājumi. Kas zīmējās uz atomu enerģijas kontroli, tad pagājušā nedēļā publicētais piecu lielvalstu un Kanadas kopējais komunikē vēl neliecina, ka paredzama drīza vienošanās. Par šo lietu arī vēl spriedīs vairākas komisijas, tā ka varbūt vēl sagaidāmi arī kādi negaidīti kompromisu ierosinājumi.

Politisko lietu komisijā tikko sākušās debates Grieķijas lietās, pie kam nav nekādu izredžu par domstarpību novēršanu, kas radušās starp komisijas vairākumu un Padomju savienības pārstāvjiem. Pirmie vainu par notikumiem Grieķijā uzvel tās kaimiņvalstīm, kurpretim padomju delegāti vaino tikai Atēnu valdību. Visa šī problēma pie tam cieši saistīta ar Padomju savienības un Jugoslavijas strīdu. Ja Višinskis atkāptos no šī sava viedokļa, tad viņš līdz ar to akceptētu Jugoslavijas deklarāciju, ka Padomju savienībai Grieķijā bijušas šauri egoistiskas intereses un ka „grieķu demokrātu" liktenis tai galīgi vienaldzīgs. Un to Kremļa pārstāvis pagaidām vēl negrib izrādīt.

Palestīnas jautājumā Apvienoto nāciju organizācijai būs jākonstatē viņas ieceltās komisijas pilnīga neveiksme, jo Izraēla valsts formāli joprojām vēl ir karā ar saviem arābu kaimiņiem. Italijas bij. koloniju likteni politiskā komisija pat vēl nav sākusi apspriest, kaut gan sesijai sanākot, šo jautājumu uzskatīja par vienu no galvenajiem darba kārtības punktiem.

KLEMENTS GOTVALDS BEIDZOT ATZĪSTAS . . .

Prāga (E). — „Bez Padomju savienības čechu strādnieki nebūtu varējuši nodibināt tautas demokratiju", teica Čechoslovakijas valsts prezidents Gotvalds, runādams kādā sanāksmē, kas bija veltīta oktobra revolūcijas svētkiem. Runas turpinājumā viņš aicināja visus čechus parakstīt apsveikumu, ko paredz nosūtīt uz Kremli Staļina 70 dzimumdienas gadījumā. Bez tam viņš ieteica katram Čechoslavakijas iedzīvotājam iespējami ātrāk izmācīties krievu valodu, lai varētu iepazīties ar Padomju savienības kultūru.

BBC ziņo, ka čechu valdība izņēmusi no apgrozības visas pastmarkas ar Masarika un Beneša attēlu. Tā vietā uz jaunajām pasta zīmēm būs redzams tagadējā valsts prezidenta Gotvalda ģīmis.

Uz oktobra revolūcijas svētkiem izlidojusi 20 cilvēku liela Austrumvācijas delegācija, kuŗā ieiet ministri, parlamentu prezidenti, zinātnieki, mākslinieki un aktīvisti. Tai pašā laikā ar vilcienu uz Maskavu devusies arī 15 personu lielā Brīvās vācu jaunatnes delegācija. Oktobŗa svētku gadījumā SED publicējusi manifestu, kuŗā Padomju savienība apzīmēta par „miera bastionu un progresa aizstāvi". Manifestā Staļinam izteikta sirsnīga pateicība par „augstsirdīgo" palīdzību un par Vācijas „miera robežām" atkārtoti apzīmēta Oderas-Neises līnija.

EKSPLOZIJA ŅUJORKAS GALVENAJĀ PASTĀ

Ņujorka (E). — Otrdien Ņujorkas galvenajā pastā izcēlās milzu ugunsgrēks. Pēc līdzšinējām ziņām viena ierēdne pazudusi, bet 15 cilvēki smagi ievainoti. Pirms ugunsgrēka pasta namā notika vairākas eksplozijas. Kad apdraudēto namu bija atstājuši 3000 ierēdņu, sekoja jauns sprādziens, kas radīja 60 m garu šachtu. Tā sniedzās līdz galvenā pasta 7. stāvam, kur iekārtots ziņu dienests. Eksploziju iemesli pagaidām nav zināmi.

Amerikāņu arodbiedrības izslēdz komūnistus

Ņujorka (D). — Klīvlendā (Ohaio štātā) pirmdien sākās amerikāņu arodbiedrību apvienības CIO padsmitais kongress. Apvienības izpildkomiteja ar lielu balsu vairākumu nolēma no organizācijas izslēgt visus komūnistus, fašistus un citu totalitāro grupu pārstāvjus. Jau otrdien šis lēmums iedzīvināts. 12 arodbiedrību vadītājiem izpildkomiteja likusi atkāpties no saviem amatiem. Komentējot pieņemto lēmumu, CIO prezidents Filips Marejs preses pārstāvjiem paskaidroja, ka komūnisti pārstāv Maskavas un nevis strādnieku intereses. Tālāk Marejs deklarēja, ka CIO iestāsies jaunajā pasaules arodbiedrību apvienībā. „Tā būs spēcīga organizācija," teica viņš, „kas cīnīsies pret nabadzību un Padomju savienības imperiālismu."

CIO izpildkomitejas lēmumu par komūnistu, fašistu un citu totalitāru grupu izslēgšanu no apvienības, trešdien gandrīz vienbalsīgi apstiprināja arī šīs lielās amerikāņu arodbiedrību apvienības kongress. Tekstilstrādnieku arodbiedrības priekšsēdis deklarēja, ka minēto lēmumu vajadzējis pieņemt jau pirms 9 gadiem. „Mēs nevēlamies, lai ASV pārvērstos par policijas valsti un lai mūs liktu cietumos vai koncentrācijas nometnēs tikai par to, ka mēs uzdrošinātos kritizēt savu arodbiedrību vadību vai valdību.

BBC ziņo, ka 28. novembrī Londonā sanāks 55 valstu delegāti, kas lems par jaunas arodbiedrību apvienības dibināšanu. Uz šo apspriedi uzaicināti 115 strādnieku organizāciju pārstāvji. Sagatavošanas darbi kongresam jau nobeigti. Informētas aprindas izsakās, ka jaunās organizācijas pamatprincipi ietverti piecos punktos — tiesībās uz sociālu taisnību, darbu, darba vietas maiņu, brīvām arodbiedrībām un algu. Par jaunas pasaules arodbiedrību apvienības dibināšanu lemts apmēram pirms gada, kad britu, holandiešu un amerikāņu delegāti norādīja, ka viņi vairs nevēlas darboties tādā apvienībā, kas par galveno uzskata Padomju savienības un nevis strādnieku interešu aizstāvēšanu.

GALMA REVOLŪCIJA NORVĒĢIJAS KOMŪNISTU PARTIJĀ

Oslo (D). — BBC ziņo, ka Norvēģijas komūnistu partijā sākusies īsta galma revolūcija. Pēc tam, kad šie Kremļa uzticīgie kalpi nesenajās stortinga vēlēšanās pazaudēja visus 11 mandātus, komūnisti sāka meklēt vaininiekus. Pagājušajā nedēļā lielāka grupa apbruņotu jauniešu ielauzās partijas birojā un laikraksta Friheten redakcijā un piespieda līdzšinējos komūnistu vadoņus atstāt telpas. Dažas dienas pēc tam Oslo sekoja delegātu sapulce, kuŗā piedalījās ap 350 personu. Par „trockismu, titoismu, sadarbību ar amerikāņu sūtniecību un britu slepeno dienestu" no partijas izslēdza agrāko ģenerālsekretāru Furubotnu, apzīmējot viņu par „nodevēju un kapitālistu kalpu". Asajās debatēs, kas sekoja šim lēmumam, delegāti pavisam vieglprātīgi atzinās, ka Norvēģijā pastāv slepena komūnistu militāra organizācija. Valdība devusi rīkojumu policijai šo gadījumu izmeklēt.

NOBEĻA PRĒMIJA JAPĀNIM

Stokholma (F).—Zviedrijas zinātņu akadēmija Nobeļa prēmiju fizikā trešdien pirmoreiz piešķīra japāņu zinātniekam prof. Jukavam, bet ķīmijā — Kalifornijas universitātes prof. Džakam. Nobeļa prēmiju literātūrā šogad nepiešķirs, jo neviens kandidāts neieguva vajadzīgo balsu skaitu.

Kādas vizītes . . .

(Turpinājums no 1. lpp.).

ses dažos jautājumos pilnīgi vienādas.

Franko cenšanās tikt laukā no pašreizējās izolācijas tomēr neizpaužas vienīgi sadarbībā vai domu apmaiņā ar amerikāņu admirāļiem. Visu šo gadu vai katru mēnesi Madridi apmeklējusi kāda amerikāņu senātoru vai veikalnieku grupa. Bieži šo apmeklētāju skaits mēnesī pārsniedzis vairākus desmitus. Tieši no Vašingtonas Madridē ieradušies vairāki ASV ģenerālštāba ģenerāļi, bet amerikāņu okupācijas iestāžu augstākie darbinieki Vācijā ir Spānijā pastāvīgi viesi. Materiāli, kurus šie apmeklētāji šādā kārtā sistēmatiski savāc par Spāniju, Atlantika pakta militāro lietpratēju rokās ir trumpis, lai Spānijas jautājumu galu galā atrisinātu tā, kā tas vēlams viņiem, vadoties pie tam nevis no kādiem ideoloģiskiem, bet tīri praktiskiem militāri-techniskiem apsvērumiem Franko vizīte Lisabonā bija šo lietpratēju ierosināta spēle, lai pasaulei parādītu to, kas šinī virzienā jau panākts.

Angļu laukstrādnieki pret ārzemniekiem

„JA ĀRZEMNIEKI NEPAZUDĪS, MĒS STREIKOSIM . . ."

Londona (I). — Kentas grāfistes laukstrādnieku arodbiedrības delegātu sanāksmē 29. oktobrī, kuŗā 10.000 angļu strādniekus pārstāvēja 500 uzticības personas, runātāji asi kritizēja valdības rīcību ārzemju laukstrādnieku ielaišanā. Sapulce draudēja ar angļu laukstrādnieku streiku, ja valdība tūlīņ neparūpēsies par ārzemju darba spēka atlaišanu. Attiecīgu rezolūciju nosūtīja laukstrādnieku arodbiedrību apvienībai.

Pēc laikraksta The People informācijas (30. 10.) apvienības sekretārs A. Danns streika piedraudētājiem norādījis, ka angļi nevarot tik vienkārši „izsviest atkritumu kaudzē tūkstošiem ļaužu, kas zaudējuši savu dzimteni." Šis aizrādījums tomēr nav varējis pārliecināt sanāksmes dalībniekus, kas palikuši pie sava: „Gādājiet, ka ārzemnieki pazūd, jeb mēs - streikosim!"

Eiropas saimniecības

(Turpinājums no 1. lpp.).

uzbūves noteiktas programmas izstrādāšanu. „Mēs atrodamies pusceļā, teica Hofmans, Eiropas saimniecība ir atkal iedzīvināta, bet tālākai mūsu mērķa reālizēšanai jāatrisina divi lielas problēmas — cīņa pret inflāciju un eksporttirdzniecības veicināšana. Lai šos mērķus panāktu, vismaz 8 galvenajām Maršala plāna valstīm — Anglijai, Francijai, Beneluksa valstīm, Italijai un Šveicei jāsaslēdzas ciešāk. Ar to būtu radīts 270 miljonu patērētāju bloks. Visi saimnieciskie ierobežojumi un muitu robežas tad automātiski, atkristu pašas no sevis. Ja šāda attīstība netiktu ievadīta, Rietumeiropas saimniecībai draudētu briesmas, jo katra valsts joprojām censtos iet vecos, neauglīgos saimnieciskās autarķijas ceļus. Tādēļ Eiropas saimniecības saliedēšana nav nekāds ideāls, bet gan praktiska nepieciešamība." Tālāk Hofmans kā pirmo soli ceļā uz šo plānu reālizēšanu ieteica valūtu paritātes izstrādāšanu, jo pēc mārciņas kursa pazeminašanas, kam sekoja gandrīz visas pārējās Rietumeiropas valstu valūtas, prakstiska kursu pielīdzināšana nav vēl notikusi un katra valsts uztur savu, ar mākslīgiem ierobežojumiem teorētiski noteiktu maiņas kursu.

Runas ievadījumā Hofmans apsveica vācu federācijas pārstāvi vicekancleru Fr. Blicheru, kas kā pirmais Rietumvācijas delegāts piedalījās sanāksmē. Blichers atbildes runā izteica cerību, ka Rietumvāciju drīz pielaidīs par pilntiesīgu partneri Eiropas jaunuzbūvē.

Konferences otrā dienā parādījās bīstamākā zemūdens klints — Anglijas finanču ministrs sērs Stefords Kripss ierosināja, lai Eiropas valstis jau līdz š. g. 15. decembrim vismaz par 50 proc. atceltu līdzšinējo preču kontingentu sistēmu. Šis Anglijas priekšlikums bija tikai veikls šacha vilciens. Konferences kuluāros jau dienu iepriekš valdīja pārliecība, ka Lielbritānija Hofmana brīvās saimniecības principiem nepiekritīs, bet, lai tai neuzveltu konferences jaucējas un kavētājas lomu, Anglija iesniegs savus priekšlikumus, kas ārēji liksies ļoti konstruktīvi, bet patiesībā neko nemainīs līdzšinējā angļu strādnieku plānsaimniecības programmā, jo tiek paturēts mākslīgi noteiktais mārciņas kurss.

Francijas finanču ministrs Pēcs iesniedza priekšlikumu vispirms vienkāršot tirdzniecību un maksāšanas kārtību starp tām zemēm, kas gatavas tūlīt bez iebildumiem un dīvkosības akceptēt brīvās saimniecības principus, jo tas šobrīd šķiet vienīgais praktiskais ceļš. Kā to ārzemju preses komentātori uzsver, visās Rietumeiropas valstīs valda pārliecība, ka amerikāņu padoms tomēr ir vienīgais glābiņš Eiropas saimniecības un tirgu nodrošināšanai. Anglija turpretim vēl nav izšķīrusies, ko darīt. Tur daļa sabiedriskās domas gan ir par Hofmana plānu, bet strādnieku valdības piekritēji savukārt negrib atteikties no sociālistiskās plānsaimniecības un līdzšinējā Anglijas salu valsts stāvokļa iepretim vecajam Eiropas kontinentam. Pašos pamatos ņemot, Hofmans tagad prasa, lai Anglija kļūtu par Eiropas kontinenta vienotāju un koordinētāju. Tās vēsturiskā loma kopš gadu simteņiem bijusi gluži pretējā. Lielbritānijas piekoptā spēku līdzsvaru politika centās uzturēt Eiropā daudzas atsevišķas autarķijas, kas katra par sevi būtu vājāka nekā Lielbritānija. Vai Londona spēs atteikties no savas tradicionālās politikas, rādīs nākotne.

ARCHIBĪSKAPAM BERĀNAM JĀZVĒR ZAPOTOCKIM

Prāga (D). — Čechu valdība ceturtdienas vakarā publicēja īpašu dekrētu, ka Prāgas archibīskapam Dr. Beranam un pārējiem Čechoslovakijas archibīskapiem „uzticības zvērests" jānodod ministru prezidentam Zapotockim. Zemākos garīdzniekus nozvērinās tieslietu ministrs Cepicka. Informētas, katoļu aprindas izsakās, ka nedz Dr. Berans, nedz pārējie archibīskapi valdībai uzticību nezvērēs, tāpat kā no komūnistiem nesaņems bazniecu likumā paredzēto atlīdzību. Valdība tādā gadījumā atradīsies grūtas problēmas priekšā — tai augstos garīdzniekus vajadzēs vai nu apcietināt vai arī pielaut, ka viņi atklāti nostājas pret „likumu". Zemākiem garīdzniekiem katoļu baznīcas vadība uzticību apzvērēt atļāvusi, papildinot vienīgi valdības formulu ar teikumu: „Nododu zvērestu pēc tam, kad esmu pārliecinājies, ka valdība no manis nekad neprasīs kaut ko tādu, kas runā pretī Dieva likumiem vai cilvēka tiesībām."

LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP/196. Publisher and Editor: Valdemārs Lemmings Ellingen/N., Breite Str. 14. Printer: Ungeheuer & Gmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 18. Published twice weekly. Circulation 11.000.

Latvie

Kad ASV štāta gubernātors sagaida DP

Eiropu atstāja simttūkstotais DP, kas uz ASV izceļoja saskaņā ar līdzšinējā informācijas likuma noteikumiem. Šo faktu vispirms atzīmēja ANO padomes sesijā Ženevā. Igauni Ferdinandu Kisku ar sievu un trim bērniņiem tad sevišķi svinīgi sagaidīja Ņujorkas ostā, bet tagad United Press aģentūra ziņo, ka šī izceļotāju ģimene laimīgi nonākusi savā jaunajā darba un dzīves vietā Mičigana štatā.

Tur Kisku un viņa ģimeni sagaidīja Mičiganas štata gubernātors G. G. Williamss, pasniedzot jaunajam amerikānietim bronzas piemiņas zīmi. Savā uzrunā gubernātors ieceļotājā personās cildināja ideālus, kuru vārdā tie atstājuši savu dzimteni. Viņa ieceļotāju darba lauks būs rūpniecības centrs, jo Kisks ir igauņu rūpniecības inženieris, kura mājas nopostīja bolševiku pēdējā uzbrukuma laikā.

Galvojumus ASV pieņems līdz gada beigām — domā Skvadrilli

ASV DP komisijas koordinātors Hovs, pēc igauņu laikraksta Eesti Sõna ziņām, tikko paskaidrojis, ka viņa rasties stāvoklis, ka līdz š. g. 31. novembrim Vašingtonā būs iesniegts tik liels skaits galvojumu, ka pat pirmslieg paredzēto 205.000 kvotu. Tomēr koordinātors Skvadrilli ir pārliecināts, ka galvojumu pieņemšana ASV turpināsies līdz decembŗa beigām, varbūt pat līdz gada beigām.

Likumīgu pārliecību pauž ASV Luteŗāņu nacionālā padome (National Lutheran Council) savā pēdējā ziņojumā luteŗāņu emigrācijas komisijas. Pēc padomes vērtējuma, rezultātus varēs iesniegt līdz 1. decembrim. Līdz šim ar National Lutheran Council starpniecību galīgi sagādāti aptuveni 25.000 galapunktam.

Padomes ziņojumā tālāk norādīts, ka luteŗāņu organizāciju darbība Eiropā līdz pēc iespējas panākt anonīmo galvojumu skaitu, jo DP nometnēs vēl arvien atrodas daudz luteŗāņu, kas nevar cerēt saņemt no ASV vārdiskus galvojumus, jo tiem Savienotajās valstīs nav radu vai paziņu. Ievērojot faktu, ka daļa DP saņem galvojumus galīgi no vairākām vietām, Luteŗāņu nacionālā padome aicina agrākos galvojumu devējus atļaut tiem sniegtos galvojumus arī anotēt — t. i. gadījumos, kad atsevišķais DP būtu saņēmis galvojumu jau no citurienes. Bez tam padome aicina Savienoto valstu luteŗāņus pēc iespējas palīdzēt ar galvojumu devējiem veciem laudīm, bezapgādnieciem bērniņiem un intelligento profesiju pārvietotajām personām.

Emigrācijas gaita oktobrī

Brēmene (SS). — IRO iestādes ir ziņojušas, ka oktobrī caur Brēmenes ostu uz aizjūras zemēm emigrējuši 4.480 DP. Izceļotāji aizbraukuši 13 kuģos un 3 lidmašīnās. Uz Kanadu devušies 957, uz ASV 15.442 DP.

Galapunktības ziņā izceļotāji sadalījās šādi: 5.471 poļi, 4.829 baltieši, 2.311 vācieši, 945 krievi, 663 ungāri, 592 austrieši, 370 čechi, 157 rumāņi, 556 bezvalstnieki un nenoskaidrotas piederības 525.

Turpmākajā laikā izceļotāju devušies uz Kanādu — 3.568 personas. Tad seko Austrālija, Pensilvanija, Kalifornija, Virginia un Ņudžersija.

Novembrī paredzēts no Brēmenes ostas 9 kuģus ar 8.650 izceļotājiem un 1 lidmašīnas ar 120.